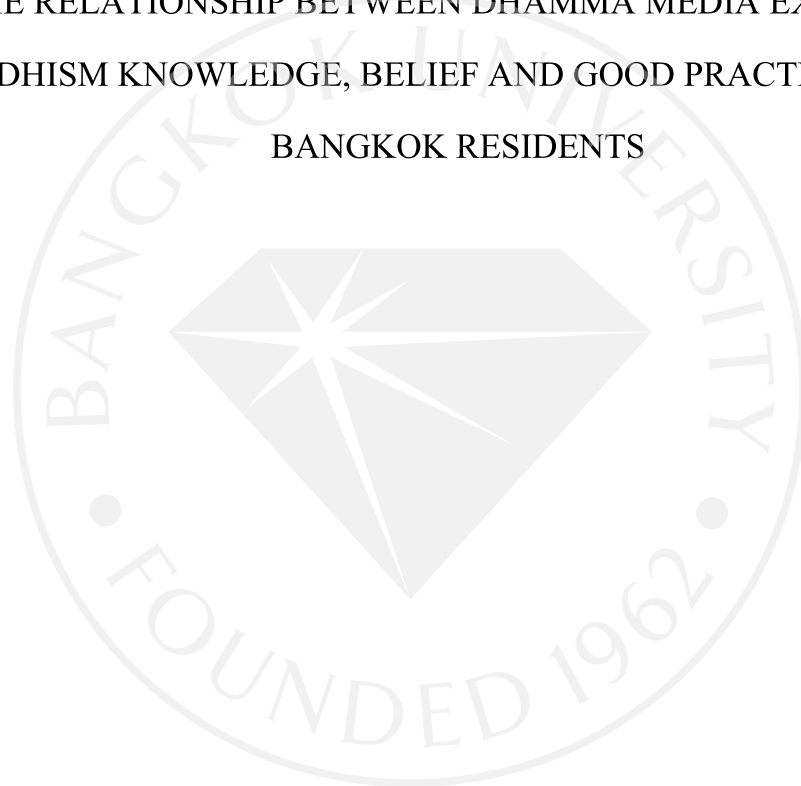

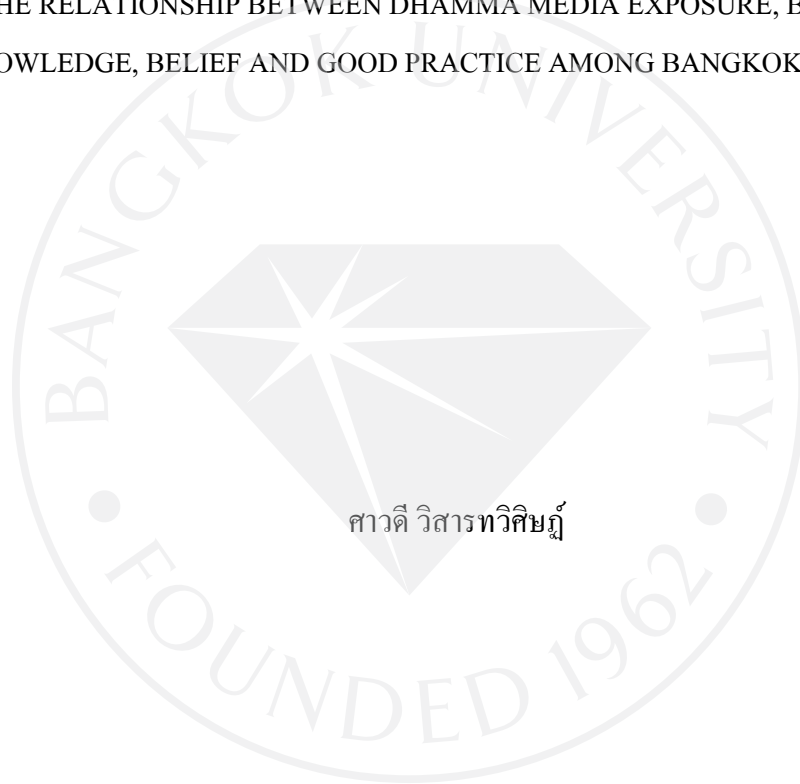
ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน
ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา
ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

THE RELATIONSHIP BETWEEN DHAMMA MEDIA EXPOSURE,
BUDDHISM KNOWLEDGE, BELIEF AND GOOD PRACTICE AMONG
BANGKOK RESIDENTS

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อ
ในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขต
กรุงเทพมหานคร

THE RELATIONSHIP BETWEEN DHAMMA MEDIA EXPOSURE, BUDDHISM
KNOWLEDGE, BELIEF AND GOOD PRACTICE AMONG BANGKOK RESIDENTS

ศาวดี วิสารทวิศิษฏ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ปีการศึกษา 2555

© 2556

ศาสตราจารย์
สงวนลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อใน
พระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัย ศาสตราจารย์ ดร. วิสารทวิศิษฐ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประถม เอกษ์กลาง)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒน์กุล)

ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชราภรณ์ เกษะประกกร)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิร โสภณ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิวพร หวังพิพัฒน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 13 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2556

สาวดี วิสารทวิศิษฐ์. ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, พฤษภาคม 2556, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อ

ในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา (138 หน้า)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ฤกษ์กลาง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อธรรมะและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา รวมถึงเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามกับพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) พุทธศาสนิกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับ “ปานกลาง” มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 10.10 คะแนน จาก 15 คะแนน) มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ระดับ “เชื่อมากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.21 จาก 5 คะแนน) และมีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาที่ระดับ “เป็นประจำสม่ำเสมอ” มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.43 จาก 5 คะแนน)

2) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน แต่พบว่าระดับการเปิดรับสื่อธรรมะมีความสัมพันธ์กับ ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาและการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาในทิศทางเดียวกัน

3) ลักษณะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาในทิศทางเดียวกัน

4) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกัน ขณะที่ อายุ รายได้ และอาชีพแตกต่างกันมีระดับความเชื่อใน

พระพุทธศาสนาแตกต่างกัน และ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพแตกต่างกันมีระดับการ
กระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

อนุมัติ :

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Wisarttavisit, S. M.A. (Communication Arts), May 2013, Graduate School, Bangkok University.
The Relationship between Dhamma Media Exposure, Buddhism Knowledge, Belief and Good Practice among Bangkok Residents (138 pp.)

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Pratoom Rerkklang, Ph.D.

ABSTRACT

The purposes of this research are to explore the level of Buddhism knowledge, belief and good practice of Buddhist samples, to study the relationship between the level of Dhamma media exposure, socialization, and the level of Buddhism knowledge, belief and good practice, and to study the relationship between demographic variables and the level of Buddhism knowledge, belief and good practice. Survey questionnaires are collected from 400 Buddhists in Bangkok. The results of the study are as follow:

1) Buddhist samples in Bangkok have Buddhism knowledge at medium level (mean 10.10 from 15 scores), Buddhism belief at very high level (mean 4.21 from 5 scores) and Buddhism good practice at very high level (mean 4.43 from 5 scores).

2) The relationship between the level of Dhamma media exposure and Buddhism knowledge is not found while the level of Dhamma media exposure and socialization is found to be positively correlated with the level of Buddhism belief and good practice

3) Kinds of environment or socialization supporting to be a good Buddhist is found to be positively correlated with the level of Buddhism belief and good practice.

4) Buddhist samples with different sex, age, education, and occupation are found to have different level of buddhism knowledge while those with different age, income and occupation are found to have different level of buddhism belief and those with different sex, age, education, income and occupation are found to have different level of buddhism good practice.

Approved:

Thesis Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ฤกษ์กลาง และรองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒน์านุกูล อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิร โสภณ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ เกษะประกร กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ได้กรุณาเสียสละแรงกายตลอดจนเวลาอันมีค่าในการรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ซาบซึ้งถึงความเมตตาและความกรุณาของอาจารย์ทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ พระอาจารย์ญาณฉัมโม เจ้าอาวาสวัดป่ารัตนวัน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำ ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้วิจัยมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทัศนีย์ กลิ่นเอี่ยมและคุณนฤมล สมพงษ์คณาจารย์ประจำห้องสมุดของมหาวิทยาลัยกรุงเทพวิทยาเขตกล้วยน้ำไทที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ในการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์พงษ์ศรี สวัสดิ์ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น

สาวดี วิสารทวิสิษฐ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญตาราง	
สารบัญภาพ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
นิยามศัพท์	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดการสื่อสาร	11
ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล	21
แนวคิดที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ	24
แนวคิดความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรม (KAP)	26
การขัดเกลาทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน (Socialization)	30
ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน	32
แนวคิดความเชื่อในพระพุทธศาสนา	36
จิตวิญญาณและความเชื่อในพระพุทธศาสนา	38
แนวคิดการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	51
ประชากรในการวิจัย	51

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 (ต่อ) ระเบียบวิธีวิจัย	
กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง	51
ตัวแปรในการวิจัย	53
การวัดตัวแปรการวิจัย	54
เกณฑ์ในการให้คะแนน	55
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	59
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การประมวลและการวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 ผลการวิจัย	63
ตอนที่ 1 ข้อมูลประชากร	63
ตอนที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน	67
ตอนที่ 3 ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา	70
ตอนที่ 4 ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา	73
ตอนที่ 5 ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ	79
ตอนที่ 6 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน	82
ตอนที่ 7 ผลการพิสูจน์สมมติฐาน	87
สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	109
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	111
สรุปผลการวิจัย	111
ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	114
การอภิปรายผลการวิจัย	116
ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้	120
ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต	122
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	129
ประวัติเจ้าของผลงาน	138
ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิ์ในวิทยานิพนธ์	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	63
ตารางที่ 2 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	64
ตารางที่ 3 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	64
ตารางที่ 4 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา	65
ตารางที่ 5 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้	65
ตารางที่ 6 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ	66
ตารางที่ 7 : แสดงค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของกลุ่มตัวอย่าง	67
ตารางที่ 8 : แสดงจำนวน ร้อยละระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของกลุ่มตัวอย่าง	69
ตารางที่ 9 : แสดงค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง	70
ตารางที่ 10 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมของระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง	72
ตารางที่ 11 : แสดงค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง	73
ตารางที่ 12 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของ กลุ่มตัวอย่าง	78
ตารางที่ 13 : แสดงค่าเฉลี่ยในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง	79
ตารางที่ 14 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมของระดับการเปิดรับสื่อธรรมะในแต่ละช่องทางของ กลุ่มตัวอย่าง	81
ตารางที่ 15 : แสดงค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของกลุ่มตัวอย่าง	82
ตารางที่ 16 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของ กลุ่มตัวอย่าง	86
ตารางที่ 17 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับ หลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศแตกต่างกัน	87
ตารางที่ 18 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของ ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีอายุแตกต่างกัน	88
ตารางที่ 19 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของ ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีการศึกษาแตกต่างกัน	89
ตารางที่ 20 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของ ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีรายได้แตกต่างกัน	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 35 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนว พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน	105
ตารางที่ 36 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนว พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน	106
ตารางที่ 37 : ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความรู้เกี่ยวกับ หลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดี ตามแนวพระพุทธศาสนา	107
ตารางที่ 38 : ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และ ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา	108
ตารางที่ 39 : ผลสรุปการทดสอบสมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะ กับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และ การกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา	109

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

8

ภาพที่ 2 : โมเดล SMCR

12

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติและถือเป็นประเทศที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมากกว่าประเทศอื่น ๆ เป็นเวลายาวนานกว่า 2,000 ปี อีกทั้งประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ (พิน คอกบัว, 2542, หน้า 246) สำหรับความสำคัญของพระพุทธศาสนานั้นถือเป็นรากฐานของวัฒนธรรม ประเพณี หลักความเชื่อและความศรัทธา รวมถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น (พระธรรมปิฎก, 2543, หน้า 1-2)

จากเดิมสถาบันศาสนาถือเป็นสถาบันที่เก่าแก่และเป็นแกนหลักของสังคม แต่ปัจจุบันได้ถูกสถาบันอื่นแทนที่ อาทิ สถาบันเศรษฐกิจ เนื่องจากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปผู้คนได้ยึดถือระบบทุนนิยม หรือบริโภคนิยม โดยความสำเร็จของบริโภคนิยมนั้นไม่ได้มีแค่กลไกทางเศรษฐกิจการเมือง เช่น ธนาคารโลก บริษัทข้ามชาติ เท่านั้น แต่เป็นเพราะบริโภคนิยมสามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนได้ทุกระดับและน่าดึงดูดใจ อาทิ การซื้อกระเป๋าหิ้วสุดดีดอง เพื่อสื่อถึงความทันสมัยหรือการมีรถสิบล้อ หรือการเลือกรับประทานร้านเม็กซิกันเพราะต้องการสื่อถึงความเป็นคนรุ่นใหม่ ดังนั้นการที่ระบบทุนนิยม หรือบริโภคนิยมได้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้มีอิทธิพลต่อจิตใจในระดับบุคคลเท่านั้นแต่ยังมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคมไทย ซึ่งเป็นเหตุให้สถาบันศาสนาได้ลดบทบาทความสำคัญน้อยลง (พระไพศาล, 2552, หน้า 434-435)

จากผลของการที่สถาบันศาสนาได้ถูกมองข้ามถึงความสำคัญสำหรับสังคมไทย แต่กลับให้ความสำคัญในเรื่องวัตถุ หรือที่เรียกว่าบริโภคนิยมนั้นส่งผลให้ภาวะสังคมไทยและพฤติกรรมของผู้คนในสังคมประสบปัญหากับการละเลยการกระทำความดีทั้งต่อตนเองและต่อสังคม หรือเรียกได้ว่าปัญหาการขาดคนดีในสังคมได้เกิดขึ้นอย่างเนื่อง และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องพยายามเข้ามาช่วยเหลือสังคม โดยจัดการวางแผนรณรงค์ช่วยสังคมอย่างต่อเนื่องหลากหลายด้าน อาทิ โครงการรณรงค์เมาไม่ขับ และโครงการเลิกเหล้าเข้าพรรษา ได้จัดโครงการรณรงค์อย่างต่อเนื่องมาปีที่ 10 ซึ่งในแต่ละปีปัจจัยสำคัญที่กระทบกับเศรษฐกิจและสังคมมากถึง 156,105 ล้านบาทต่อปี โดยคิดเป็นร้อยละ 1.97 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นปัญหาสำคัญในการเสียชีวิตของคนไทยปีละมากกว่า 26,000 คน หรือชั่วโมงละ 3 คน ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนชาวไทย อีกทั้งจากข้อมูลศูนย์วิจัยปัญหาสุรา พบว่า ประเทศไทยอยู่ใน

อันดับต้นของประเทศในเอเชียที่มีการดื่มแอลกอฮอล์ โดยประชากรไทยมากถึง 17 ล้านคน ซึ่งมีอายุระหว่าง 15-59 ปี ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยในจำนวนนี้มีปัญหาการติดสุราถึง 3 ล้านคน ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านปัญหาทางสังคมและด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก (กระทรวงสาธารณสุข, 2555) สำหรับปัญหาหลักระดับประเทศชาติที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการทุจริตหรือการคอร์รัปชันองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (2555) กล่าวว่า บริษัทที่ปรึกษาความเสี่ยงทางการเมืองและเศรษฐกิจ หรือเพิร์ก ได้จัดอันดับการทุจริตใน 16 ประเทศ และเขตเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก ซึ่งประเทศไทยมีคะแนนทุจริตอันดับ 7 คือ ไทย ได้คะแนน 7.55 จากคะแนนเต็ม 10 อีกทั้งระดับการทุจริตคอร์รัปชันประเทศไทยนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยตัวอย่างโครงการเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล ได้แก่ สำนักงานกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานของเอกชน คือ ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งได้จัดทำโครงการโตไปไม่โกงมาเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยออกแบบหลักสูตรครบเด็กสร้างชาติ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และธรรมาภิบาลที่ถูกต้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน โดยเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ระดับนักเรียนอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนสีขาวหรือโรงเรียนต้นแบบจำนวน 280 แห่ง อีกทั้งยังมีโครงการขยายให้ครอบคลุมทั้งหมดของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพฯให้ครบ 436 แห่ง เป็นต้น (หลักสูตรโตไปไม่โกงปั้นเด็กไทยไม่คอร์รัปชัน, ม.ป.ป.)

แต่ทั้งนี้บทบาทสถาบันศาสนาได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้คนตกอยู่ในภาวะทุกข์ยาก และหมดหวัง เนื่องจากประเทศตะวันตกหลายประเทศได้เผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งนอกจากการให้ความสำคัญกับสถาบันเศรษฐกิจแล้ว ยังมีสถาบันสื่อมวลชนที่เข้ามามีบทบาทในการเป็นแกนกลางของสังคม ทั้งนี้เนื่องจากสังคมในปัจจุบันเป็นยุคของสังคมข่าวสาร หรือยุคแห่งการแข่งขันผู้คนอยู่ในสถานะที่มีความเครียดหรือมีความกดดันจากสภาพสังคมในปัจจุบันสูง อาทิ ความเครียดเนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น ราคาสินค้าที่จำเป็นมีราคาสูง จากผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชน โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2555) เรื่อง “ความสุข ความทุกข์ของคนไทยในวันนี้” พบว่า ความสุขของคนไทยอันดับแรก คือ การได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในส่วนความทุกข์ของคนไทยได้แก่ การที่เห็นสังคมที่มีความความแตกแยก ความเห็นแก่ตัว โดยเฉพาะสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ของประเทศไทย ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ราคาสินค้าแพง อีกทั้งยังรวมถึงความไม่ปลอดภัยภายในสังคม ตลอดจนการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น แต่ถึงแม้สภาพในสังคมปัจจุบันที่ย่ำแย่ แต่ผู้คนได้กลับมาให้ความสำคัญกับศาสนาซึ่งสามารถพบเห็นได้ตามสื่อมวลชนต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย โดยถือว่าทางออกของปัญหานี้ คือการหันกลับไปเข้าวัดจากเดิมที่เคยห่างหาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์” ของ

สมเกียรติ เรื่องอนันต์เลิศ (2539) โดยผลการวิจัยพบว่า ในยุคโลกาภิวัตน์กลุ่มคนอายุต่ำกว่า 30 ปี หรือที่เรียกว่าคนรุ่นใหม่ได้มีความสนใจในการเปิดรับสื่อธรรมะเป็นจำนวนมากผ่านสื่อในรูปแบบใหม่อย่าง สื่อโทรทัศน์มากกว่าการเปิดรับสื่อในรูปแบบดั้งเดิม ได้แก่ การฟังเทศน์ในวัด สำหรับหัวข้อธรรมะที่บุคคลทุกกลุ่มต้องการเปิดรับ ได้แก่ เรื่อง “กรรมดี กรรมชั่ว” ในส่วนผลของการเปิดรับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกที่ดี ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ตลอดจนการปฏิบัติโดยยึดหลักศีลห้า และเมื่อกระแสวิกฤติทางเศรษฐกิจได้ผ่านพ้น แต่บทบาทของสถาบันศาสนานั้นยังคงอยู่ อาทิ การเกิดนิตยสารธรรมะในรูปแบบใหม่ ได้แก่ นิตยสารซีเคร็ท การมีเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นจำนวนมาก การเทศน์ในรูปแบบใหม่ที่ดึงดูดความสนใจของทั้งกลุ่มเด็กวัยรุ่น และบุคคลทั่วไป รวมถึงการสวดมนต์ข้ามปี (กาญจนา แก้วเทพ และทิฆัมพร เขี่ยมเรไร, 2554, หน้า 13-20)

จากอิทธิพลของสถาบันสื่อมวลชนได้ส่งผลโดยตรงต่อสังคม ดังนั้นการจะนำสื่อมวลชนมาส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทันความเป็นไปในสังคม โดยการให้ข้อมูลข่าวสาร (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550) และส่งเสริมให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ รวมถึงการปลูกฝังให้คนในสังคมเป็นคนดีจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ยาก แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัส อันมีเนื้อความว่า คนดีนั้นทำให้ผู้อื่นสามารถเป็นคนดีได้ หมายความว่า ความเข้มแข็งในความคิดของคนดีจะสามารถทำให้เกิดความดีในสังคม ความคิดของคนดีจะทำให้ผู้อื่นดีไปด้วย ตลอดจนเปลี่ยนคนเลวเป็นคนดีได้ แต่ความเลวนั้นจะทำให้คนดีกลายเป็นคนเลวก็ยาก แต่สามารถเป็นไปได้ซึ่งสิ่งสำคัญนั้นอยู่ที่ความเข้มแข็งในความคิด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2549) พระราชดำรัสนั้นยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ซึ่งกล่าวถึงปัญหาการพัฒนาประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับสังคมในเรื่องการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมั่นคงและยั่งยืนว่า ปัจจุบันสังคมไทยประสบกับวิกฤตความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรม จริยธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เนื่องจากสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ตลอดจนสื่อได้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน แต่บทบาทในการส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมค่อนข้างน้อย สำหรับแนวการพัฒนาได้แก่ การฟื้นฟูบทบาทของสถาบันในการส่งเสริมศีลธรรมและเป็นที่ยึดให้แก่วิถี

สำหรับการศึกษาวิจัยระหว่างเรื่องศาสนากับเรื่องอื่น ๆ ในสาขานิติศาสตร์นั้น พบว่า มีจำนวนการศึกษาวิจัยเรื่องศาสนาจำนวนไม่มาก เนื่องจากขาดทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิจัย ผนวกกับศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจึงทำให้เข้าใจได้ยาก (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 358-359)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา รวมถึงการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีก่อนข้างจำกัด โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่ผ่านมาพบการวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุป เป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้ ด้านผลกระทบจากการใช้สื่อมวลชนในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ พุทธพาณิชย์ที่มีต่อทัศนคติ และความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในเรื่องสัญลักษณ์ของศาสนา (ชายนำ ภาววิมล, 2537) ด้านพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางทาง โทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (พวงทอง อังกาบ, 2538) ด้านการเปิดรับข่าวสาร ด้านพุทธธรรมกับความรู้ ทัศนคติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของพุทธศาสนิกชนในเขต กรุงเทพมหานคร (พิไล จิร ไกรศิริ, 2543; ศิริประภา พันธุ์รินทร์, 2551) สำหรับด้านการเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับสงฆ์ และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (วรภัก ชัยมหาวงศ์, 2543; รัตนาดี เทพช่วยสุข, 2539; สุจิตรา เหลืองชูเกียรติ, 2543) ด้านพฤติกรรมการเปิดรับ การใช้ ประโยชน์และความต้องการข่าวสารพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนชาวไทย (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2552) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานธรรมะ การแสวงหาข้อมูลข่าวสารธรรมะ การเป็นคนดี และความ สุข ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ค) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา สุขภาพจิต และพฤติกรรม สนับสนุนสังคม (Chou, 2007) ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมรายการ พระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของประชาชนชาวไทย (วุฒิชัย ผาสุกกานนท์, 2542) ด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความเชื่อทางศาสนา และความทันสมัยของนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (มณฑาวดี พูลเกิด, 2539) ด้านความเชื่อ และการ ปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย การปลูกฝังอบรม และคุณภาพชีวิต (ดวงเดือน พันธุ์นาวัน และคณะ, 2540)

สำหรับกระแสความนิยมในเรื่องจิตวิญญาณซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์สากลที่สามารถพบ เห็นได้ในสังคมต่างๆทั่วโลก อาทิ การเผยแพร่หลายของหนังสือ และการเกิดเว็บไซต์ทั้งในแนว วิทยาศาสตร์ใหม่ แนวอนุรักษ์ และแนวฟื้นฟูวัฒนธรรม เช่น โยคะ ชี่กง แพทย์ทางเลือก และสมาธิ ภาวนาในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการเกิดแผนงานวิจัย และสถาบันวิชาการที่มุ่งศึกษาเรื่องจิตวิญญาณ และภูมิปัญญาทาง ศาสนธรรม ตลอดจนการเกิดจากการสะท้อนพยายามในการเข้าถึงชีวิตอีกด้าน ซึ่งโลกทัศน์แบบวัตถุนิยมได้มองข้ามในการให้ความสำคัญมานานกว่าทศวรรษ โดยนำเสนอผ่าน ศิลปะ วรรณกรรม นวนิยาย ภาพยนตร์ หรือรายการโทรทัศน์ (สำนักงานวิจัยและสุภาพ, ม.ป.ป.) สำหรับกระแสความนิยมในสังคมไทยสามารถพบเห็นอย่างแพร่หลายเช่นเดียวกับต่างประเทศ โดยเฉพาะร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ ซึ่งพิจารณาสุขภาพให้ครอบคลุมถึงจิตวิญญาณ ซึ่งปัจจุบัน

เกิดข้อถกเถียงถึงการใช้คำว่าจิตวิญญาณ เนื่องจากเป็นศัพท์ที่ไม่มีในพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก และคณะ, 2546)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาประเด็นด้านการเปิดรับสื่อธรรมะ ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครว่ามีความสนใจในการเปิดรับมากน้อยเพียงใด ผ่านสื่ออะไรบ้าง มีความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับหลักคำสอนพื้นฐานมากน้อยเพียงใด และมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาในประเด็นใดบ้าง ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับ ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการเป็นหลักฐานถึงผลของพระพุทธศาสนาต่อการทำให้บุคคลเป็นคนดี ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการสร้างคนดีเข้าสู่สังคม เพื่อให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่

ปัญหาคำวิจัย

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน มากน้อยเพียงใด
2. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด
3. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด
4. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ ผ่านสื่อใดบ้าง บ่อยครั้ง มากน้อยเพียงใด
5. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครรับรู้สภาพแวดล้อมอะไรบ้างที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน มากน้อยเพียงใด
6. ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
7. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขต

กรุงเทพมหานคร

4. เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับสื่อธรรมะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของประชาชนในเขต

กรุงเทพมหานคร

6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนา

8. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนา

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

2. ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนา

3. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนา

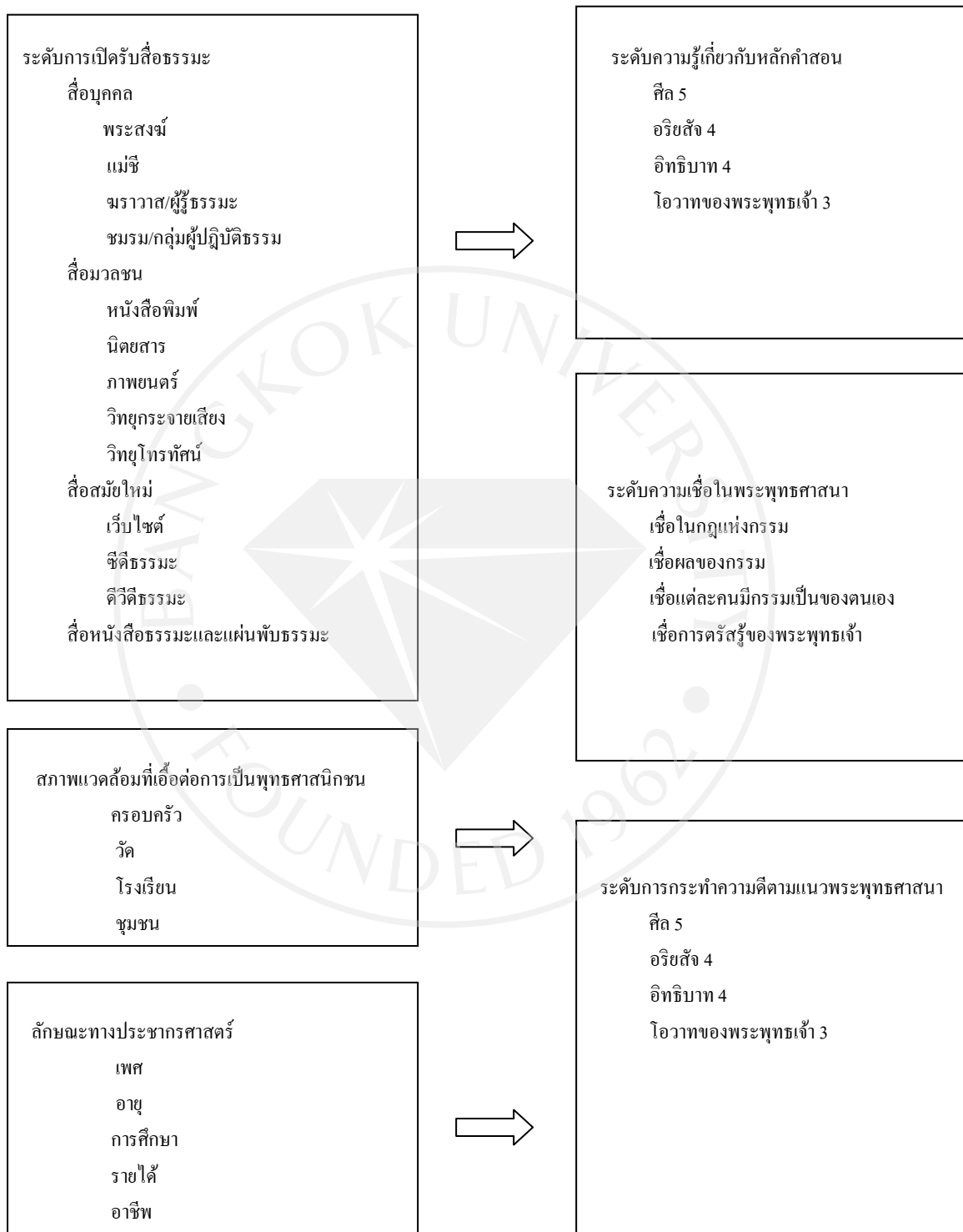
ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพของพุทธศาสนิกชนที่มีการเปิดรับสื่อธรรมะ ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยวัดจากแบบสอบถามแบบหลายตัวเลือก

ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาผ่านสื่อต่าง ๆ 4 ประเภท รวมถึงข้อมูลที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครได้รับ ได้แก่ 1) สื่อบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ แม่ชี ฆราวาส ชมรม/ กลุ่มปฏิบัติธรรม 2) สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ 3) สื่อสมัยใหม่ ได้แก่ เว็บไซต์ ซีดีธรรมะ ดีวีดีธรรมะ 4) สื่อหนังสือธรรมะและแผ่นพับธรรมะ โดยวัดจากแบบประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ บ่อยครั้งมากที่สุด บ่อยครั้ง ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ประชาชนรับรู้ว่ามีส่วนส่งเสริมการเป็นพุทธศาสนิกชนซึ่งได้แก่ ครอบครัว วัด สถานศึกษา และชุมชน โดยวัดจากแบบประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้แก่ สីล 5 อริยสัจ 4 อธิปไตย 4 และโอวาทของพระพุทธเจ้า 3 ซึ่งถือเป็นหัวใจของหลักคำสอน โดยวัดจากแบบสอบถามปลายปิด แบบตอบรับหรือปฏิเสธ ได้แก่ ใช่ และไม่ใช่

ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา หมายถึง ระดับความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักศรัทธา 4 ตามคำอธิบายของพระพรหมคุณาภรณ์ (2551 ก) ซึ่งหมายถึง เชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อแต่ละคนมีกรรมเป็นของตนเอง และเชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า โดยวัดจากแบบประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เชื่อมากที่สุด เชื่อมาก เชื่อบ้าง เชื่อน้อย เชื่อน้อยที่สุด

ระดับการทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา หมายถึง ระดับความบ่อยครั้งของการประพฤติปฏิบัติในการทำความดีตามหลักคำสอน ซึ่งถือเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้แก่ สีล 5 อริยสัจ 4 อธิปไตย 4 และโอวาทของพระพุทธเจ้า 3 โดยวัดจากแบบประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เป็นประจำสม่ำเสมอ ก่อนข้างสม่ำเสมอ ไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสดำเนินปฏิบัติ นาน ๆ สักครั้งหนึ่ง ไม่เคยเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ด้านวิชาการ เนื่องจากเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องอิทธิพลของการเปิดรับสื่อธรรมะกับแนวคิดความรู้ ทักษะคติ พฤติกรรม (KAP) ว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใดบ้าง อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ

การเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นต้น สำหรับประโยชน์ของผลการวิจัยในครั้งนี้ด้านการประยุกต์ใช้ ได้แก่การนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาหรือกำหนดนโยบายในหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กรมการศาสนา เพื่อให้มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัวทั้งนี้ เพื่อพัฒนาคนในสังคมให้เป็นคนดี และคนดีเหล่านี้จะพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่น่าอยู่และเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำดีตามแนวพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้ใช้ ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดการสื่อสาร

ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล

แนวคิดที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ

แนวคิดความรู้ ทักษะ พฤติกรรม (KAP)

การขัดเกลาทางสังคม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน (Socialization)

ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน

แนวคิดความเชื่อในพระพุทธศาสนา

จิตวิญญาณ และความเชื่อในพระพุทธศาสนา

แนวคิดการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา

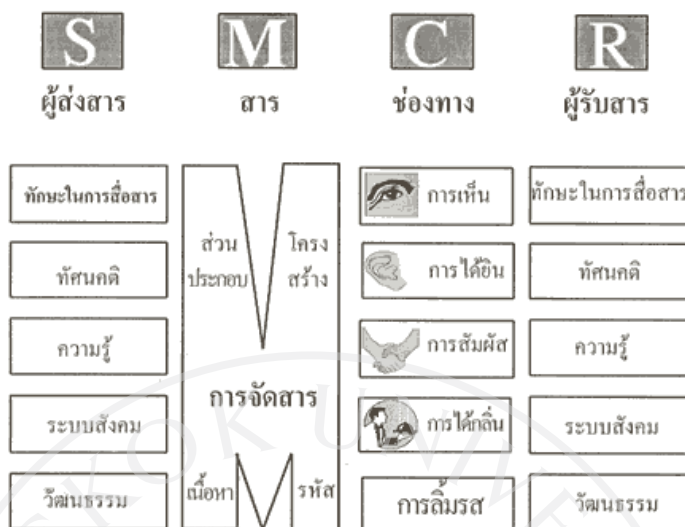
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสาร คือ กระบวนการในการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ (ปรมะ สตะเวทิน, 2546 ก, หน้า 30)

สำหรับแบบจำลองการสื่อสารที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายได้แก่ แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่าโมเดล S-M-C-R ซึ่งเป็นโมเดลที่เสนอว่าการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 4 ด้าน คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2552, หน้า 26)

ภาพที่ 2 : โมเดล SMCR

ที่มา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.). *แบบจำลองการสื่อสารขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นจาก

http://e-book.ram.edu/e-book/m/mc111/mc111_03_04.html.

เบอร์โล กล่าวว่ “การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ซึ่งประสิทธิภาพของแต่ละองค์ประกอบมีปัจจัยต่อไปนี ด้านผู้ส่งสาร ปัจจัยของผู้ส่งสารประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร ทัศนคติ ความรู้ ระบบสังคม วัฒนธรรม ด้านสาร ในส่วนปัจจัยของสารประกอบด้วย รหัส เนื้อหา การจัดเสนอ ด้านสื่อ สื่อในความหมายของเบอร์โล ได้แก่ ช่องทางที่จะนำสารไปสู่ประสาทในความรู้สึก หรือ การถอดรหัสของผู้รับสาร ได้แก่ การได้ยิน การเห็น การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส และด้านผู้รับสาร มีปัจจัยดังนี้ ทักษะในการสื่อสารทัศนคติ ความรู้ ระบบสังคม และ วัฒนธรรม” (ปรมะ สตะเวทิน, 2546 ข, หน้า 53 - 54)

โดยการสื่อสารนั้นตั้งอยู่บนหลักความสัมพันธ์ที่มีลักษณะการส่งสาร การรับสาร โดยการส่งสาร และการรับสารนั้นจะเป็นภายในตัวบุคคล ระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มใหญ่ โดยอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ สำหรับบุคคล การสื่อสารทำหน้าที่หลัก ได้แก่ การสร้างรูปแบบโลกของบุคคลซึ่งถือเป็นการกำหนดตำแหน่งของบุคคลเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น และช่วยทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี (พัชนี เขจรจรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2541)

ดังนั้นการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการสื่อความหมายจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผ่านสื่อ โดยทั้ง 2 ฝ่ายจะสามารถตีความหรือเข้าใจความหมายตรงกันได้ต่อเมื่อมีประสบการณ์หรืออยู่ในบริบทของสภาพแวดล้อมเดียวกัน

ความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสารมีความสำคัญในการสร้างความร่วมมือ (Creating Cooperation) ซึ่งการได้มาของข้อมูลข่าวสาร (Acquiring Information) การก่อให้เกิดการรับรู้ตนเอง (Forming Self-Concept) การสื่อสารยังมีบทบาทในแง่การเป็นความบันเทิง (Communication as Entertainment) อีกทั้งในระบอบประชาธิปไตยการสื่อสารถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการสื่อสารมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคม (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2552, หน้า 27)

บทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร

การสื่อสารมีบทบาทหน้าที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนหล่อหลอมให้สังคมเป็นสังคมอยู่จนปัจจุบัน เมื่อใดที่ไม่มีสื่อสาร เมื่อนั้นก็ถือว่าไม่มีสังคม

ลาสเวลล์ (Lasswell, 1948 อ้างใน สมควร กวียะ, 2546, หน้า 179) กล่าวว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of the Environment) ได้แก่ การเฝ้าดูสอดส่องดูแลเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมถึงภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกของสังคม

2. การผสมผสานส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้สามารถรวมตัวกันอยู่ได้ ได้แก่ บทบาทที่การสื่อสารเข้ามาช่วยปรับสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันด้วยความสงบสุข

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม โดยการสืบทอดวัฒนธรรม

ลาสเวลล์นับว่าเป็นผู้บุกเบิกที่ค่อนข้างโน้มเอียงในเชิงรัฐศาสตร์ผสมผสานกับแนวคิดเชิงสังคมวิทยา ต่อมาได้มีการกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ในมุมมองของนักสังคมศาสตร์ชาวอเมริกัน แต่ยังคงยึดติดกับหลักสามประการที่ลาสเวลล์ได้เสนอ สำหรับไรท์ (Wright อ้างใน สมควร กวียะ, 2546, หน้า 180) ได้เสนอแนะบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการให้ความบันเทิง อย่างไรก็ตาม หลังจากการศึกษาด้านการสื่อสารได้แพร่หลายออกไปในต่างประเทศต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ การให้ข่าวสาร การให้ความคิดเห็น การให้การศึกษา และการให้บันเทิง เป็นต้น

ช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสาร คือ ตัวกลางที่ในการนำส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยช่องทางการสื่อสารเปรียบเหมือนทางระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยเบอร์โล (Berlo อ้างใน พัทธนี เขจรธยา และคณะ, 2541, หน้า 29) กล่าวว่า ช่องทางการสื่อสารแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) ตัวกลางในช่องทางที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ได้แก่ คลื่นแสง คลื่นเสียง วิทยุ โทรเลข โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องสื่อทางเทคโนโลยี
 - 2) พาหะของช่องทางที่เป็นสิ่งนำสาร ได้แก่ อากาศ ถือเป็นตัวนำจากคลื่นเสียงไปสู่ประสาททั้งห้า โดยช่องทางนี้พบในกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล
 - 3) วิธีในการเข้ารหัสและถอดรหัสสาร อาทิ การใช้รหัสพูด การใช้วิธีเขียน เป็นต้น
- สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาผลของช่องทางการสื่อสารทั้ง 3 ช่องทางด้านธรรมชาติ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสมัยใหม่ และสื่อหนังสือธรรมชาติและแผ่นพับธรรมชาติที่มีผลต่อผู้รับสารโดยอธิบายดังนี้

1. สื่อบุคคล

สื่อบุคคลหรือการสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การสื่อสารโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าระหว่างคนสองคนหรือมากกว่าสองคน ซึ่งสามารถมีปฏิริยาตอบสนองได้อย่างทันที บาร์นลันด์ (Barnlund, 1986 อ้างใน พัทธนี เขจรธยา และคณะ, 2541, หน้า 61-62) ได้กำหนดคุณลักษณะ 5 ประการ ของกิจกรรมการสื่อสารประเภทนี้ ดังนี้

- 1.1 การที่คนสองคนหรือมากกว่าสองคนนั้นจะมีกิจกรรมสื่อสารจะต้องมี “ความเกี่ยวข้องรับรู้กัน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการติดต่อกันทางสังคม
- 1.2 เป็นการสื่อสารที่เน้นปฏิริยาตอบสนอง เช่น การเอาใจใส่ด้านความรู้สึกต่อประเด็นของอีกบุคคลหนึ่ง
- 1.3 เป็นการสื่อสารที่มีการแลกเปลี่ยนกันทางความคิดระหว่างบุคคล
- 1.4 การสื่อสารประเภทนี้จะเน้นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า
- 1.5 เป็นการสื่อสารที่ไม่มีความชัดเจนในโครงสร้าง

โรเจอร์ (Rogers, 1973 อ้างใน ประทุม ฤกษ์กลาง, 2552) พบว่า จากหลักฐานงานวิจัยพบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ นอกจากนี้พบว่า ในการยอมรับนวัตกรรม ผู้รับสารระบุว่าเกิดจากการพูดคุยหรือการสนทนากับเพื่อนบ้านมากกว่าเกิดจากการฟังรายการวิทยุ สำหรับประสิทธิภาพของสื่อมวลชนนั้นอยู่ในการเปลี่ยนแปลงความรู้ และความจำเพียงเท่านั้น

สำหรับการใช้สื่อบุคคลเพื่อการเผยแพร่ธรรมะ โดยเป็นการถ่ายทอดของพระภิกษุหรือ
ฆราวาส ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้แบบเผชิญหน้าแบบดั้งเดิม เช่น การเทศน์ บรรยายธรรม ซึ่งเป็น
การสนทนาส่วนบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อย เป็นต้น

2. สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นสื่อที่สามารถกระจายข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากในเวลา
รวดเร็ว ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

2.1 ลักษณะของสื่อมวลชน ปรมะ สตะเวทิน (2546 ข, หน้า 69-72) กล่าวว่า มี
ลักษณะดังนี้

2.1.1 สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ในจำนวนมาก เนื่องจากเป็นสื่อที่อาศัย
เทคโนโลยีจึงทำให้สามารถกระจายไปยังผู้รับสารในหลายพื้นที่

2.1.2 ความรวดเร็วในการสื่อสารกับคนจำนวนมาก

2.1.3 บรรจุเนื้อหาหลากหลาย เนื่องจากผู้รับสารมีลักษณะทาง

ประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจึงทำให้ต้องตอบสนองผู้รับสารเหล่านี้พร้อม ๆ กันด้วยการเสนอ
เนื้อหาที่หลากหลาย

2.1.4 นำสารไปสู่ประสาทสัมผัสของผู้รับสารได้จำกัด เนื่องจากการนำ
สารไปยังผู้รับสารที่อยู่ห่างไกลได้เพียง 2 ทาง คือ การเห็น และการได้ยินเท่านั้น

2.1.5 ได้รับการสื่อสารกลับที่จำกัด ด้วยขีดความสามารถจำกัดในการส่ง
และรับสารนั้น จึงทำให้โอกาสที่ผู้ส่งสารจะได้รับปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) จากผู้รับสารเป็นไป
อย่างจำกัด

2.1.6 เป็นการสื่อสารทางเดียว

2.1.7 เนื่องจากสื่อมวลชนเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกัน
ดังนั้นความถูกต้องของสารจึงมีมาก ซึ่งต่างจากสื่อบุคคลที่สามารถบิดเบือนเนื้อหาได้ตลอดเวลา

2.1.8 ไม่สามารถเลือกผู้รับสารได้

2.1.9 ประสิทธิภาพของการสื่อสารมีอยู่จำกัด เนื่องจากมีความหลากหลาย
ในผู้รับสารจึงเป็นการยากที่จะทำให้ผู้รับสารทุกคนพึงพอใจในกับเนื้อหาสารที่ได้นำเสนอทุกเรื่อง

2.1.10 การไม่สามารถจัดการเลือกของผู้รับสาร สำหรับสื่อมวลชนนั้น
ผู้รับสารสามารถเลือกรับสาร และเลือกใช้สื่อ อีกทั้งยังเลือกที่จะจดจำเนื้อหาสื่อ จึงทำให้มีความ
แตกต่างจากสื่อบุคคล โดยผู้รับสารอาจจะไม่เลือกหรือไม่มีความเกี่ยวข้อง

2.1.11 ให้ข่าวสาร และความรู้มากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ตลอดจน
พฤติกรรมของผู้รับสาร

2.2 สื่อมวลชนสามารถจำแนกประเภทได้หลายลักษณะแต่ที่นิยมแบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ (จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ, 2547, หน้า 11-12)

2.2.1 การแบ่งตามลักษณะการรับรู้ของมนุษย์

ไซเลอร์ และเบียร์ว (Seiler & Beall, 2002 อ้างใน จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ, 2547, หน้า 11) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึงกระบวนการในการเลือกจัดการ และตีความหมายข้อมูลที่ได้รับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของข้อมูลนั้น ๆ การรับรู้ถือเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งเรียกได้ว่าเป็นหัวใจของกระบวนการสื่อสาร ดังนั้นนักวิชาการได้จัดแบ่งหมวดหมู่สื่อมวลชนตามลักษณะการรับรู้ของมนุษย์ โดยแบ่งได้ดังนี้

- 1) สื่อเสียง นำสารไปสู่ผู้รับที่เปิดรับสารผ่านหูโดยการฟัง สื่อที่จัดอยู่ในประเภทนี้ได้แก่ งานเสียง แผ่นซีดี วิทยุกระจายเสียง เป็นต้น
- 2) สื่อภาพ เป็นสื่อมวลชนที่ผู้รับสารเปิดรับสารด้วยการใช้ตาเป็นอวัยวะรับสัมผัส และตีความจากสัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษรหรือภาพ เป็นตัวนำสารไปสู่ผู้รับ สื่อที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร
- 3) สื่อเสียง และภาพ หมายถึง สื่อที่ส่งสารผ่านทั้งเสียง และภาพไปสู่ผู้รับสารควบคู่กันไป ผู้รับสารเปิดรับสารโดยใช้ทั้งหู และตาเป็นอวัยวะในการรับรู้ สื่อประเภทนี้ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วีดิทัศน์

2.2.2 การแบ่งตามธรรมชาติของสื่อ

ธรรมชาติของสื่อได้แก่ วัสดุที่ใช้ในการผลิต กระบวนการผลิต การเผยแพร่ ตลอดจนคุณลักษณะของสื่อ เป็นต้น สำหรับการแบ่งประเภทสื่อมวลชนลักษณะนี้นิยมใช้อย่างแพร่หลาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร
- 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อที่อาศัยวงจร อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการผลิต การฉาย กระจายเสียง แพร่ภาพ โดยสารที่สื่อไปยังผู้รับนั้นอยู่ในรูปแบบเสียง หรือทั้งภาพและเสียง ได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และสื่อสมัยใหม่

2.2.3 การแบ่งตามพัฒนาการของสื่อ

สื่อมวลชนได้รับการคิดค้นและพัฒนาเป็นลำดับ โดยสามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

- 1) สื่อมวลชนดั้งเดิม (Tradition Media หรือ Convention Media) หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ โดยสื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่ใช้ในปัจจุบัน
- 2) สื่อมวลชนสมัยใหม่ (New Media หรือ Internet Mass Media) สื่อใหม่ ได้แก่ สื่อที่สื่อสารไปสู่ผู้รับผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการพัฒนาการ

เทคโนโลยีดิจิทัล จากนั้นจึงเกิดการโน้มเข้าหากัน (Convergence) ระหว่างเทคโนโลยีการสื่อสาร และคอมพิวเตอร์ จึงทำให้สามารถสื่อสารได้ด้วยเสียง เช่น ฟังวิทยุอินเทอร์เน็ต ชมภาพยนตร์ผ่านจอคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการสื่อสารทั้งเสียง และภาพเคลื่อนไหวผ่านจอคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2.2.4 การแบ่งตามลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร

อีริก และแฟรง (Eric & Frank, 1997 อ้างใน จิราภรณ์ สุวรรณจากกสิกิจ, 2547, หน้า 12) กล่าวว่า การแบ่งตามลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้รับสารนี้เป็นแนวคิดของแมคลูฮาน (Marshall McLuhan) ศาสตราจารย์ชาวอังกฤษที่มหาวิทยาลัยโทรอนโท แคนาดา ซึ่งมีแนวคิดในการแบ่งประเภทของสื่อโดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของผู้รับสารในการทำให้การส่งสารนั้นสมบูรณ์ ได้แก่ สื่อร้อน และสื่อเย็น

- 1) สื่อร้อน (Hot Medium) เป็นสื่อที่นำข้อมูลหรือสารที่ชัดเจนไปยังผู้รับสาร โดยผู้รับสารไม่ต้องแต่งเติมข้อมูลในการรับรู้ เช่น ภาพถ่าย ภาพยนตร์ เป็นต้น
- 2) สื่อเย็น (Cool Medium) เป็นสื่อที่ผู้รับสารมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดความสมบูรณ์ในสาร เช่น การสร้างจินตนาการเนื่องจากเนื้อหาหรือข้อมูลไม่ชัดเจนเหมือนสื่อร้อน เช่น ภาพการ์ตูน เป็นต้น

2.3 ความสำคัญของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนอยู่คู่กับสังคมมายาวนาน สังคมมีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ สื่อมวลชนก็มีการพัฒนาเช่นกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สื่อมวลชนมีความสำคัญต่อสังคม และปัจเจกบุคคล โดยความสำคัญของสื่อมวลชนต่อสังคม ได้แก่ การทำหน้าที่ตรวจตรารายงานข่าวสารเชื่อมโยงสังคม อบรมบ่มเพาะสังคม เสริมสร้างสติปัญญา ตลอดจนให้ความบันเทิงแก่ผู้คนในสังคม ส่วนความสำคัญของสื่อมวลชนที่มีต่อปัจเจกบุคคล คือการเป็นผู้ส่งสารไปยังสมาชิกในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดการรับรู้ข่าวสารอย่างกว้างขวาง การให้ความเพลิดเพลิน การใช้ประโยชน์เพื่อการเข้าสังคม และการใช้สื่อมวลชนเพื่อการหลีกเลี่ยงสังคม เป็นต้น (จิราภรณ์ สุวรรณจากกสิกิจ, 2547, หน้า 13-15)

2.4 สำหรับสื่อมวลชนที่มีบทบาทในการเผยแพร่วรรณกรรม ได้แก่ (ทัศนีย์ จันทร, 2538, หน้า 837-839)

2.4.1 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น

- 1) วิทยุโทรทัศน์ สำหรับรายการที่นำเสนอทางวิทยุโทรทัศน์มีจำนวนไม่มาก เช่น รายการเทศน์ บรรยาย สันทนาธรรม รายการสารคดีเกี่ยวกับศาสนา รายการเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา ละครต้นสะท้อนชีวิต สำหรับรายการเทศน์หรือสันทนาธรรมซึ่งเดิมช่วงเวลา

ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเช้าของหยุดสุดสัปดาห์ แต่ปัจจุบันเพิ่มช่วงเวลาออกอากาศช่วงเช้าตรู่ในวันธรรมดา แต่ผู้ชมรายการค่อนข้างน้อยเนื่องจากช่วงเวลาไม่สะดวกแก่การรับชม

2) วิทยุกระจายเสียง จัดในรูปแบบปาฐกถาธรรมหรือธรรมเทศนา แต่รายการธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบรายการบันเทิง ในแผนพัฒนาการศาสนาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รัฐบาลได้นโยบายจัดให้มีสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเรียนการสอน และเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ 1 แห่ง

2.4.2 สื่อสิ่งพิมพ์ แบ่งออกเป็น

1) หนังสือพิมพ์ มีบทบาทน้อยในการเผยแพร่ศาสนาโดยตรง แต่มีบทบาทในการใช้เป็นที่ประกอบการสอน โดยการอธิบายถึงผลดี และผลเสียในแต่ละเรื่องราวซึ่งใช้ธรรมะเป็นแกนในการอธิบายประกอบ ตลอดจนมีบทบาทในการช่วยเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ

2) วารสาร และนิตยสาร สำหรับวารสาร และนิตยสารเกี่ยวกับหลักศาสนาพุทธโดยตรงยังมีจำนวนน้อยอีกทั้งจำนวนการพิมพ์ต่อครั้งมีจำนวนไม่มาก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเฉพาะ โดยวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำในการผลิตวารสาร และนิตยสารที่เกี่ยวกับศาสนา แบ่งออกเป็น 3 ได้แก่ ประเภท (1) มุ่งให้ความรู้ในธรรมะที่เป็นสัมมาทิฐิในอัตราสูงมุ่งผลกำไรน้อย เช่น ธรรมกาย พุทธจักร เป็นต้น (2) มุ่งเสนอให้ความรู้ในระดับปานกลาง โดยนำเสนอในรูปแบบเนื้อหาที่ดึงดูดน่าสนใจ เช่น วารสารสมาธิ (3) มุ่งเสนอธรรมะน้อยแต่หวังผลกำไรมาก โดยส่วนใหญ่เป็นวารสาร และนิตยสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอภินิหาร เป็นต้น

3) แผ่นพับ มีต้นทุนการผลิตถูก และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยมักเป็นสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงเผยแพร่หลักธรรมอย่างย่อ

4) แผ่นประกาศ และภาพโปสเตอร์ มักจะมีภาพในรูปภาพที่สวยงาม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายคล้ายกับแผ่นพับ

5) หนังสือธรรมะ ในปัจจุบันหนังสือธรรมะมักจะมีเนื้อหาธรรมะที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีรูปแบบกะทัดรัด สีสันสวยงาม

2.4.3 สื่อโสตทัศน เป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพ และเสียง อีกทั้งยังเป็นที่นิยมใช้ในการเผยแพร่ธรรมะ ได้แก่ เทปบันทึกเสียง ภาพทัศน์ สไลด์ รูปภาพที่ทำให้เกิดอาการเคลื่อนไหว ภาพวาด เป็นต้น

2.4.4 สื่อกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจเหมือนกันหรือคล้ายกัน โดยลักษณะของกิจกรรมนี้ เช่น การทำสมาธิกลุ่ม การสนทนาธรรม เป็นต้น (ทัศนีย์ จันทร, 2538, หน้า 837-839)

3. สื่อสมัยใหม่

สังคมสารสนเทศ (Information Society) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นยุคสารสนเทศ เนื่องจากสามารถส่งข้อมูลถึงกันได้ทั่วโลก ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้ระบบการสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในรูปแบบการสื่อสารไร้สาย โดยหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า ไอที (IT) ซึ่งหมายถึง ความรู้ในวิธีการประมวลผล จัดเก็บรวบรวม และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยได้มีการสร้างระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ใหญ่ที่สุด คือ ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อเชื่อมการติดต่อสื่อสารกันทั่วโลก (พัชนี เษยจรรยา และคณะ, 2541, หน้า 89)

3.1 ประสิทธิภาพในการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ เมื่อเปรียบเทียบกับคุณสมบัตินในการสื่อสารรูปแบบอื่น ดังนี้ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550)

3.1.1 ความเป็นอิสระ หมายถึง การไม่สามารถที่จะกำหนดผู้รับสาร และช่วงเวลาที่น่านอนได้ เนื่องจากไม่สามารถผูกขาดในการเป็นเจ้าของสื่อได้

3.1.2 ขอบเขตของการสื่อสาร ซึ่งผู้ส่งสารสามารถส่งสารได้หลากหลายรูปแบบพร้อมๆกันไปยังผู้รับสารได้

3.1.3 การตอบสนองระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสารสามารถโต้ตอบได้ในระยะเวลาอันสั้น

3.1.4 สามารถสร้างเครือข่ายในการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารในเวลาอันสั้น

จากสำรวจการวิจัยสื่อใหม่กับประเด็นศาสนา พบว่า ในปัจจุบันมีจำนวนเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2550 ประมาณ 200 เว็บไซต์ และพบว่าลักษณะบางประการของสื่อชนิดนี้เหมาะสมกับรูปแบบการสื่อสารของศาสนา เช่น ลักษณะการโต้ตอบระหว่างคู่สื่อสารที่ขัดกับรูปแบบการสื่อสารทางเดียว การสื่อสารจากบนลงล่าง อาทิ รูปแบบการเทศของพระสงฆ์ อีกทั้งยังกล่าวถึงข้อดีของรูปแบบสื่อสมัยใหม่ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น วิทยุ ซึ่งกลุ่มวิทยุเป็นกลุ่มที่ห่างการเข้าวัด จึงทำให้สถาบันศาสนามีความสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย (กาญจนา แก้วเทพ และทิฆัมพร เอี่ยมเรไร, 2554, หน้า 209)

3.2 ผลกระทบของสื่อ

พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์ (2546, หน้า 426-432) กล่าวว่า เนื่องจากการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา กระบวนการทางสังคม และวัฒนธรรมในการพิจารณาผลของการสื่อสารในระดับบุคคลจึงสามารถนำเอาวิธีการจำแนกวัตถุประสงค์

ในการศึกษาของบลูม (Bloom) มาแสดงขอบเขตในการแบ่งบทบาทและผลกระทบของสื่อต่อปัจเจกบุคคลออกเป็น 3 ด้าน คือ

3.2.1 ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงพุทธิพิสัย

หมายถึง ผลของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารในด้านความรู้ ความคิด ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในสมอง ผลของความสามารถ และทักษะด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แบ่งย่อยออกเป็น ความรู้ความจำระลึกได้ ความเข้าใจที่สามารถแปล และตีความได้ด้วยคำพูดของตัวเอง

3.2.2 ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงเจตพิสัย

เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ ซึ่งเกิดขึ้นภายในตัวของผู้รับสาร เพราะทัศนคติเป็นกลุ่มของความเชื่อต่าง ๆ การสื่อสารมวลชนจะมีผลกระทบต่อระดับความสนใจ และการรับรู้ของบุคคลเท่านั้น แต่การสื่อสารส่วนบุคคลมีผลกระทบต่อทัศนคติอย่างชัดเจน เป็นความสามารถของผู้รับสารในการยอมรับรู้เนื้อหาสาระ โดยการเต็มใจฟังเกิดความสนใจ และตั้งใจพร้อมที่จะตอบสนองต่อผลการสื่อสารอย่างยินยอมด้วยความเต็มใจ และพอใจ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงด้านเจตพิสัยสามารถจำแนกได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ การยอมรับรู้ในเนื้อหา การตอบสนอง การสร้างค่านิยมที่ให้ความรู้สึกตระหนักถึงความสำคัญ การจัดรูปแบบโดยนำค่านิยมมาจัดเป็นรูปแบบของตน และการปฏิบัติเป็นนิสัย คือ การที่ผู้รับสารได้แสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนิสัยอย่างเป็นธรรมชาติ หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นลักษณะที่เคยชิน

3.2.3 ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงทักษะพิสัย

การสื่อสารนอกจากจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ และทัศนคติแล้วยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติด้วย ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการสื่อสารที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมปฏิบัติว่าอาจจะสัมพันธ์ต่อกันหรือไม่ก็ได้ เช่น แบบจำลองจิตวิทยาพลวัตของเดอเฟลอร์ (Defleur) ที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างเชิงจิตวิทยาภายใน ในฐานะที่เป็นตัวแปรแทรกเข้ามาในกระบวนการของผลของการสื่อสารและงานของเจนนิส และโฮฟแลนด์ (Janis & Hovland) ที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพที่มีผลต่อการโน้มน้าวใจด้วยการชี้ให้เห็นว่าสภาพอารมณ์ ความรู้สึกของผู้รับสาร และทัศนคติที่ผู้รับสารมีต่อแหล่งสาร โดยเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเป็นดัชนีชี้วัดถึงการเปลี่ยนพฤติกรรม หรือทัศนคติไม่ลงรอยทางความคิด (Theory of Cognitive Dissonance) ของเฟสติงเจอร์ (Festinger) ที่ว่าด้วยความขัดแย้งระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของการสื่อสาร จะนำไปสู่การเปลี่ยนอย่างใดอย่างหนึ่ง จำแนกได้ 5 ระดับ ดังนี้ (พรสิทธิ์ พัฒชนานุกรักษ์, 2546, หน้า 426-432)

- 1) การเลือกเขียนแบบ ผู้รับสารจะพิจารณาเลือกตัวแบบหรือตัวอย่าง โดยเป็นผลจากการสื่อสาร โดยการเริ่มต้นการเขียนแบบตัวอย่างที่ตนเองสนใจ
- 2) การลงมือทำตามแบบ เป็นขั้นตอนที่ผู้รับสารลงมือกระทำการตามแบบที่ตนได้เลือกไว้ภายหลังจากการสื่อสาร
- 3) การทำได้อย่างถูกต้อง เป็นขั้นตอนที่ผู้รับสารได้เลือกตัดสินใจแล้วว่าทำตามซึ่งมีการพิจารณาว่าถูกต้อง
- 4) การทำอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนที่ผู้รับสารกระทำไปแล้วเห็นว่าถูกต้องจึงมีการทำอย่างต่อเนื่อง
- 5) การทำได้โดยธรรมชาติ เป็นการที่ผู้รับสารได้กระทำงานเกิดเป็นการปฏิบัติตามธรรมชาติ

ดังนั้นการเปิดรับธรรมะ ผ่านสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสมัยใหม่ และสื่อหนังสือธรรมะ และแผ่นพับธรรมะจึงเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาได้ให้ความสนใจในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในการเปิดรับสื่อธรรมะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่วิเคราะห์ตามหลักลักษณะผู้รับสาร พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร (2544, หน้า 312-316) กล่าวว่า ผู้รับสารมีลักษณะเฉพาะแต่ละบุคคล ซึ่งลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทำให้มีอิทธิพลต่อการสื่อสารได้ โดยลักษณะทางประชากรศาสตร์มีดังนี้

1. อายุ จากการวิจัยของแมเปิล รวมถึงเจนิส และ ไรฟ์ (Maple, 1933; Janis & Rife; 1959 อ้างใน พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2544, หน้า 312) ได้ทำการวิจัยในเรื่องของอายุกับการเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรม พบว่า การชักจูงใจหรือการโน้มน้าวใจในผู้ที่มีอายุมากขึ้นจะมีการชักจูงใจหรือการโน้มน้าวใจยากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบอร์กูล และลัฟเนอร์ (Burgoon & Ruffner อ้างใน พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2544, หน้า 312) วิยหนุ่มสาวถือเป็นกลุ่มคนที่มีมองโลกในแง่ดี ยึดถืออุดมการณ์ แต่ความมั่นคงทางจิตใจมีน้อยกว่าวัยผู้สูงอายุ อีกทั้งวัยผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ดื้อรั้น และมีความระมัดระวังมากกว่าวัยหนุ่มสาว

สรุปได้ว่าอายุของผู้รับสารมีอิทธิพลกับการสื่อสารหรืออายุมีความสัมพันธ์ต่อข่าวสารและสื่อ โดยจะแสดงออกมาในรูปแบบความสนใจ ความเชื่อ พฤติกรรมการรับข่าวสาร

2. เพศ ภาพเกี่ยวกับผู้หญิง และผู้ชายในสังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเกิดจากการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนวัฒนธรรม เช่น ปัจจุบันผู้หญิงทำงานนอกบ้านมากขึ้น หรืออาชีพที่เคยเป็นเฉพาะเพศชายหรือเพศหญิงก็เริ่มเปลี่ยนแปลงขอบเขตในเรื่อง

ของเพศ โดยมีงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า คุณลักษณะบางอย่างนั้นชาย และหญิงต่างกัน อาทิ จากการศึกษาทัศนคติของครูผู้ชาย และครูผู้หญิงที่มีต่อการสอนเพศศึกษานั้น พบว่า ครูผู้ชายมีทัศนคติที่ดีมากกว่าครูผู้หญิง (ถวัลย์ รักศิลป์, 2522 อ้างใน พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2544, หน้า 313) นอกจากนี้พฤติกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของชาย และหญิงมีความแตกต่างกัน เช่น การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการชมภาพยนตร์โทรทัศน์ของเด็กวัยรุ่น พบว่า ภาพยนตร์สงคราม และจารกรรม เด็กวัยรุ่นชายสนใจมากที่สุด (ถวัลย์ รักศิลป์, 2522; ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์, 2509 อ้างใน พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2544, หน้า 313)

ดังนั้นสรุปได้ว่าผู้ชาย และผู้หญิงมีความนึกคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และคล้ายคลึงกัน โดยหลักธรรมชาติผู้ชาย และผู้หญิงมีคุณลักษณะที่ต่างกัน และถึงแม้สภาพสังคมในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ยังมีอีกหลายประเด็นที่จะต้องคำนึงว่าการสื่อสารทุกครั้งกำลังสื่อสารกับผู้รับเพศใด เป็นต้น

3. การศึกษา เป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารของผู้รับสาร ซึ่งอาจพบได้ตั้งแต่การอ่านออกเสียงได้ก็ต้องการระดับการศึกษาในระดับหนึ่ง การมีความรู้ความเข้าใจศัพท์ ตลอดจนคำพูดก็อาจจะต้องความรู้ในระดับหนึ่ง และสาขาวิชาที่ได้จบการศึกษามานั้นซึ่งจะมีอิทธิพลที่ทำให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจที่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ว่า การศึกษาของผู้รับสารนั้นทำให้ผู้รับสารมีพฤติกรรมสื่อสารต่างกันไป เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะมีความสนใจในข่าวสารกว้างขวาง และไม่เชื่อสิ่งใดโดยปราศจากหลักฐานหรือเหตุผลที่เพียงพอ หรือผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีการใช้สื่อหนังสือพิมพ์มากกว่าวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น (ปรมะ สตะเวทิน, 2526 อ้างใน พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2544, หน้า 314)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การศึกษา เป็นตัวแปรที่จะต้องตระหนัก และเรียนรู้ก่อนทำการสื่อสาร เพราะผู้รับสารที่มีการศึกษาแตกต่างกันจะได้ผลทางด้านทักษะการสื่อสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมสื่อสารที่แตกต่างกัน

4. ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจ ปรมะ สตะเวทิน (2526 อ้างใน พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2544, หน้า 314) กล่าวว่า ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจนั้นรวมถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ และชาติพันธุ์ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว มีรายงานหลายชิ้นซึ่งได้พิสูจน์ว่า อิทธิพลที่ส่งผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลได้แก่ ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ อาทิ จากการศึกษาถึงความทะเยอทะยานของเด็กวัยรุ่นไทยที่มาจากครอบครัวระดับกลาง และระดับล่าง พบว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวระดับกลางมีความทะเยอทะยาน มีความสนใจตนเอง และผู้อื่น และมีความต้องการจะเห็นสังคมเจริญ ตลอดจนมีส่วนช่วยให้สังคมเจริญยิ่งขึ้นมากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวระดับล่าง

และเรื่องการศึกษาถึงความพร้อมในการอ่านของเด็ก พบว่า เด็กที่มีหัวหน้าครอบครัวที่มีการศึกษาสูง มีความพร้อมในการอ่านมากกว่าเด็กที่หัวหน้าครอบครัวมีการศึกษาน้อย หรือการศึกษาถึงการสร้างความคิดรวบยอด และการอ่าน พบว่า เด็กจีน และเด็กลูกครึ่งไทยจีนสามารถสร้างความคิดรวบยอด และมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าเด็กไทย และจากการศึกษาการลงโทษของบิดามารดา พบว่า ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อการเคยถูกบิดามารดาใช้วิธีลงโทษ ครอบครัวระดับล่าง และบิดามารดามีความรู้ น้อย รายได้น้อย มักจะใช้การลงโทษทางร่างกายโดยใช้อารมณ์มากกว่าครอบครัวระดับสูงและระดับปานกลาง ซึ่งครอบครัวระดับสูง และระดับปานกลางมักจะใช้การลงโทษทางใจมากกว่าทางกาย (ราตรี เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2514; ทวี สุรเมธี, 2521; อุทัย แก้วขาว, 2515; สุธิตรา อุตสาหะ, 2519 อ้างใน พรทิพย์ วรภิกโขภาทร, 2544, หน้า 314) ดังนั้นสรุปได้ว่าฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ได้

5. ศาสนา ปรมะ สตะเวทิน (2533, หน้า 117-118) กล่าวว่า ลักษณะหนึ่งของผู้รับสารที่มีอิทธิพลในด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม คือการนับถือศาสนา ซึ่งศาสนาได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคล ตลอดจนถึงกิจกรรมในชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนตาย โดยศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดอย่างน้อยที่สุด 3 ด้าน คือ

5.1 อิทธิพลต่อทัศนคติ ด้านศีลธรรม คุณธรรม และความเชื่อทางจรรยา เช่น ศีล 5 ของพระพุทธศาสนา เป็นต้น

5.2 อิทธิพลต่อทัศนคติด้านเศรษฐกิจ เช่น ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ สนับสนุนความคิดเรื่องทรัพย์สินส่วนบุคคล ระบบการค้าแบบเสรีและระบบทุนนิยม เป็นต้น

5.3 อิทธิพลต่อทัศนคติด้านการเมือง เช่น จากการสำรวจการลงคะแนนของลาซาร์สเฟลด์ (Lazarsfeld, 1965 อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน, 2533) พบว่า “อิทธิพลต่อการเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มที่เห็นได้เด่นชัดว่าชาวแคทอลิกในมลรัฐทางตะวันออก และมลรัฐทางกลางของประเทศตอนเหนือ มักจะลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครของพรรคเดโมแครตประมาณร้อยละ 65 ถึง 80”

ดังนั้นสรุปได้ว่าความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปเกิดจากการนับถือศาสนาที่ต่างกัน

จากแนวคิดลักษณะผู้รับสารที่วิเคราะห์ตามหลักลักษณะทางประชากรศาสตร์ข้างต้นมีความสอดคล้องกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference Theory) ได้อธิบายถึงการสื่อสารว่า คุณลักษณะของผู้รับสารที่แตกต่างกันจะมีความสนใจข่าวสารแตกต่างกัน ซึ่ง

เดอโฟลร์ (Defleur, 1966 อ้างใน พัชรีย์ เษยจรรยา และคณะ, 2541, หน้า 211) ได้วางหลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีดังนี้

สภาพทางจิตวิทยา และบุคลิกภาพของบุคคลมีความแตกต่างกัน โดยความแตกต่างกันนี้ เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมของแต่ละบุคคล และการได้รับการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่ต่างกักันจะทำให้แต่ละบุคคลมีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ดังนั้นการที่แต่ละบุคคลมีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และบุคลิกภาพแตกต่างกันเกิดจากการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่ต่างกักัน

สิ่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพ คือ สภาพเงื่อนไขที่แต่ละบุคคลได้รับจากสังคมหรือสภาพแวดล้อม ดังนั้นข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมเปรียบเหมือนสิ่งเร้าที่ทำให้ผู้รับสารแต่ละคนมีการตอบสนองต่างกัน รวมถึงการสร้างลักษณะความแตกต่างของบุคคลอีกด้วย

จากแนวคิดทฤษฎีนี้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอิทธิพลของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ที่ส่งผลกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

แนวคิดที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ

การเปิดรับสื่อ คือ กระบวนการรับข่าวสารของผู้รับสารผ่านช่องทางหรือสื่อต่าง ๆ โดยการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารแต่ละบุคคลนั้นเป็นการแปลความหมายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสาร และประสบการณ์ของมนุษย์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจะกระทำอย่างเป็นขั้นตอน (ปรมะ สตะเวทิน, 2546 ข, หน้า 121-124 และ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533) ดังนั้นการเลือกรับสารของแต่ละบุคคลจะส่งผลให้มีพฤติกรรมเปิดรับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันไป โดยบุคคลจะเปิดรับข่าวสารที่ตรงกับ ความสนใจ และความต้องการของตน การเปิดรับสื่อจะกระทำอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ แต่ละบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ตามความสนใจ และความต้องการของตนเอง ทั้งนี้การเลือกเปิดรับเพื่อนำสนองความต้องการของตน หรือแก้ปัญหา แต่บุคคลจะหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตน

2. การเลือกตามความสนใจ บุคคลจะเลือกให้ความสนใจข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของตน ทั้งนี้เพื่อนำมาแก้ปัญหา หรือสนองความต้องการของตน และพยายามหลีกเลี่ยงให้เกิดความสนใจกับข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของตน

3. การเลือกรับรู้ และการเลือกตีความ บุคคลจะเลือกรับรู้ และตีความข่าวสารที่ได้รับไป ในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ก่อน

4. การเลือกจดจำ บุคคลจะเลือกจดจำเนื้อหาสาระเฉพาะที่ต้องการจะเก็บไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อที่นำไปใช้ใน โอกาสต่อไป และพยายามลืมในส่วนที่ต้องการจะลืม

ดังนั้นความต้องการ และการเลือกรับสารของแต่ละบุคคล จะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันไป โดยบุคคลจะเปิดรับข่าวสารที่ตรงกับความสนใจ และความต้องการของตน

งานวิจัยของแม็คเคลอยด์ (Mcleod, 1972, p.123) ได้ระบุว่าตัวชี้วัดที่ใช้ในการวัดพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมี 2 ชนิด คือ

1) วัดจากช่วงเวลาที่ใช้กับสื่อ คือ การวัดจากเวลาที่บุคคลเปิดรับสื่อ เช่น ช่วงเวลาที่เปิดรับเวลาที่ใช้กับสื่อ

2) วัดจากปริมาณความถี่ในการใช้สื่อ คือ การวัดความถี่ในการใช้สื่อของแต่ละบุคคล แยกตามประเภทของเนื้อหาที่แตกต่างกัน เช่น ความถี่ของการอ่านหนังสือพิมพ์ในหน้าการศึกษา วัดความถี่ของการรับฟังรายการวิทยุ

ฮันท์ และรูเบน (Han & Ruban, 1993 อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน, 2546 ข) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับสื่อตามความสนใจของแต่ละบุคคลไว้ดังนี้

1) ความต้องการ (Need) กระบวนการเลือกของมนุษย์ที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนด การเลือกของแต่ละบุคคล คือความต้องการทั้งทางกายและใจ รวมถึงความต้องการระดับสูง และความต้องการระดับต่ำ เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสดงรสนิยม เพื่อการยอมรับในสังคม และเพื่อความพอใจ

2) ทักษะคติ และค่านิยม (Attitude and Values) ค่านิยม คือความชอบและมีใจโน้มเอียงต่อเรื่องต่าง ๆ และสิ่งที่แต่ละบุคคลยึดถือเป็นความรู้สึกที่ควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไร และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกข่าวสาร การใช้สื่อมวลชน การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำ ได้แก่ ทักษะคติ และค่านิยม

3) เป้าหมาย (Goal) แต่ละบุคคลได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กำหนดขึ้นนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำ เพื่อตอบสนองเป้าหมายของตน

4) ความสามารถ (Capability) ความสามารถของบุคคลนั้นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมถึงความสามารถด้านภาษาที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในการที่จะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมาย และเลือกเก็บเนื้อหาของข่าวนั้นไว้

5) การใช้ประโยชน์ (Utility) บุคคลจะให้ความสนใจหรือมีความพยายามในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6) ทิวทัศน์ในการสื่อสาร (Communication Style) การสื่อสารระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้นแต่ละบุคคลจึงชื่นชอบฟังวิทยุ โทรทัศน์ หรือชื่นชอบการอ่านหนังสือพิมพ์

7) สภาพ (Context) หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสาร สิ่งต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วย มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเลือกใช้ สื่อ และข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และเลือกจดจำข่าวสาร การที่บุคคลต้องถูกมองว่า เป็นอย่างไร การที่คิดว่าผู้รับสารจะมองผู้ส่งสารอย่างไร หรือเชื่อว่าผู้อื่นคาดหวังอะไรจากกลุ่มสนทนา และการที่คิดว่าผู้อื่นคิดว่าอยู่ในสถานการณ์อะไร ส่วนที่มีอิทธิพลต่อการเลือกของบุคคลทั้งสิ้น

8) ประสบการณ์ และนิสัย (Experience and Habit) ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับ สารเนื่องจากประสบการณ์ในการรับข่าวสาร ซึ่งสามารถพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ดังนั้นสรุปได้ว่าพฤติกรรมเลือกเปิดรับสื่อของแต่ละบุคคลนั้นย่อมต้องขึ้นอยู่กับ อิทธิพลของสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลนั้น ๆ เช่น ความต้องการ ประสบการณ์ ค่านิยม วัฒนธรรมต่าง ๆ และในสื่อชนิดเดียวกันการเลือกรับสารก็ไม่จำเป็นที่บุคคลต่างกันจะเลือกรับ ข่าวสารในเรื่องเดียวกันซึ่งสิ่งเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลเอง สำหรับ แนวความคิดดังกล่าวผู้วิจัยนำมาศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และปัจจัยการเปิดรับสื่อธรรมชาติ ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตาม แนวพระพุทธศาสนาอย่างไร

แนวความคิดความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ (KAP)

อรรถพร ปิณฑน์โอวาท (2554, หน้า 35) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของ 3 ตัวแปร คือ ความรู้ ทักษะ และการยอมรับ ปฏิบัติ โดยแบบจำลอง KAP ถือเป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจโดยการให้ความรู้กับผู้รับสาร เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมหรือการปฏิบัติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้

ความรู้ (Knowledge) ถือว่าเป็นการรับรู้เบื้องต้น โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำหรือข้อมูลกับสภาพจิต

ของตนเอง ซึ่งความรู้ อาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก เนื่องจากความรู้เป็นกระบวนการภายใน สำหรับนิยามคำว่า ความรู้ หมายถึง รูปแบบ กฎเกณฑ์ แนวทางในการปฏิบัติ รูปแบบวิธีการ โดยมา จากการสังเกต ประสบการณ์หรือจากสื่อต่าง ๆ

จุมพล รอดคำดี (อ้างใน อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท, 2554, หน้า 36-37) การประเมินผลด้านความรู้ หมายถึง การประเมินการเปลี่ยนแปลงความรู้ในเนื้อหา และทักษะในการใช้เนื้อหาความรู้ ตามที่นักวิชาการบลูมและคณะ ได้แยกการประเมินระดับความรู้ไว้ 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่ระลึกได้ หมายถึง คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำได้
2. ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ หมายถึง ความสามารถในการทำได้มากกว่าการจดจำเนื้อหาที่ได้รับ เช่น การเขียนด้วยถ้อยคำของตนเอง ตลอดจนสามารถให้ความหมาย แปลหรือเปรียบเทียบความคิดอื่น ๆ ได้
3. ระดับการนำไปใช้ สามารถนำเอาข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่เป็นนามธรรม ไปปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม
4. ระดับในการวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการนำความคิดมาแยกเป็นส่วน ตลอดจนความสามารถในการนำเอาข้อมูลมาปฏิบัติ
5. ระดับในการสังเคราะห์ คือ การนำข้อมูลมาสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม
6. ระดับในการประเมินผล คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์การรวบรวมผล เพื่อประกอบในการตัดสินใจ

การเกิดความรู้ไม่ว่าจะระดับใดก็ตามย่อมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึนึกคิด ซึ่งเชื่อมโยงกับสภาพจิตใจในบุคคลต่าง ๆ โดยมีปัจจัยจากประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลมีความคิด และแสดงออกตามความรู้สึนึกคิดของตน

2. แนวความคิดเรื่องทัศนคติ

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533, หน้า 120) กล่าวว่า “ทัศนะหรือทัศนคติ หมายถึง บุคคลนั้นคิด และรู้สึ้อย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดลอม โดยทัศนะนั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจจะก่อให้เกิดพฤติกรรมขึ้นในอนาคตได้ ทัศนะหรือทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และทัศนคติถือเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้กับพฤติกรรม”

วิรัช ลภีรัตนกุล (2544, หน้า 200) กล่าวว่า บุคคลจะแสดงออกซึ่งทัศนคติ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) เป็นการแสดงปฏิกิริยาในด้านดีต่อผู้อื่น ต่อเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง

2. ทักษคติทางลบ (Negative Attitude) ทักษคติทางลบเกิดขึ้นได้ในบุคคลทุกคน ได้แก่ การมีความรู้สึกที่ไม่ดีหรือเป็นไปในทางลบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเรื่องราวปัญหาหนึ่ง ซึ่งทักษคติในทางลบมักจะเกิดขึ้นร่วมกับความรู้สึกกระหองระแหง (Unpleasantness) หรือความไม่พอใจ (Dissatisfaction)

3. ทักษคตินิ่งเฉย (Passive Attitude) ทักษคติที่บุคคลมีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต่อบุคคล องค์กรหรือสถาบัน อาจจะเป็นทักษคติที่นิ่งเฉย เนื่องจากบุคคลผู้นั้นไม่มีความคิดเห็นในเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นโดยสิ้นเชิง

สำหรับความเข้มข้นหรือความรุนแรงของทักษคตินั้นขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความเชื่อหรือความรู้สึกที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลหนึ่ง ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อกลุ่มคน โดยทักษคติของบุคคล อาจจะเป็นทักษคติที่ซับซ้อนหรือไม่ซับซ้อนก็ได้ แต่ทักษคติที่ซับซ้อนมักจะมีหลายด้าน รวมถึงความรู้ที่สนับสนุนอยู่ ส่วนทักษคติที่ไม่ซับซ้อนมักจะมีเพียงด้านเดียวซึ่งทักษคติประเภทนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

การเปลี่ยนทักษคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับ ดังนี้ (จุมพล รอดคำดี, 2532, หน้า 117)

- 1) การเปลี่ยนความคิด เกิดจากการที่ได้รับข้อมูลหรือข่าวสารใหม่ โดยจะมาจากสื่อมวลชน และบุคคลอื่น
- 2) การเปลี่ยนความรู้สึก มาจากประสบการณ์ ความประทับใจหรือสิ่งทำให้เกิดความสะเทือนใจ
- 3) การเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งไปมีผลต่อบุคคลทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิม

สำหรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรง ถ้าความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมถูกกระทบในระดับใดจะมีผลต่อการเปลี่ยนทักษคติทั้งสิ้น นอกจากนี้องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร ลักษณะของข่าวสาร คุณสมบัติของช่องทางการสื่อสาร รวมถึงคุณสมบัติของผู้รับสาร ล้วนแต่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทักษคติได้

3. แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533, หน้า 123) กล่าวว่า “พฤติกรรมมีพื้นฐานมาจากความรู้ และทักษคติของบุคคล ซึ่งการที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากการมีความรู้ และทักษคติที่แตกต่างกัน และความแตกต่างของความรู้ ทักษคติ เกิดขึ้นเพราะการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างกันในการแปลความหมายสารที่ตนเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์ที่ต่างกันโดยจะมี

ผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมที่ถูกโน้มน้าวโดยการสื่อสารนั้น อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้หรือการตอบสนองต่อสื่อ ซึ่งมักจะมาจากการคำนึงถึงตนเองเป็นหลัก”

ชวาร์ตซ์ (Schwartz อ้างใน อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2554, หน้า 39) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติใน 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1) ทักษะเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และการปฏิบัติ ดังนั้นความรู้มีความสัมพันธ์กับทักษะ และมีผลต่อการปฏิบัติ
- 2) ความรู้ และทักษะมีความสัมพันธ์กัน และทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา
- 3) ความรู้ และทักษะต่างกันทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้ และทักษะไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน
- 4) ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรง และทางอ้อม

การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สามารถสังเกตได้ แต่การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมนี้เป็นไปได้ค่อนข้างยาก

ช่องว่างของความรู้ ทักษะ และการยอมรับปฏิบัติ (KAP-GAP)

โรเจอร์ส (Rogers, 1971 อ้างใน อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2554, หน้า 44) กล่าวว่า “ทักษะกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่มีสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป เนื่องจากเมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้ และทักษะในทางบวกต่อสิ่งเร้าแล้ว ในขั้นการยอมรับในการปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็อาจเป็นไปได้ ทั้งนี้บางกรณีอาจเกิดช่องว่างของความรู้ ทักษะ และการยอมรับปฏิบัติขึ้นได้”

ในการปิดช่องว่างของความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ซิมเบอร์โด (Zimbardo, 1977 อ้างใน อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2554, หน้า 44-45) ได้เสนอวิธีแก้ไข 4 วิธีการ ดังนี้

- 1) การให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง
- 2) ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้ผู้นำทางความคิดเข้าไปติดต่อกับสมาชิก โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด
- 3) ให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับปฏิบัติเพื่อเป็นการจูงใจแก่สมาชิกอื่น ๆ ที่ยังไม่ยอมรับ
- 4) ใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจโดยวิธีการใช้สื่อบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิดเข้าไปติดต่อกับสมาชิกหรือกลุ่มเพื่อนฝูงเพื่อนโน้มน้าวใจสมาชิกให้เกิดการยอมรับปฏิบัติอีกต่อหนึ่ง

เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซิมเบอร์โด กล่าวว่า อิทธิพลของการเสนอข่าวสารบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคยอาจนำไปสู่พฤติกรรมได้ แต่การเสนอซ้ำ ๆ ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากมีการศึกษาพบว่า

การสื่อสารซ้ำ ๆ ประมาณ 3 ครั้ง อาจทำให้เกิดทัศนคติทางบวกได้ แต่ถ้าสารนั้นนำเสนอประมาณ 5 ครั้ง ผู้รับสารจะเริ่มมีอาการอึดอัดต่อสาร เกิดความเบื่อหน่าย และเกิดการต่อต้านในที่สุด

สำหรับการประยุกต์ใช้แนวคิดความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม ในการสื่อสาร โดยส่วนใหญ่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจอย่างแพร่หลาย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (2555) กล่าวว่า จากผลสำรวจการดำเนินงานโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาตลอด 9 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนร้อยละ 81.1 เห็นด้วย กับโครงการนี้ และร้อยละ 50.6 เกิดความตระหนักในพิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์ อีกทั้งยังมีความพยายามในการลด หรือเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการนำแนวคิด KAP มาใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของศาสนาในการโน้มน้าวใจเพื่อให้ผู้คนกระทำความดีมากขึ้นเพียงใด

อีกทั้งเพื่อเชื่อมโยงการนำแนวคิดเรื่องความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม (KAP) ให้เข้ากับกระแสความนิยมในการศึกษาจิตวิญญาณในต่างประเทศ ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “ความเชื่อ” แทนการใช้คำว่า ทัศนคติ เนื่องจากทัศนคติมีรากฐานจากความเชื่อที่สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมในอนาคตได้ อีกทั้งความเชื่อถือเป็นความสัมพันธ์ที่สามารถมองระหว่างเหตุการณ์ สิ่งของ ผู้คน หรือลักษณะหนึ่ง ลักษณะใดของสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ และความเชื่อถือเป็นรากฐานที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของมนุษย์ จึงสามารถสรุปได้ว่าทัศนคติ คือความเชื่อที่มีการประเมินค่า (Evaluative Belief) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของความเชื่อ หรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในเรื่องความเชื่อบางประการซึ่งจะกลายเป็นทัศนคติต่อไป (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533, หน้า 122; อรรถธรณ ปิณฑน์โอวาท, 2554, หน้า 20-25)

ดังนั้นจากแนวคิดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ผู้วิจัยนำมาประกอบการศึกษาตลอดจนวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของการเปิดรับสื่อธรรมะ ที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

การขัดเกลาทางสังคม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน (Socialization)

การขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่ส่งผลให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามที่สังคมต้องการ โดยขัดเกลาบุคลิกภาพผ่านสถาบันทางสังคม และจิตวิทยา (จำนง อดิวัฒน์สิทธิ์, เฉลียว ฤกษ์จุพิมล, ประไพร์ วิริยะสมบูรณ์, เสาวคนธ์ สุดสวาสดิ์, สุดา ภิรมย์แก้ว, และสุรพันธ์ เพชรภา, 2547) คาร์วานาส (Cavanas, 1983 อ้างใน ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ก, หน้า 51)

กล่าวว่า สถาบันที่ส่งเสริมกระบวนการทางสังคมหรือสังคมประภคตินั้นมีเป็นจำนวนมาก โดยแต่ละสถาบันจะมีอิทธิพลที่แตกต่างกันออกไปในช่วงชีวิต ในช่วงชีวิตตอนต้นของแต่ละบุคคล ครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญ แต่เมื่อไปโรงเรียนก็จะเปิดรับต่อกลุ่มเพื่อน ๆ จึงทำให้เพื่อนมีอิทธิพลในช่วงวัยรุ่น อีกทั้งเมื่อบุคคลประกอบอาชีพจะเปิดรับต่อหลายหน่วยส่งเสริม สื่อมวลชน สื่อบุคคล เหตุการณ์ กลุ่มการเมือง รวมทั้งครอบครัวและโรงเรียน

สถาบันที่ส่งเสริมกระบวนการทางสังคมหรือสังคมประภคิต มีดังนี้

1. ครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่สังคมประภคิต (Socialization) ตั้งแต่เดิมก่อนหน่วยอื่น เด็กจะได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ในด้านการตีความในเรื่องราวต่าง ๆ การสนับสนุนจากพ่อแม่ ดังนั้นจึงทำให้เด็กรับทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ผ่านการถ่ายทอดจากพ่อแม่จนกลายเป็นลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของบุคคล

2. สถานศึกษา เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในการศึกษาในโรงเรียนจึงถือได้ว่าสถานศึกษาเป็นสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้อันดับที่สองรองจากครอบครัว โดยสถานศึกษามีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ หล่อหลอมทัศนคติของเด็ก ซึ่งความมุ่งหมายของสถานศึกษาโดยทั่วไป ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ การปลูกฝังค่านิยม แรงจูงใจ และถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคม รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นต้น

3. วัด ศาสนาทางศาสนาทำให้คนมีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อให้มีเป้าหมายของการดำเนินชีวิต ได้แก่ วัด พระ และผู้เผยแผ่ธรรมะของศาสนา โดยตัวแทนเหล่านี้มีหน้าที่ในการจัดเกลาเกี่ยวกับศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องที่ควร จึงทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องจากบุคคลมีคุณธรรมเป็นที่ยึดมั่น อีกทั้งศาสนามีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติ แนวทางการดำเนินชีวิต ซึ่งแนวคิดทางศาสนาจะเป็นค่านิยมหรือเสมือนเป็นเครื่องกลั่นกรองความรู้สึกของบุคคล และมีอิทธิพลทางจิตวิทยาที่ช่วยสร้างบุคลิกภาพของบุคคล (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ก, หน้า 51 และ สุพัตรา สุภาพ, 2540, หน้า 59-62)

4. ชุมชน หรือสถาบันทางสังคม หมายถึง กลุ่มตัวแทนของสังคมที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและการกระทำของบุคคลในสังคมนั้น ๆ โดยทำหน้าที่ถ่ายทอดปลูกฝังลักษณะทางสังคมในยุคนั้น ๆ สำหรับงานวิจัยในประเทศพบว่า ชาวชน และผู้ใหญ่ที่อยู่ในชุมชนต่างกันจะมีลักษณะทางศาสนาแตกต่างกัน เช่น คนในชุมชนชนบทมีค่านิยมทางศาสนาสูงกว่า และมีพฤติกรรมทางศาสนามากกว่าชุมชนเมือง เป็นต้น (สุนทร โคมิน และสนธิ สมักรการ, 2533 อ้างใน ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ, 2540, หน้า 71)

ดังนั้นผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดการขัดเกลาทางสังคมหรือสังคมประภคิต มาประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และเพื่อเชื่อมโยงการนำแนวคิดการขัดเกลาทางสังคมหรือสังคมประภคิตให้เข้า

กับการศึกษาด้านศาสนา ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน” แทนการใช้คำว่า การขัดเกลาทางสังคมหรือสังคมประกิต สำหรับแนวคิดการขัดเกลาทางสังคม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน นำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน ได้แก่ ครอบครัว วัด สถานศึกษา ชุมชนกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้งานวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน

คำว่า พระพุทธศาสนา โดยทั่วไปมีความหมายหลากหลาย รวมถึงแต่หลักธรรม พระสงฆ์ องค์กร สถาบัน กิจการ ศาสนสถาน และศาสนวัตถุ แต่ถ้าจะระบุถึงความหมายแท้จริงของพระพุทธศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า สิ่งอื่นนอกจากนี้เป็นส่วนขยายออกหรือเกิดขึ้นมาจากคำสอนของพระพุทธเจ้า (พระพรหมคุณาภรณ์, 2550, หน้า 4)

สำหรับความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ด้านหลักธรรมพื้นฐานของพระพุทธศาสนานั้นมีหลักธรรมคำสอนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวม ค้นคว้า และทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่ายอีกทั้งยังสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรมดังต่อไปนี้

1. ศีล คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติของคน เพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และเป็นระเบียบเรียบร้อย อีกทั้งศีลยังถือเป็นหลักเบื้องต้นที่พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติ (สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช, 2554 ก, หน้า 47)

สำหรับบุคคลทั่วไปศีล 5 ก็เพียงพอที่จะทำให้สังคมมนุษย์อยู่กันโดยปกติสุข อีกทั้งแต่ละคนมีชีวิตที่ไม่เป็นโทษภัย เรียกข้อกำหนดนี้ว่า “สิกขาบท 5 หรือข้อฝึกความประพฤติ 5” แต่ต่อมานิยมเรียกกันสามัญว่า ศีล 5 ได้แก่ (พระเทพเวที, 2531, หน้า 769-770)

1) เว้นจากปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

2) เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่ผู้อื่นมิได้ให้ ไม่ลักขโมย ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สิน และกรรมสิทธิ์

3) เว้นจากกาเมสุมิจจาร คือ การดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตนเอง

4) เว้นจากมฺสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ หมายถึง ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จ โกหกหลอกลวง เป็นต้น

5) เว้นจากของเมา ได้แก่ สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท หมายถึง ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทพลังพลาดมัวเมา เนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

2. อริยสังคี สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสกลมหาสังฆปริณายก (2540, หน้า 512) กล่าวว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือหลักอริยสังคีซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้โดยถือเป็นหลักที่สรุปรวมพระพุทธศาสนาทั้งหมด

สำหรับเหตุผลที่กล่าวได้ว่าอริยสังคีนั้นครอบคลุมหลักการของพระพุทธศาสนาทั้งหมด เนื่องจากถือเป็นหลักที่เชื่อมโยงความจริงในธรรมชาติมาสู่การใช้ประโยชน์ของมนุษย์ได้แก่ (พระธรรมปิฎก, 2547, หน้า 31)

- 1) หลัก “เว้นชั่ว ทำดี ทำใจให้บริสุทธิ์”
- 2) หลัก “ธรรมทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น”
- 3) หลัก “บัญญัติแต่ทุกข์ และความดับทุกข์” หรือ
- 4) หลัก “อิทัปปัจจยตาปฏิบัติสมุปปาต กัปปนิพพาน”

ทุกหลักที่ได้กล่าวรวมอยู่ในหลักอริยสังคีทั้งสิ้น

อริยสังคี หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นผู้ประเสริฐ โดยมีทั้งหมด 4 ประการ ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551 ก, หน้า 115)

- 1) ทุกข์ หมายถึง ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาพที่บีบคั้น ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ได้แก่ ชาติ ชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความไม่สมหวัง
- 2) ทุกขสมุทัย หมายถึง เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา
- 3) ทุกขนิโรธ หมายถึง ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชาตัดตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย เป็นอิสระ คือ นิพพาน
- 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หมายถึง ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งแปลว่า “ทางสายกลาง” หรือมรรคมืองค์ 8 ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะระ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสกลมหาสังฆปริณายก (2554 ข, หน้า 22-24) กล่าวว่า มรรคมืองค์ 8 ถือเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่

1) สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ คือ เห็นอริยสัจสี่ หรือเห็นเหตุผลตามเป็นจริง แม้โดยประการที่ผ่านพิจารณาตั้งกล่าวมาโดยลำดับ

2) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ คือ ดำริหรือคิดออกจากสิ่งที่ผูกพันให้เป็นทุกข์ ดำริในทางไม่พยายาทรมุ่งร้าย ดำริในทางไม่เบียดเบียน

3) สัมมาวาจา วาจาชอบ แสดงในทางเว้น คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากพูดล่อลวงให้แตกร้าง เว้นจากพูดคำหยาบร้าย เว้นจากพูดเพื่อเจ้อไม่เป็นประโยชน์

4) สัมมากัมมันตะ การงานชอบ แสดงในทางเว้น คือ เว้นจากการฆ่า การทรมาน เว้นจากการลัก เว้นจากการประพฤตินอกงาม

5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือ เว้นจากมิจฉาอาชีวะหรือ เว้นจากอาชีพผิดสำเร็จชีวิตด้วยอาชีพที่ชอบ

6) สัมมาวายามะ เพียรพยายามชอบ คือ เพียรระวังบาปที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรทำกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เสื่อมแต่ให้เจริญยิ่งขึ้น

7) สัมมาสติ ระลึกรชอบ คือ ระลึกไปในที่ตั้งของสติที่ดีทั้งหลาย เช่น ในสติปัฏฐาน 4 คือ กาย เวทนา จิต ธรรม

8) สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ คือ ทำใจให้เป็นสมาธิ ตั้งมั่นแน่วแน่ในเรื่องที่ตั้งใจจะทำในทางที่ชอบ

มรรคมีองค์ 8 นี้ได้ย่อลงในสิกขา หรือที่เรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งหมายถึง ข้อที่พึงศึกษาปฏิบัติ ได้แก่ (สกถมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช, 2554 ก, หน้า 26-28)

1) ศีลสิกขา ได้แก่ วาจาชอบ การงานชอบ อาชีพชอบ พุดโดยทั่วไป จะพุดหรือกระทำสิ่งใดก็ให้ถูกให้ดี อย่าให้ผิด การที่จะประกอบอาชีพอะไรก็ควรยึดหลักประกอบอาชีพที่ถูกที่ควร ถ้ายังไม่ได้ประกอบอาชีพ เช่น เป็นนักเรียนต้องอาศัยท่านผู้ใหญ่อุปการะ ก็ให้ใช้ทรัพย์ที่ท่านให้มาตามสมควรที่ควรใช้ ไม่ใช่จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ตลอดจนศึกษาถึงการควบคุมตนเองให้งดเว้นจากความคิดที่จะประพฤตินอกงามในทางที่ผิด

2) จิตตสิกขา ได้แก่ ความเพียรพยายามชอบ ระลึกรชอบ ตั้งใจชอบ พุดโดยทั่วไป เรื่องจิตของตนถือเป็นเรื่องที่สำคัญจะต้องพยายามฝึกฝน โดยขอให้เริ่ม เช่น เริ่มฝึกตั้งความเพียรฝึกให้ระลึกจดจำและระลึกถึงเรื่องที่เป็นประโยชน์ ศึกษาในข้อนี้ใช้ในการเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการเรียนจะต้องมีความเพียร ความระลึก ความตั้งใจ เป็นต้น

3) ปัญญาศึกษา ได้แก่ เห็นชอบ คำริชอบ พุดโดยทั่วไป มนุษย์เจริญขึ้นก็ด้วย ปัญญาที่พิจารณา และลงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง สำหรับคำริชอบ หมายถึง การพิจารณาชอบ เห็นชอบ หรือการลงความเห็นที่ถูกต้อง เป็นต้น

คุณค่าที่เด่นของอริยสัจ 4 (พระพรหมคุณาภรณ์, 2553, หน้า 187) มีดังนี้

1) เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ไขปัญหาคาตามระบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่าง ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาคาใด ๆ ก็ตามที่จะมีคุณค่า และสมเหตุผลจะต้องดำเนินไปใน แนวเดียวกัน

2) เป็นการแก้ปัญหาคา และจัดการกับชีวิตของตนด้วยปัญญาของมนุษย์ โดยนำหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ไม่ต้องอ้างอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ

3) เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทุกคน ไม่ว่ามนุษย์จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ห่างไกลเพียงใดก็ตาม แต่มนุษย์ยังจะต้องมีชีวิตของตนเองที่มีคุณค่า และสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกเหล่านั้นอย่างมีผลดี ดังนั้นมนุษย์จะต้องเกี่ยวข้อง และใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ต่อไป

4) เป็นหลักความจริงที่ติดอยู่กับชีวิต หรือเป็นเรื่องของชีวิตมนุษย์โดยตรง ไม่ว่ามนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปะวิทยาการ หรือดำเนินกิจการใด ๆ ขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาคา และพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเอง ถึงแม้ศิลปะวิทยาการหรือกิจการต่าง ๆ จะเจริญขึ้น เลื่อมลง สูญสลายไปก็ตาม หลักความจริงนี้ก็ยังคงยืนยง ใหม่ และใช้เป็นประโยชน์ได้ตลอดเวลา

3. อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หรือความสำเร็จในการทำงาน มี 4 ประการ ได้แก่ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551 ข, หน้า 160)

1) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ หรือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้น อยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

2) วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายาม ไม่ทอดอต่อความยากลำบาก และมีความอดทนต่องานที่ทำ

3) จิตตะ หมายถึง การตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน ตลอดจนอุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ

4) วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรอง หรือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น ได้มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิถีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

4. โอวาทปาฏิโมกข์ หมายถึง คำสอนที่เป็นประธานของคำสอนทั้งหมด ได้แก่
(พุทธทาสภิกขุ ม.ป.ป., หน้า 37)

1) การไม่ทำความชั่ว หมายถึง การละจากความ โลกด้วยอำนาจของกิเลสที่ต้องการจะประพฤติชั่ว

2) การทำความดีให้เต็มทีครบถ้วน

3) การทำจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาดปราศจากความเศร้าหมอง หมายถึง การทำจิตใจให้เป็นอิสระจากสิ่งต่าง ๆ ทั้งปวง

ดังนั้นผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมาประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความหมายตลอดจนนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้งานวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์

แนวคิดความเชื่อในพระพุทธศาสนา

พิน ดอกบัว (2544, หน้า 167) ปัจจุบันพุทธศาสนาได้เจริญอยู่ในประเทศแถบเอเชียจนได้ขนานนามว่าประทีปแห่งเอเชีย โดยเฉพาะประเทศไทยที่ได้ชื่อเป็น “ศูนย์กลางของศาสนาพุทธ” เนื่องจากพระพุทธศาสนาเจริญยิ่งกว่าประเทศอื่น ๆ ชาวไทยกว่าร้อยละ 90 เป็นพุทธศาสนิกชน จึงทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติชาติไทย ทั้งองค์พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะทั้งพุทธินัย และนิตินัย อีกทั้งประเทศไทยยังได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งถาวรขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกอีกด้วย แต่ละปีจะมีชาวต่างประเทศจำนวนไม่น้อยเข้ามาบรรพชาอุปสมบทอยู่เสมอ ทำให้มีพระภิกษุ สามเณรชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากในประเทศไทย ตลอดจนถึงปัจจุบันมีจำนวนวัดไทยในต่างประเทศถึง 97 วัด ซึ่งการที่ศาสนาพุทธแผ่เข้าไปในต่างประเทศที่นับถือศาสนาอื่นได้นั้น เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา และเมตตาธรรมจึงทำให้ไม่ว่าพระพุทธศาสนาจะเผยแพร่ไปที่ใดก็จะไม่ถูกต่อต้านจากผู้นับถือศาสนาอื่น

สำหรับเครื่องชักจูงให้พุทธศาสนิกชนนับถือพระพุทธศาสนามี 2 อย่าง ได้แก่ ศรัทธากับปสาทะ ศรัทธา แปลว่าความเชื่อ ปสาทะ แปลว่า ความเลื่อมใส

(สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช, 2540, หน้า 152)

สำหรับคำว่า “ศรัทธา” ในภาษาอังกฤษที่ศาสนาพุทธใช้ คือ ศรัทธา (Saddha) หมายถึงความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่ ศรัทธา 4 ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551 ก)

1) กัมมสัทธา เป็นการเชื่อในการกระทำ เชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีจริง

2) วิปากสัทธา เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

3) กัมมัศกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

ทุกศาสนาได้กล่าวถึงความเชื่อ และความศรัทธาในแต่ละศาสนาค้ำยคลึงกัน เช่น ในศาสนาคริสต์ เซนต์ออกัสติน ได้กล่าวว่า ศรัทธา หรือความเชื่อ นั้นเป็นสิ่งที่จะต้องมาก่อน ความเข้าใจ โดยอาศัยความเชื่อจึงจะมีความเข้าใจได้ ในศาสนาพราหมณ์ได้ให้ความสำคัญในความศรัทธา เพราะถือว่าทำให้สามารถหลุดพ้นได้ และความศรัทธาของศาสนาพุทธนั้นก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ แต่มีความแตกต่างจากศาสนาอื่น เพราะศรัทธาไม่ใช่หนทางแห่งการหลุดพ้น โดยหลักความศรัทธา (Saddha) ของศาสนาพุทธนั้นแตกต่างจากความศรัทธา (Faith) ในศาสนาอื่น เพราะศาสนาอื่น ศรัทธา (Faith) ถือเป็นความเชื่อที่มีการนับถือ เชื่อมั่น ไว้วางใจ โดยไม่เคลือบแคลงสงสัย ซึ่งถือเป็นการปลงใจเชื่อ หรือการยอมรับโดยปราศจากข้อแม้ สำหรับศรัทธาในศาสนาพุทธนั้น ซึ่งเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ ไม่ให้เชื่ออย่างงมงาย แต่ให้ใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผล (ลัทธิธรรมสาร ปาละรัตน์, 2552, หน้า 1-3)

ความเชื่อที่ไม่ใช่ศรัทธาที่ถูกต้องนั้นอาจเป็นอันตรายแก่การนับถือพระพุทธศาสนา เช่น เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพุทธปฏิมาซึ่งเป็นที่น่านับถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เชื่อในความขลังของคาถาอาคม เชื่อในอาจารย์ผู้เสกคาถา เชื่อในการบนบานอ้อนวอน เป็นต้น ซึ่งความเชื่อดังกล่าว ดังเช่น เมื่อบนบานแล้ว ไม่ได้สมปรารถนาก็หาว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้ช่วยอะไร ในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาบางประเทศต้องเสียดอกกราช เนื่องจากผู้คนเชื่อในทางศักดิ์สิทธิ์ก็มุ่งกล่าวปรีกปรีา บ้างว่าพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องถ่วงถ่วงแล้ว ดังนั้นการมีความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา นั้นควรเป็นความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา (สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช, 2540, หน้า 153-154)

ดังนั้นสรุปได้ว่าความเชื่อในศาสนาพุทธได้ให้หลักเป็นความเชื่อที่มีเหตุมีผล ไม่เชื่ออย่างงมงาย และการจะยอมรับสิ่งใดต้องใช้ปัญญาในการพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบก่อนการตัดสินใจ โดยศรัทธา (Saddha) เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการเข้าถึงความรู้แล้วจึงถูกแทนด้วยปัญญาที่มาจากการพิจารณา ซึ่ง วศิน อินทสระ (2554, หน้า 14) ได้กล่าวในเรื่องศรัทธากับปัญญาไว้ว่า การนับถือศาสนานั้นต้องนับถือด้วยปัญญาให้เอาปัญญานำหน้าศรัทธาตามหลัง หรือไม่มีศรัทธาก็ได้โดยการนำเอาปัญญามาแทนที่ทั้งหมด

ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดความเชื่อในพระพุทธศาสนามาประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความหมายที่เกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่จะนำมาใช้ในการวิจัย

จิตวิญญาณ และความเชื่อในพระพุทธศาสนา

คำว่า “จิตวิญญาณ” เป็นคำศัพท์ใหม่ que เริ่มเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เนื่องจากมีการนำมาใช้ในหลากหลายความหมาย แต่ยังไม่มีการนิยามความหมายอย่างชัดเจน ซึ่งในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ปรากฏคำว่า จิตวิญญาณ แต่ได้ให้ความหมายของคำว่า “จิต” และ “วิญญาณ” ดังนี้

จิต หมายถึง สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิด และนึก ลักษณะนามว่าดวง

วิญญาณ หมายถึง สิ่ง que เชื่อกันว่ามีอยู่ในกายเมื่อมีชีวิต เมื่อตายจะออกจากกายลอยลอยไปหาที่เกิดใหม่ ความรับรู้ โดยปริยายหมายถึงจิตใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

สำหรับพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลคำศัพท์ ยังไม่มีความหมายของคำว่า “จิตวิญญาณ” มีเพียงแต่การให้ความหมายของคำว่า “จิต” และ “วิญญาณ” ดังนี้

จิต หมายถึง ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ สภาพที่นึกคิด ความคิด และใจ

วิญญาณ หมายถึง ความรู้แจ้งอารมณ์ จิต ความรู้ที่เกิดขึ้นเมื่ออายตนะภายใน และอายตนะภายนอกกระทบกัน เช่น รู้อารมณ์ในเวลาเมื่อรูปมากระทบตา เป็นต้น ได้แก่ การเห็น การได้ยิน (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551 ข)

ดังนั้น คำว่า “จิตวิญญาณ” จึงเป็นคำที่เกิดจากการประสมระหว่างคำสองคำให้กลายเป็นคำที่มีความหมายใหม่ โดยนำมาจากภาษาอังกฤษว่า สปิริทวล (Spiritual) หรือ สปิริทวลริตี (Spirituality) ซึ่งเป็นคำที่อยู่ในบริบทของสังคมตะวันตกหรือใช้ในศาสนาคริสต์อย่างมาก ในด้านสุขภาพ ปรัชญา และศาสนา ดังนั้นเมื่อได้แปลเป็นภาษาไทยจึงได้นำมาใช้ในศาสนาคริสต์ และสรุปความหมายได้ว่า จิตวิญญาณ เป็นการให้ความหมาย และปรับใช้เฉพาะบุคคล ถือเป็นหลักดำเนินชีวิต และการให้ความหมายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น

ในปัจจุบันข้อขัดแย้งในการใช้คำที่ให้ความหมายความเชื่อ หรือความศรัทธา (Faith) ที่ไม่ใช่ความเชื่อ และความศรัทธา (Saddha) ในพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ชาวพุทธเกิดความสับสนในการใช้คำอีกทั้งยังถือเป็นการส่งเสริมการบิดเบือนคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่น การใช้คำว่า “จิตวิญญาณ” กันอย่างกว้างขวางทั้งในด้านสื่อสารมวลชน นักวิชาการ จึงทำให้หน่วยงานของรัฐได้ร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ โดยในมาตรา 3 วรรคแรกมีเนื้อหาดังนี้ “สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์และเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ทั้งร่างกาย ทางจิต ทางสังคม ทาง

จิตวิญญาณ เป็นต้น” ซึ่งส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาในประเทศอย่างมาก เนื่องจากการใช้คำว่า “จิตวิญญาณ” เป็นศัพท์ที่ไม่มีในพระพุทธศาสนา แต่เกิดจากการนำเอารากศัพท์ทางพระพุทธศาสนา 2 คำ คือ คำว่า “จิต” และ “วิญญาณ” มาผสมกันให้เกิดความหมายใหม่ ซึ่งมีการให้ความหมายคำว่า “จิตวิญญาณ” ว่าเป็นสิ่งที่อยู่สูงกว่าจิตในทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่เข้าถึง “พระผู้เป็นเจ้า” ดังนั้นเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยได้กล่าวว่าการใช้คำศัพท์ “จิตวิญญาณ” เท่ากับเป็นการทำลายพระพุทธศาสนาวิธีหนึ่ง เนื่องจากการนำเอาความเชื่อในศาสนาอื่นมาครอบงำอยู่เหนือปัญญาแห่งพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังถือเป็นการเสนอความเชื่อทางเทวนิยม เป็นอัตตมาเทียบเคียงนิพพานซึ่งเป็นอนัตตา เป็นต้น

(พระธรรมปิฎก และคณะ, 2546)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจิตวิญญาณกับความเชื่อในพระพุทธศาสนามาประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ความหมายเกี่ยวกับความคิดเรื่องจิตวิญญาณในพระพุทธศาสนาว่า มีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด และมีความเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างไร

แนวคิดการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นต้องกำหนดกฎเกณฑ์มาเพื่อใช้ในการควบคุมพฤติกรรม เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศีลธรรม จรรยาบรรณ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยที่คุณธรรม จริยธรรมนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อรักษาสังคมให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งการยึดมั่นในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาถือเป็นเรื่องที่ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งกาย และใจ ตลอดจนเพื่อให้เกิดความสุข และความเจริญในชีวิต สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยได้ยึดหลักธรรมที่เป็นแก่นธรรมของพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนควรจะศึกษา และเมื่อพุทธศาสนิกชนมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมเป็นอย่างดีแล้วควรนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหลักธรรมที่ถือเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาได้แก่ ศีล 5 อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 และ โอวาทของพระพุทธเจ้า 3 โดยรายละเอียดดังนี้

1. ศีล คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติของคน เพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และเป็นระเบียบเรียบร้อย อีกทั้งศีลยังถือเป็นหลักเบื้องต้นที่พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติ

(สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช, 2554 ข, หน้า 47)

สำหรับบุคคลทั่วไปศีล 5 ก็เพียงพอที่จะทำให้สังคมมนุษย์อยู่กันโดยปกติสุข ศีล 5 ได้แก่ (พระเทพเวที, 2531, หน้า 769-770)

- 1) เว้นจากปาณาติบาต
- 2) เว้นจากอทินนาทาน
- 3) เว้นจากกามสุมิจฉาจาร
- 4) เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ
- 5) เว้นจากของเมา

2. อริยสังคีติ สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสกลมหาสังฆปริณายก (2540, หน้า 512) กล่าวว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือหลักอริยสังคีติซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้โดยถือเป็นหลักที่สรุปรวมพระพุทธศาสนาทั้งหมด เนื่องจากถือเป็นหลักที่เชื่อมโยงความจริงในธรรมชาติมาสู่การใช้ประโยชน์ของมนุษย์

อริยสังคีติ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นผู้ประเสริฐ โดยมีทั้งหมด 4 ประการ ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551 ก, หน้า 115)

- 1) ทุกข์
- 2) ทุกขสมุทัย
- 3) ทุกขนิโรธ
- 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

3. อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หรือความสำเร็จในการทำงาน มี 4 ประการ ได้แก่ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551 ก, หน้า 160)

- 1) ฉันทะ
- 2) วิริยะ
- 3) จิตตะ
- 4) วิมังสา

4. โอวาทปาฏิโมกข์ หมายถึง คำสอนที่เป็นประธานของคำสอนทั้งหมด ได้แก่ (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป., หน้า 37)

- 1) การไม่ทำความชั่ว
- 2) การทำความดีให้เต็มทีครบถ้วน
- 3) การทำจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาดปราศจากความเศร้าหมอง

ดังนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนามาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อยึดเป็นหลักและแนวทางในการวิเคราะห์ตัวแปรในการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แซร์แมน และเวลลิง (Charman & Wareing, 1972 อ้างใน ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ, 2540, หน้า 69) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดสร้างสรรค์และการฝึกอบรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม” เพื่อศึกษาการสร้างและตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุ 3 กลุ่ม ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน และศาสนศึกษาที่มีต่อความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาของวัยรุ่นชาวอเมริกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นอายุระหว่าง 16 ถึง 18 ปี จากศาสนิกาย 9 ฝ่าย จำนวน 900 คน ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณการได้รับการเรียนรู้ทางศาสนาของวัยรุ่นตั้งแต่เด็กจนโตนั้นมีอิทธิพลต่อความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนาของวัยรุ่นมากกว่าอิทธิพลของความเคร่งศาสนาของบิดามารดา

ดาร์รัตน์ เชื่อมชิต (2516 อ้างใน วันชัย มืกลาง, 2530, หน้า 42) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของคนไทยบางกลุ่ม” โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการระดับจังหวัด อำเภอ สมาชิกสภาเทศบาล และครูใหญ่โรงเรียนมัธยมในจังหวัดที่ตั้งของภาคการศึกษาที่นับถือพุทธศาสนา 12 จังหวัด รวมตัวอย่างทั้งหมด 990 คน โดยแบ่งระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำ กลุ่มที่มีระดับการศึกษานานกลาง และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และลักษณะของเด็กต่างมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากไปด้วย อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

สันทัด ลินรุพันธ์ประทุม (2522 อ้างใน วันชัย มืกลาง, 2530, หน้า 42) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ” โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2522 จำนวน 380 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาศีลธรรม แบบวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันทางบวก นอกจากนี้พบว่า ความรู้ และความเชื่อในพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับที่แยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งในที่นี้คือโรงเรียนที่อยู่ในต่างจังหวัด และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และเพชร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งแบ่งเป็นสูง ปานกลาง และต่ำ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนา ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ และความเชื่อในพุทธศาสนาสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่แยกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังข้างต้นได้ในระดับ

หนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยว่า ถ้าทราบระดับของความรู้ และความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาของบุคคลใดก็ตามจะสามารถคาดหวังระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนาของบุคคลนั้นได้

เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทย และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง” เพื่อศึกษาประชากรชนบทไทยยังคงยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยม และหลักคำสอนทางพุทธศาสนาหรือไม่ และอยู่ในระดับใด เพื่อศึกษาคูแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงการยึดถือความเชื่อ ค่านิยม และหลักคำสอน ทางพุทธศาสนา โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านในตำบลบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งกลุ่มหนึ่งจัดเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่เจริญ อีกกลุ่มเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่เจริญ โดยกลุ่มตัวอย่างในชุมชนที่เจริญ และชุมชนที่ไม่เจริญ แบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่างเด็กและผู้ใหญ่จำนวน 62 คน ผลการวิจัยพบว่า พบว่า เด็ก และวัยรุ่นมีความเชื่อทางพุทธศานามาก แต่ผู้ใหญ่ตอนต้นมีความเชื่อทางพุทธศาสนาน้อยที่สุด ในขณะที่ผู้ใหญ่ตอนกลางกลับมีความเชื่อทางพุทธศานามาก

ชายน่า ภาววิมล (2537) ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธพาณิชย์ ผลกระทบจากการใช้สื่อสารมวลชนในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อจำหน่ายพระเครื่องที่มีต่อทัศนคติและความเชื่อของพุทธศาสนิกชน ในเรื่องสัญลักษณ์ของศาสนา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ ความเชื่อ และผลกระทบจากการใช้สื่อสารมวลชนในการโฆษณา เพื่อจำหน่ายพระเครื่องในเชิงพุทธพาณิชย์ เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม โดยใช้แบบสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักนิยมพระเครื่องโดยกลุ่มพุทธศาสนิกชนที่ไปวัดสม่ำเสมอ และกลุ่มประชาชนทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ และความเชื่อที่มีต่อพระเครื่อง และพุทธพาณิชย์ ทัศนคติเกี่ยวกับพระเครื่องในฐานะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้การสื่อสารมวลชนในการโฆษณาเพื่อจำหน่ายพระเครื่อง อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาเพื่อจำหน่ายพระเครื่องอย่างเสรี และควรกำหนดมาตรการจูงใจมาควบคุมให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม

อรณี ผุ่สุวรรณลักษณ์ (2537 อ้างใน ประทุม ฤกษ์กลาง, 2552, หน้า 44) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับ การคาดหวัง ประโยชน์และความพึงพอใจในรายการธรรมะทางสื่อโทรทัศน์ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร” พบว่า เพศ และอาชีพสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับรายการธรรมะทางโทรทัศน์

พวงทอง อังกาบ (2538) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกรเปิดรับชมรายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับชม ความคิดเห็น และทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ที่มีต่อรายการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ตลอดจนเพื่อศึกษาความตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 คน

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความแตกต่างกันในเรื่องความคิดเห็น ทศนคติ และความตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในด้านพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่มีความแตกต่างกันแล้วจะมีผลต่อการแตกต่างกันในเรื่องความคิดเห็น ทศนคติ ความตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

มณฑาวดี พูลเกิด (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความเชื่อทางศาสนา และความทันสมัยของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษามีความเชื่อศรัทธาในระดับสูง ศาสนา และพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นการที่จะนำหลักธรรมคำสอนมาเผยแพร่ โดยสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวัน จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นผ่านสื่อมวลชน สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของนิสิตนักศึกษา จะเปิดรับสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ตามลำดับ โดยสื่อมวลชนเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความรู้ความเข้าใจเรื่องพระพุทธศาสนา

สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับ ความต้องการในการเปิดรับ และผลจากการเปิดรับธรรมะในพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างชาวกรุงเทพมหานครจำนวน 600 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้อยู่ห่างจากธรรมะเปิดรับข่าวสารด้านธรรมะจากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่น ๆ และกลุ่มผู้อยู่ใกล้ธรรมะต้องการเปิดรับข่าวสารด้านธรรมะจากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่น กลุ่มผู้อยู่ห่างจากธรรมะต้องการเปิดรับข่าวสารจากพระสงฆ์มากกว่าสื่ออื่น โดยหัวข้อธรรมะที่ทุกกลุ่มต้องการเปิดรับมากที่สุด คือ เรื่องกรรมดี กรรมชั่ว การเปิดรับข่าวสารธรรมะแตกต่างตามอายุ การศึกษา รายได้ ความต้องการข่าวสารธรรมะแตกต่างตามการศึกษา รายได้ อาชีพ ผลของการเปิดรับทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกดี และความศรัทธา และนำไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่การสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการดำเนินชีวิตตามหลักศีลห้า

ดวงเดือน พันธุมนาวิ และคณะ (2540) ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อ และการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาของคนไทย การปลูกฝังอบรม และคุณภาพชีวิต” ผลการวิจัยมหภาค มี 5 ประการ ดังนี้

1. การปลูกฝังอบรมทางพุทธศาสนาจากบ้าน วัด สถานศึกษา และชุมชนส่งผลรวมต่อปริมาณการนับถือศาสนาของเยาวชนไทยที่น่าสนใจพบว่า ในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธต่ำ ครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการนับถือพุทธศาสนาของเด็กมากกว่าในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธสูง สำหรับอิทธิพลของครอบครัวที่สำคัญ คือปริมาณอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบพุทธ แบบรักสนุกมาก และการเป็นแบบอย่างทางพุทธของพ่อแม่ ส่วนอิทธิพลของโรงเรียน คือการเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนาของครู อิทธิพลของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การเข้าเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ และการเรียนพระพุทธศาสนา ในส่วนอิทธิพลของชุมชน คือคุณภาพทางพุทธศาสนาของชุมชน

2. ในการศึกษาความแตกต่างของการนับถือพุทธศาสนาตามอายุของบุคคล พบว่าการปฏิบัติทางพุทธศาสนาจะเพิ่มขึ้นตามอายุของบุคคลตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่ โดยเฉพาะเพศหญิง ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนา พบว่า มีความสัมพันธ์ในปริมาณสูงในผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่า 45 ปี และในนิสิตต่ำสุดในกลุ่มนักเรียนมัธยมต้น ซึ่งพบในกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในกรุงเทพเท่านั้น

3. ผู้ที่ปฏิบัติทางพุทธศาสนามากนั้น เป็นผู้ที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนามาก อีกทั้งยังพบจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมด้านที่สำคัญของคนไทย ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานจากทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

4. ในเยาวชนไทยนั้นพบได้ชัดเจนว่าผู้ที่มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากนั้นจะถือเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก อีกทั้งพบผลชี้ในแนว ผลดีของการนับถือพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นอาจมีได้มาก สำหรับผู้ใหญ่พบว่า ถ้าบิดามารดาเป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธมากจะเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบพุทธมากด้วยเช่นกัน หมายถึง จะช่วยให้เด็กมีความสนใจ เข้าใจ และยอมรับพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผลการวิจัยในโครงการวิจัยมหภาคได้แสดงถึง ระบบของการนับถือพุทธศาสนาของคนไทย อีกทั้งผลของงานวิจัยนี้สามารถนำไปปฏิบัติ ในการพัฒนาประชาชนไทย 3 ประการ คือ

1. เยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมาย ควรพัฒนาลักษณะทางพุทธศาสนา
2. การพัฒนาผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาแก่เยาวชนนั้น ด้านบิดามารดาที่มีการศึกษาค่าควรพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบพุทธ ในแบบรักสนับสนุน ส่วนบิดามารดาที่มีการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาขึ้นไป ควรพัฒนาความใกล้ชิดศาสนาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร สำหรับ โรงเรียน และมหาวิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่น่าสนใจ ส่วนวัดทางพระพุทธศาสนา และชุมชนควรจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่มีประโยชน์ให้แก่เยาวชน สำหรับหน่วยงานควรจัดการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาแก่ผู้ที่ทำงานรวมถึง

การให้การสนับสนุน ยกย่อง ผู้ที่มีการปฏิบัติทางพุทธ และยึดหลักวิถีแบบพุทธในการดำเนินชีวิต มาก เพราะจะทำให้ส่งผลดีกับทั้งงานในหน่วยงาน และสังคม

3. ควรใช้การพัฒนาความเชื่อ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในเยาวชน และผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างจิตลักษณะ และพฤติกรรมที่ดีงามหลายด้านของผู้รับ อันจะนำมาซึ่งความสุข และความสำเร็จทั้งตัวบุคคล และสังคมไทย

วุฒิชัย ผาสุกกานนท์ (2542) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมรายการ พระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของประชาชนชาวไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลำดับ ความสำคัญ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชมรายการพระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามกับ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเพศหญิง ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานธนาคาร มากที่สุด รายได้จัดอยู่ในเกณฑ์กลุ่มผู้มีรายได้น้อย และมีระดับการศึกษาไม่สูงมากนัก และ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์มากที่สุดในแต่ละวัน สำหรับโทรทัศน์มี การเปิดรับชมค่อนข้างมาก โดยรายการที่นิยมรับชม คือ รายการข่าว รายการละคร ภาพยนตร์ แต่ รายการธรรมะได้รับความนิยมน้อยที่สุด ช่วงเวลาที่เปิดรับชม ได้แก่ ช่วงค่ำเป็นต้นไป สำหรับ พฤติกรรมการรับชมรายการพระพุทธศาสนานั้นมีทั้งแบบรับชมได้ไม่นาน และรับชมมานานแล้ว โดยส่วนใหญ่รับชมประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน สำหรับพระที่ชื่นชอบมากที่สุด คือ พระพะยอม กัญญาโณ

พิไล จิรไกรศิริ (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมกับความรู้ ทัศนคติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ สถานภาพการสมรส ที่แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ด้านพุทธธรรม จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และจากรายการธรรมะของกรมการศาสนา และวัดแตกต่างกัน (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีการเปิดรับ ข่าวสารด้านพุทธธรรม จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และจากรายการธรรมะของ กรมการศาสนา และวัด ไม่แตกต่างกัน (3) การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และรายการธรรมะของกรมการศาสนาและวัด ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ ต่อการนำพุทธธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคม (4) การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมจาก สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และรายการธรรมะของกรมการศาสนา และวัดมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับพุทธธรรมเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคม รวมถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคม ยกเว้น การเปิดรับข่าวสารด้าน

พุทธธรรมจากสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับพุทธธรรมเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคม (5) ความพึงพอใจที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมจากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาชีวิต และสังคม

วรภัค ชัยมหวางศ์ (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสงฆ์ และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสงฆ์ และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ เพศ แยกต่างหากมีการเปิดรับข่าวสาร ทศนคติ และความศรัทธาเกี่ยวกับสงฆ์แตกต่างกัน (2) การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสงฆ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ และความศรัทธาต่อสงฆ์ เป็นต้น

สุจิตรา เหลืองชูเกียรติ (2543) ศึกษาเรื่อง “การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันกับการเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ข่าวสดกับการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชน และการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอื่นนอกจากหนังสือพิมพ์ โดยการวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ข่าวสด และวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธ และอ่านหนังสือพิมพ์ข่าวสด ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอขึ้นมีประเด็นหลักในการนำเสนอด้านลบทั้งหมด ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสงฆ์กับความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชนที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กัน และอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งนี้ตรงข้ามกับเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ออกมาด้านลบไม่ได้มีผลกระทบให้ความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชนอยู่ในเกณฑ์น้อย

กชพร ลิขิตมาศกุล (2544) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความรู้ ความตระหนัก และความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความรู้ ความตระหนัก และความเชื่อถือที่มีต่อเนื้อหาที่เสนอปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 420 คนในเขตกรุงเทพฯ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ความตระหนักต่อปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน และมีความสัมพันธ์กับความน่าเชื่อถือต่อเนื้อหาที่เสนอ สำหรับความรู้เกี่ยวกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีความสัมพันธ์กับความตระหนักต่อปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ความน่าเชื่อถือต่อเนื้อหาที่เสนอ และความตระหนักต่อปัญหาทุจริตคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์กับความน่าเชื่อถือต่อเนื้อหาที่เสนอ

ชู (Chou, 2007) ศึกษาสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา สุขภาพจิต และพฤติกรรมสนับสนุนสังคม โดยศึกษาถึงเหตุผลด้วย ลิสเรล (Lisrel) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาใต้หวันจำนวน 412 คน โดยให้นักศึกษาระบุศาสนาของตนเอง โดยแบ่งนักศึกษาเป็น 4 กลุ่มคือ พุทธศาสนาคริสต์ ความเชื่อดั้งเดิมของจีนใต้หวัน และไม่มีศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ศาสนาที่ระบุมีเหตุผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมศาสนา (Displaying Religious Behavior) และระดับของจิตใจ (Spirituality) โดยพบว่า คริสต์ และพุทธมีการแสดงออกของพฤติกรรมศาสนามากกว่ากลุ่มที่เชื่อลัทธิดั้งเดิม และกลุ่มไม่มีศาสนา อีกทั้งศาสนามีผลต่อระดับของสุขภาพจิต (Psychological Well-Being) โดยศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธมีสุขภาพจิตดีกว่ากลุ่มไม่มีศาสนา แต่ศาสนาที่ระบุไม่มีผลต่อพฤติกรรมสนับสนุนสังคม

จากการวิเคราะห์เชิงสาเหตุไม่พบข้อสรุปที่เพียงพอต่อการบรรยายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างศาสนากับสุขภาพจิตแต่พบว่า การปฏิบัติตามหลักศาสนามีผลกระทบต่อสุขภาพจิตผ่านโดยทางตรงระหว่างพฤติกรรมศาสนา และการสนับสนุนสังคม และผ่านทางอ้อม สุขภาพจิตที่เป็นตัวแปรกลางที่มีนัยสำคัญ

ตัวแปรศาสนาไม่มีผลต่อสุขภาพจิต โดยผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดจิตใจ (Spirituality) แทนศาสนามีผลทางอ้อมระหว่างศาสนา และการสนับสนุนสังคมผ่านตัวแปรกลางสุขภาพจิต แต่ไม่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยตรงระหว่างจิตใจกับพฤติกรรมสนับสนุนสังคม ผลการวิเคราะห์เชิงสาเหตุได้พบว่า จิตใจ (Spirituality) ศาสนามีผลโดยทางอ้อมผ่านทางสุขภาพจิต (Psychological Well-Being) ต่อพฤติกรรมสนับสนุนสังคม (Prosocial Behavior) แต่ไม่มีสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยตรงระหว่างจิตใจ (Spirituality) และพฤติกรรมสนับสนุนสังคม (Prosocial Behavior)

อาทิตย์ญา โพธิ์สวอย (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะชีวสังคมภูมิหลังและฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนำค่านิยมทาง

พระพุทธศาสนาด้านการฝึกตน การพึ่งพาตน ไปใช้ในชีวิตประจำวันมาก สำหรับการเปรียบเทียบ การนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันพบว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีทัศนคติและค่านิยมทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันที่แตกต่างกัน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน

สุปราณี เทียนเล็ก (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการอ่าน การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือธรรมะประยุกต์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับหนังสือธรรมะประยุกต์ และการนำเนื้อหาข่าวสารจากหนังสือธรรมะประยุกต์ไปใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากหนังสือธรรมะประยุกต์ ซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยนำแบบสอบถามมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือธรรมะประยุกต์ในระดับต่ำ โดยใช้เวลาในการอ่านประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง ซึ่งอ่านสัปดาห์ละ 1-2 เล่ม และเคยอ่านหนังสือธรรมะประยุกต์เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี ลักษณะในการอ่านเมื่อมีเวลาว่างหรือเวลาไม่สบายใจ โดยบ้านเป็นสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกอ่านหนังสือธรรมะประยุกต์มากที่สุด สำหรับด้านการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจจากหนังสือธรรมะประยุกต์ด้านความหลากหลายมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการตอกย้ำความเชื่อ และช่วยในการตัดสินใจ สำหรับการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือธรรมะประยุกต์แตกต่างกัน ยกเว้นตัวแปรการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือธรรมะประยุกต์แตกต่างกัน ยกเว้นตัวแปรเพศ รายได้ และสถานภาพสมรสไม่พบความแตกต่าง และ ผลการทดสอบสมมติฐานสุดท้าย คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือธรรมะประยุกต์ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือธรรมะประยุกต์ของผู้อ่าน

ศิริประภา พันธุรินทร์ (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชนกับการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชนอันประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ รวมถึงศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ วัดด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนจำนวน 538 คน ผลการวิจัยพบว่า ประการแรก คือเยาวชนได้รับทราบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการจากโทรทัศน์มากที่สุด โดยรองลงมา คือ โรงเรียน และครอบครัว สำหรับประการที่สอง เยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการในระดับดี แต่เยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการในระดับปานกลาง ประการที่สาม เยาวชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีทัศนคติต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และนำคุณธรรมด้านซื่อสัตย์ และความมีวินัย ได้ดีกว่าเยาวชนในสถานพินิจ และ คุ้มครองเด็กเยาวชน ประการที่สี่ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ประทุม ฤกษ์กลาง (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรม การเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความต้องการข่าวสารพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนชาวไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจ และการปฏิบัติตนตามแนวพุทธศาสนา พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร การใช้ประโยชน์ ความต้องการข่าวสารพุทธศาสนา และความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อรูปแบบการสื่อสาร เผยแพร่พุทธศาสนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงสำรวจผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ โดยการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง พุทธศาสนิกชนชาวไทยทั่วประเทศจำนวน 400 คน ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบโครงสร้างกับพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศจำนวน 100 คน ผลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่า ประการแรก พุทธศาสนิกชนที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีความสนใจ และการปฏิบัติตนตามแนวพุทธศาสนา มีความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน ประการที่สอง พุทธศาสนิกชนที่มีลักษณะทางประชากร ความสนใจ และการปฏิบัติตนตามแนวพุทธศาสนา แตกต่างกัน มีการเปิดรับเนื้อหาข่าวพุทธศาสนา ความต้องการข่าวสาร และการใช้ประโยชน์ ข่าวสารพุทธศาสนา ตลอดจนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเผยแพร่พุทธศาสนิกชนแตกต่างกัน ประการสุดท้าย ด้านความสนใจ และการปฏิบัติตนตามแนวพุทธศาสนา พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารพุทธศาสนา การเปิดรับเนื้อหาข่าวสารพุทธศาสนา ความต้องการข่าวสารพุทธศาสนา การใช้ประโยชน์ข่าวสารพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กัน

สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า พุทธศาสนิกชนมีความสนใจ และปฏิบัติตนตามแนวพุทธศาสนาในระดับปานกลาง โดยสื่อที่เปิดรับข่าวสารพุทธศาสนามากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ ซึ่งประเด็นเนื้อหาที่เปิดรับมากที่สุด ได้แก่ หลักธรรมะ พุทธศาสนิกชนมีความต้องการข่าวสารด้านหลักธรรมะ และการปฏิบัติธรรม พุทธศาสนิกชนมีการนำข่าวสารพุทธศาสนา ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติตาม สำหรับการเผยแพร่พุทธศาสนานั้นยังมีอยู่น้อยเกินไป ไม่น่าสนใจ และควรนำเสนอรูปแบบใหม่ทันสมัย เข้าใจง่าย มีสีสัน ผสมผสานกับความบันเทิงเพื่อทำให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม

ประทุม ฤกษ์กลาง (2553 ค) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานธรรมะ การแสวงหาข้อมูลข่าวสารธรรมะ การเป็นคนดี และความสุข ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษา ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ” โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาพื้นฐานธรรมะ การแสวงหาข้อมูลข่าวสารธรรมะ การเป็นคนดี และความสุข ของ นักศึกษาภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานธรรมะ การแสวงหาข้อมูลข่าวสารธรรมะ การเป็นคนดี และความสุข การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 174 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) พื้นฐานธรรมะจะมีความสัมพันธ์กับการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร (2) การแสวงหาข้อมูลข่าวสารธรรมะมีความสัมพันธ์กับการเป็นคนดี (3) การเป็นคนดี มีความสัมพันธ์กับความสุข และ (4) พื้นฐานธรรมะ การเป็นคนดี จะมีความสัมพันธ์กับความสุข

จากการค้นคว้าหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อ ในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ปัจจัยเบื้องต้นที่มีอิทธิพล หรือมีความสัมพันธ์ต่อกัน ได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์มีอิทธิพล ต่อการเปิดรับสื่อ และการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้ ตลอดจนมีความสัมพันธ์ต่อความเชื่อ ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องนี้มาศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมหรือพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ให้เกิดประโยชน์กับสังคมต่อไป

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดของวิธีการวิจัยในด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือสถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่เป็นพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 3,994,738 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555)

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ซึ่งกำหนดตามเกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ยามานะ (Yamane อ้างใน ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ข)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{3,994,738}{1+3,994,738 (0.05)^2}$$
$$n = 398.1288$$

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร เป็น 3 กลุ่มตามเกณฑ์การแบ่งของกรมการปกครอง

กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กลุ่มเขตเมือง กลุ่มเขตต่อเมือง และกลุ่มชานเมือง โดยแต่ละกลุ่มเขต จัดสรรกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนการเลือกกลุ่มย่อยดังนี้ (สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ม.ป.ป.)

1. กลุ่มเขตเมือง มีทั้งหมด 14 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตคลองสาน เขตดินแดง เขตบางรัก เขตคูสิต เขตพญาไท เขตวังทองหลาง เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง เขตธนบุรี และเขตบางซื่อ

2. กลุ่มเขตต่อเมือง มีทั้งหมด 26 เขต ได้แก่ เขตประเวศ เขตสาทร เขตยานนาวา เขตบางกะปิ เขตพระโขนง เขตบางนา เขตวัฒนา เขตคลองเตย เขตบางเขน เขตสายไหม เขตดอนเมือง เขตบางคอแหลม เขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตคันนายาว เขตสะพานสูง เขตจตุจักร เขตหลักสี่ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตทุ่งครุ เขตราษฎร์บูรณะ และเขตสวนหลวง

3. กลุ่มเขตชานเมือง มีทั้งหมด 10 เขต ได้แก่ เขตคลองสามวา เขตจอมทอง เขตตลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตหนองจอก เขตหนองแขม

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Random Sampling) โดยวิธีการ จับฉลาก เพื่อเลือกตัวแทนแต่ละกลุ่มเขต โดยแต่ละเขตกำหนดให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มเขตมีจำนวน กลุ่มตัวอย่าง 40 ราย มีดังนี้

1. กลุ่มเขตเมือง ได้แก่

เขตบางรัก	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
เขตธนบุรี	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
เขตดินแดง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
	จำนวน 120 ราย

2. กลุ่มเขตต่อเมือง ได้แก่

เขตสะพานสูง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
เขตคลองเตย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
เขตสาทร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
เขตบางกอกน้อย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
เขตจตุจักร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
	จำนวน 200 ราย

3. กลุ่มเขตชานเมือง ได้แก่

เขตตลิ่งชัน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
เขตลาดกระบัง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย
	จำนวน 80 ราย

ตัวแปรในการวิจัย

จำแนกตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

สมมติฐานที่ 2 ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

สมมติฐานที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ตัวแปรต้น ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

การวัดตัวแปรการวิจัย

ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ วัดจากระดับความบ่อยครั้งต่อเดือน โดยประเมินความบ่อยครั้ง 5 ระดับ คือ บ่อยครั้งมากที่สุด บ่อยครั้ง ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 16 ข้อ

ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ สื่อบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ แม่ชี ข้าราชการ ชมรม/กลุ่มปฏิบัติธรรม สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ สื่อสมัยใหม่ ได้แก่ เว็บไซต์ ซีดีธรรมะ ดีวีดีธรรมะ สื่อหนังสือธรรมะ และแผ่นพับธรรมะ โดยได้นำแบบวัดมาจากเรื่อง การแสวงหาข้อมูลข่าวสารธรรมะ การยึดหลักธรรมพุทธศาสนา และหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตประจำวัน ที่ส่งผลต่อความสุขของคนไทยในเขตกรุงเทพมหานครของประทุม ฤกษ์กลาง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน วัดจากระดับการรับรู้ของพุทธศาสนิกชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างว่าสภาพแวดล้อมใดมีส่วนส่งเสริมการเป็นพุทธศาสนิกชนบ้าง มากน้อยเพียงใด ในงานวิจัยนี้สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา วัด ชุมชน โดยได้นำแบบวัดมาจากเรื่อง การแสวงหาข้อมูลข่าวสารธรรมะ การยึดหลักธรรมพุทธศาสนา และหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตประจำวัน ที่ส่งผลต่อความสุขของคนไทยในเขตกรุงเทพมหานครของประทุม ฤกษ์กลาง โดยวัดจากแบบประเมินความบ่อยครั้ง 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 16 ข้อ

ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน วัดจากระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ด้านหลักธรรมพื้นฐาน โดยยึดหลัก คือ 5 อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 และโอวาทของพระพุทธเจ้า 3 โดยวัดจากแบบสอบถามปลายปิด แบบตอบรับหรือปฏิเสธ ได้แก่ ใช่ และไม่ใช่ จำนวน 15 ข้อ

ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา วัดจากระดับความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักศรัทธา 4 ซึ่งหมายถึง ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล มีดังนี้ เชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อแต่ละคนมีกรรมเป็นของตนเอง เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า โดยวัดจากแบบประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เชื่อมากที่สุด เชื่อมาก เชื่อปานกลาง เชื่อน้อย เชื่อน้อยที่สุด จำนวน 12 ข้อ

ระดับการทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา วัดจากระดับความบ่อยครั้งในการทำความดีทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นในสังคม โดยหลักที่นำมายึดคือ หลักธรรมพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้นำมาวัด ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ได้แก่ หลักศีล 5 อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 และโอวาทของพระพุทธเจ้า 3 โดยวัดจากแบบประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เป็นประจำสม่ำเสมอ ค่อนข้างสม่ำเสมอ ไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสดำเนินปฏิบัติ นาน ๆ สักครั้งหนึ่ง ไม่เคยเลย จำนวน 16 ข้อ

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. คำถามเกี่ยวกับระดับการเปิดรับสื่อธรรมะของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ
รวมทั้งสิ้น 16 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน แบบประเมินค่าหรือมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ต์ โดยการให้คะแนน
สำหรับข้อความเชิงบวกจะให้ค่าตามปกติ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน
ส่วนข้อความเชิงลบจะให้ค่าคะแนนกลับกัน (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ข, หน้า 119)

น้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

น้อย เท่ากับ 2 คะแนน

ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

บ่อยครั้ง เท่ากับ 4 คะแนน

บ่อยครั้งมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

การกำหนดระดับค่าเฉลี่ยของความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ โดยมีเกณฑ์
แปลความหมายโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน คือ การหาค่าพิสัย และใช้สูตรหาความกว้างของ
อันตรภาคชั้น (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2540, หน้า 27) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนที่มีค่าสูงสุด} - \text{คะแนนที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้นสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 คะแนน หมายถึง ความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ
ต่อเดือนน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 คะแนน หมายถึง ความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ
ต่อเดือนน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คะแนน หมายถึง ความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ
ต่อเดือนปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน หมายถึง ความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ
ต่อเดือนบ่อยครั้ง

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คะแนน หมายถึง ความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ ต่อเดือนบ่อยครั้งมากที่สุด

2. คำถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของประชาชนใน เขตกรุงเทพฯ รวมทั้งสิ้น 16 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน แบบประเมินค่าหรือมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ท โดยการให้คะแนน สำหรับข้อความเชิงบวกจะให้ค่าตามปกติ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน ส่วนข้อความเชิงลบจะให้ค่าคะแนนกลับกัน (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ข, หน้า 119)

น้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน
น้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
มาก	เท่ากับ 4 คะแนน
มากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน

การกำหนดระดับค่าเฉลี่ยของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน โดยมี เกณฑ์แปลความหมายโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน คือ การหาค่าพิสัย และใช้สูตรหาความกว้างของ อันตรภาคชั้น (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2540, หน้า 27) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนที่มีค่าสูงสุด} - \text{คะแนนที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้นสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 คะแนน หมายถึง ระดับการรับรู้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น พุทธศาสนิกชนในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 คะแนน หมายถึง ระดับการรับรู้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น พุทธศาสนิกชนในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คะแนน หมายถึง ระดับการรับรู้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น พุทธศาสนิกชนในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน หมายถึง ระดับการรับรู้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น พุทธศาสนิกชนในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับการรับรู้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น
พุทธศาสนิกชนในระดับมากที่สุด

3. คำถามด้านระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ
รวมทั้งสิ้น 15 ข้อ โดยผู้ที่ตอบถูกได้ 1 คะแนน และผู้ที่ตอบผิดได้ 0 คะแนน ซึ่งคะแนนสูงสุด
ที่เป็นไปได้คือ 15 คะแนน และคะแนนต่ำสุดที่เป็นไปได้ คือ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนมาจัด
ระดับความรู้เป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

มีระดับความรู้สูง คะแนนระหว่าง 11 - 15 คะแนน

มีระดับความรู้ปานกลาง คะแนนระหว่าง 6 - 10 คะแนน

มีระดับความรู้ต่ำ คะแนนระหว่าง 0 - 5 คะแนน

ดังนั้นการกำหนดระดับค่าเฉลี่ยของระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนโดยมี

เกณฑ์แปลความหมายดังนี้

คะแนนระหว่าง 11.00 - 15.00 หมายถึง มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับมาก

คะแนนระหว่าง 6.00 - 10.99 หมายถึง มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับปาน

กลาง

คะแนนระหว่าง 0.00 - 5.99 หมายถึง มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับต่ำ

4. คำถามเกี่ยวกับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ
รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน แบบประเมินค่าหรือมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ต์ โดยการให้คะแนน
สำหรับข้อความเชิงบวกจะให้ค่าตามปกติ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน
ส่วนข้อความเชิงลบจะให้ค่าคะแนนกลับกัน (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ข, หน้า 119)

มีระดับความเชื่อน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

มีระดับความเชื่อน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

มีระดับความเชื่อปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

มีระดับความเชื่อมาก เท่ากับ 4 คะแนน

มีระดับความเชื่อมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

การกำหนดระดับค่าเฉลี่ยของระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา โดยมี
เกณฑ์แปลความหมายโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน คือ การหาค่าพิสัย และใช้สูตรหาความกว้างของ
อันตรภาคชั้น (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2540, หน้า 27) ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนที่มีค่าสูงสุด} - \text{คะแนนที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5} = 0.8$$

5

ดังนั้นสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 คะแนน หมายถึง ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับ
น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 คะแนน หมายถึง ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับ
น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คะแนน หมายถึง ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับ
ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน หมายถึง ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับ
มาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับ
มากที่สุด

5. คำถามเกี่ยวกับระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขต
กรุงเทพฯ รวมทั้งสิ้น 16 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน แบบประเมินค่าหรือมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ต์ โดยการให้คะแนน
สำหรับข้อความเชิงบวกจะให้ค่าตามปกติ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

ส่วนข้อความเชิงลบจะให้ค่าคะแนนกลับกัน (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ข, หน้า 119)

ไม่เคยเลย	เท่ากับ 1 คะแนน
นาน ๆ สักครั้งหนึ่ง	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสดำเนินปฏิบัติ	เท่ากับ 3 คะแนน
ค่อนข้างสม่ำเสมอ	เท่ากับ 4 คะแนน
เป็นประจำสม่ำเสมอ	เท่ากับ 5 คะแนน

การกำหนดระดับค่าเฉลี่ยของระดับการกระทำความดีตามหลักพระพุทธศาสนา โดยมีเกณฑ์แปลความหมายโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน คือ การหาค่าพิสัย และใช้สูตรหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2540, หน้า 27) ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนที่มีค่าสูงสุด} - \text{คะแนนที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5} = 0.8$$

5

ดังนั้นสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 คะแนน หมายถึง ระดับความบ่อยครั้งในระดับการกระทำความดีตามหลักพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับไม่เคยเลย

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 คะแนน หมายถึง ระดับความบ่อยครั้งในระดับการกระทำความดีตามหลักพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับนาน ๆ สักครั้งหนึ่ง

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คะแนน หมายถึง ระดับความบ่อยครั้งในระดับการกระทำความดีตามหลักพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสดำเนินปฏิบัติ

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน หมายถึง ระดับความบ่อยครั้งในระดับการกระทำความดีตามหลักพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับค่อนข้างสม่ำเสมอ

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับความบ่อยครั้งในระดับการกระทำความดีตามหลักพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับเป็นประจำสม่ำเสมอ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกระทำโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 6 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลประชากร เป็นคำถามแบบหลายคำตอบให้เลือกตอบ เพื่อใช้วัดตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ

ตอนที่ 2 ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ เพื่อวัดตัวแปรการเปิดรับสื่อธรรมะด้านความสนใจที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และเป็นคำถามแบบประเมินความบ่อยครั้งต่อเดือนในการเปิดรับสื่อธรรมะผ่านทางช่องทางใด โดยใช้คำถามเชิงประเมินแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ได้แก่ บ่อยครั้งมากที่สุด บ่อยครั้ง ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน เพื่อวัดระดับการรับรู้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมอะไรบ้างที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน โดยใช้คำถามเชิงประเมินแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมพื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักศีล 5 อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 และโอวาทของพระพุทธเจ้า 3 โดยใช้คำถามปลายปิดแบบตอบรับหรือปฏิเสธ คือ ใช่ และไม่ใช่

ตอนที่ 5 ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา เพื่อวัดระดับความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักศรัทธา 4 ได้แก่ เชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าแต่ละคนมีกรรมเป็นของตนเอง เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า โดยใช้คำถามเชิงประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เชื่อมากที่สุด เชื่อมาก เชื่อบ้าง เชื่อบ้างน้อย เชื่อน้อยที่สุด

ตอนที่ 6 ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อวัดระดับความบ่อยครั้งในการกระทำความดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม โดยหลักธรรมพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้นำมาวัดในส่วนของความรู้หลักคำสอน ได้แก่ หลัก ศีล 5 อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 และโอวาทของพระพุทธเจ้า 3 โดยวัดจากแบบประเมินลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เป็นประจำสม่ำเสมอ ก่อนข้างสม่ำเสมอ ไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสก็ปฏิบัติ นาน ๆ สักครั้งหนึ่ง ไม่เคยเลย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability)

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำเอาแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพระอาจารย์ญาณธัมโม เจ้าอาวาสวัดป่ารัตนวัน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

2. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Pre-Test) กับกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง

3. สำหรับการหาค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544, หน้า 253) กล่าวว่า วิธีดังกล่าวอาศัยการวัดหรือการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือที่ได้จากวิธีการดังกล่าวนี้เรียกว่า ความสอดคล้องภายใน โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธี Cronbach Alpha

ผลการวิเคราะห์ค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถามด้วยสูตรครอนบาค อัลฟา
ปรากฏผลดังนี้

ค่าความน่าเชื่อถือได้ของระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ	= 0.866
ค่าความน่าเชื่อถือได้ของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน	= 0.915
ค่าความน่าเชื่อถือได้ของระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา	= 0.902
ค่าความน่าเชื่อถือได้ของระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา	= 0.912

4. การตรวจสอบเครื่องมือระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบ
รายข้อ (Item Analysis) ซึ่งเป็นการตรวจสอบหาความยากง่ายในคำสอบแต่ละข้อ โดยถ้าค่าใกล้เคียง 1
แปลว่า ง่าย ถ้าใกล้ 0 แปลว่า ยาก สำหรับการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ควรมีค่าระหว่าง 0.2 – 0.8
และควรมีข้อที่มีค่าระหว่าง 0.4 – 0.6

สูตรดัชนีความยากง่าย $p = R/N$

เมื่อ p หมายถึง ค่าความยากง่ายของคำถามแต่ละข้อ

R หมายถึง จำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ

N หมายถึง จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

(บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2549 และ ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ข)

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของแบบสอบถามในส่วนระดับความรู้เกี่ยวกับ
หลักคำสอน ปรากฏผลว่ามีค่าระหว่าง 0.57 - 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จัดเก็บข้อมูล
แบบโควต้าตามเขตที่ผู้วิจัยได้กำหนดในข้างต้น โดยเมื่อพบประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ จึงได้
สอบถามเกี่ยวกับศาสนาที่นับถือก่อนจะเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

การประมวลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงสำรวจ กระทำโดยใช้โปรแกรม SPSS
สำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และใช้สถิติเชิงอ้างอิงในการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับ
ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตาม
แนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

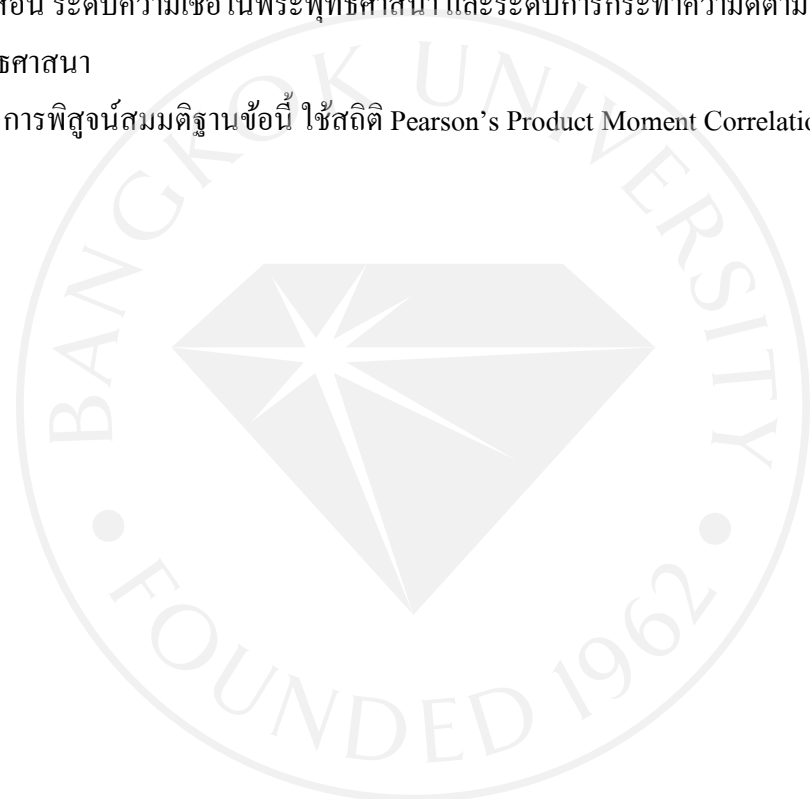
การพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้ ใช้สถิติ t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เพื่อทดสอบความเป็นอิสระต่อกัน และตรวจสอบเปรียบเทียบรายคู่ด้วยสูตร Scheffe'

2. ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

การพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้ ใช้สถิติ Pearson's Product Moment Correlation

3. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

การพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้ ใช้สถิติ Pearson's Product Moment Correlation

บทที่ 4
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนใน เขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจจะนำเสนอเป็น 7 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลประชากร

ตอนที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน

ตอนที่ 3 ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 4 ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 5 ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ

ตอนที่ 6 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน

ตอนที่ 7 ผลการพิสูจน์สมมติฐาน

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลประชากร

ตารางที่ 1 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มเขตเมือง	108	27.0
กลุ่มเขตต่อเมือง	178	44.5
กลุ่มเขตชานเมือง	114	28.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีที่อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเขตต่อเมืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ กลุ่มเขตชานเมือง คิดเป็นร้อยละ 28.5

ตารางที่ 2 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	185	46.3
หญิง	215	53.7
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยคิดเป็นร้อยละ 53.7 ในขณะที่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.3

ตารางที่ 3 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	11	2.8
20-25 ปี	134	33.5
26-31 ปี	77	19.2
32-37 ปี	55	13.7
38-43 ปี	46	11.5
44-49 ปี	31	7.7
50-55 ปี	23	5.8
มากกว่า 56 ปี	23	5.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ 20-25 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 26-31 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.2 และช่วงอายุ 32-37 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	26	6.5
ปริญญาตรี	274	68.5
สูงกว่าปริญญาตรี	100	25.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.5 รองลงมาเป็นผู้มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตารางที่ 5 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000	17	4.3
5,001-10,000	32	8.0
10,001-20,000	143	35.7
20,001-30,000	102	25.5
30,001-40,000	35	8.7
40,001-50,000	19	4.8
มากกว่า 50,000	52	13.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนมากที่สุดคือ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมาคือ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5 และ มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 : จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	39	9.8
พนักงานบริษัทเอกชน	201	50.2
รัฐวิสาหกิจ	21	5.3
ธุรกิจส่วนตัว	64	16.0
พ่อบ้าน แม่บ้าน	22	5.5
นักศึกษา	43	10.7
อื่น ๆ	10	2.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 50.2 รองลงมาเป็น ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.0 และนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.7 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน

ตารางที่ 7 : แสดงค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน	ตอบผิด จำนวน ร้อยละ	ตอบถูก จำนวน ร้อยละ	จำนวนรวม (N)
1. การละเว้นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นถือเป็นการขัดหลักเบญจศีลเบญจธรรม คำตอบ ไม่ใช่	255 (63.8)	145 (36.2)	400 (100.0)
2. การนำสิ่งของที่บริษัทกลับมาใช้ส่วนตัวไม่ผิดหลักศีล 5 คำตอบ ไม่ใช่	167 (41.7)	233 (58.3)	400 (100.0)
3. การละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม หรือการไม่มองใจคู่ครองของตน ถือเป็นการรักษาศีล 5 ข้อ 3 คำตอบ ใช่	70 (17.5)	330 (82.5)	400 (100.0)
4. อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมเกี่ยวกับความจริงอันประเสริฐ คำตอบ ใช่	59 (14.8)	341 (85.2)	400 (100.0)
5. การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความไม่สมหวังหรือความไม่พอใจแท้จริง ได้แก่ ชรา มรณะ ถือเป็นสาเหตุแห่งการเกิดทุกข์ ในอริยสัจ 4 คำตอบ ใช่	133 (33.3)	267 (66.7)	400 (100.0)
6. อริยสัจ 4 ที่ช่วยให้พ้นทุกข์ ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 คำตอบ ใช่	101 (25.3)	299 (74.7)	400 (100.0)
7. ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คือ การรักษาศีล 5 คำตอบ ไม่ใช่	199 (49.8)	201 (50.2)	400 (100.0)
8. มรรคมีองค์ 8 สามารถสรุปได้โดยย่อ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เรียกได้ว่า ไตรสิกขา คำตอบ ใช่	122 (30.5)	278 (69.5)	400 (100.0)

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 7 (ต่อ) : แสดงค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน	ตอบผิด จำนวน ร้อยละ	ตอบถูก จำนวน ร้อยละ	จำนวนรวม (N)
9. สัมมาอาชีวะ หมายถึง การประกอบอาชีพตามความต้องการของตนเอง คำตอบ ไม่ใช่	227 (56.8)	173 (43.2)	400 (100.0)
10. อิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จ คำตอบ ใช่	80 (20.0)	320 (80.0)	400 (100.0)
11. “ฉันทะ” หมายถึง ความเพียร ความพยายาม คำตอบ ไม่ใช่	239 (59.8)	161 (40.2)	400 (100.0)
12. “จิตตะ” คือ การตั้งจิตรับรู้ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่าน คำตอบ ใช่	53 (13.3)	347 (86.7)	400 (100.0)
13. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ได้แก่ การฝึกสมาธิ คำตอบ ใช่	79 (19.8)	321 (80.2)	400 (100.0)
14. โอวาท 3 ของพระพุทธเจ้า คือ การละเว้นความชั่ว การทำแต่ความดี การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ คำตอบ ใช่	68 (17.0)	332 (83.0)	400 (100.0)
15. โอวาทปาฏิโมกข์ คือ ประธานของคำสอนทั้งหมด คำตอบ ใช่	109 (27.3)	291 (72.7)	400 (100.0)
คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) = 10.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD = 1.792 ระดับความรู้ = ระดับปานกลาง			

หมายเหตุ คะแนนรวม/ จำนวนรวม (N)

จากตารางที่ 7 ในการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน พบว่า จากคำถามที่วัดระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนจำนวน 15 ข้อ กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามข้อที่ 12 คือ “จิตตะ” คือ การตั้งจิตรับรู้ ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่าน ได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 86.7 ส่วนคำถามที่มีลำดับรองลงมาได้แก่ คำถามข้อที่ 4 คือ อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมเกี่ยวกับความจริงอันประเสริฐ คิดเป็นร้อยละ 85 และคำถามข้อที่ 3 คือ การละเว้นจากการประพฤติดิฉินาม หรือการไม่นอกใจคู่ครองของตน ถือเป็นการรักษาศีล 5 ข้อ 3 คิดเป็นร้อยละ 83 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 : แสดงจำนวน ร้อยละระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย	10	2.5
ปานกลาง	217	54.2
มาก	173	43.3
รวม	400	100
คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) = 10.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD = 1.792 ระดับความรู้ = ระดับปานกลาง		

หมายเหตุ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์เป็น 3 ระดับ ได้เกณฑ์คะแนน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 11.00 - 15.00 หมายถึง มีระดับความรู้ในระดับมาก

คะแนนระหว่าง 6.00 - 10.99 หมายถึง มีระดับความรู้ในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 0.00 - 5.99 หมายถึง มีระดับความรู้ในระดับต่ำ

จากตารางที่ 8 พบว่าเมื่อแบ่งกลุ่มระดับความรู้เป็น 3 ระดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมา มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับที่มาก คิดเป็นร้อยละ 43.3

ตอนที่ 3 ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 9 : แสดงค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความเชื่อ ใน พระพุทธศาสนา	ความถี่แยกตามระดับความเชื่อ					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
	เชื่อมาก ที่สุด (5)	เชื่อมาก (4)	เชื่อ ปาน กลาง (3)	เชื่อ น้อย (2)	เชื่อ น้อย ที่สุด (1)				
1. กฎแห่งกรรม เป็นสิ่งที่พิสูจน์ ได้	168 (42.0)	165 (41.3)	61 (15.2)	4 (1.0)	2 (0.5)	400 (100.0)	4.23	0.78	เชื่อมาก ที่สุด
2. กรรมเป็น เรื่องที่เกี่ยวข้อง ทั้งกาย วาจา ใจ	161 (40.2)	188 (47.0)	47 (11.8)	4 (1.0)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.27	0.70	เชื่อมาก ที่สุด
3. การคิดที่จะ กระทำชั่วถือเป็น การทำความบาป	159 (39.8)	179 (44.7)	52 (13.0)	2 (0.5)	8 (2.0)	400 (100.0)	4.20	0.83	เชื่อมาก
4. เชื่อในเรื่อง การทำบุญ เป็น กรรมดี	205 (51.3)	136 (34.0)	43 (10.7)	14 (3.5)	2 (0.5)	400 (100.0)	4.32	0.84	เชื่อมาก ที่สุด
5. เชื่อในการทำ บาป เช่น การฆ่า สัตว์ เป็นกรรม ชั่ว	200 (50.0)	164 (41.0)	32 (8.0)	4 (1.0)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.40	0.68	เชื่อมาก ที่สุด
6. เชื่อในความ โลก ความโกรธ ความหลง เป็น กรรมชั่ว	150 (37.5)	147 (36.8)	95 (23.7)	6 (1.5)	2 (0.5)	400 (100.0)	4.09	0.84	เชื่อมาก
7. เชื่อในเรื่อง ของการทำดี ได้ดี	233 (58.3)	123 (30.7)	37 (9.2)	7 (1.8)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.46	0.73	เชื่อมาก ที่สุด

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 9 (ต่อ) : แสดงค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความเชื่อ ใน พระพุทธศาสนา	ความถี่แยกตามระดับความเชื่อ					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
	เชื่อมาก ที่สุด (5)	เชื่อมาก (4)	เชื่อ ปาน กลาง (3)	เชื่อ น้อย (2)	เชื่อ น้อย ที่สุด (1)				
8. เชื่อในเรื่อง ของการทำชั่ว ได้ ชั่ว	226 (56.5)	127 (31.8)	36 (9.0)	7 (1.7)	4 (1.0)	400 (100.0)	4.41	0.81	เชื่อมาก ที่สุด
9. เชื่อนรก สวรรค์ มีจริง	134 (33.5)	129 (32.3)	101 (25.2)	19 (4.7)	17 (4.3)	400 (100.0)	3.86	1.07	เชื่อมาก
10. เชื่อว่าคนแต่ ละคนจะดีหรือ จะชั่วเกี่ยวกับข้อ กับกรรม	105 (26.2)	123 (30.7)	114 (28.5)	29 (7.3)	29 (7.3)	400 (100.0)	3.62	1.16	เชื่อมาก
11. เชื่อใน พระพุทธเจ้ามี จริง	184 (46.0)	124 (31.0)	86 (21.5)	4 (1.0)	2 (0.5)	400 (100.0)	4.21	0.85	เชื่อมาก ที่สุด
12. เชื่อในหลัก คำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้า	211 (52.8)	141 (35.2)	44 (11.0)	4 (1.0)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.40	0.72	เชื่อมาก ที่สุด
						รวม	4.21	0.55	เชื่อมาก ที่สุด

หมายเหตุ คะแนนรวม/ จำนวนรวม (N)

ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา หากจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง เชื่อน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง เชื่อน้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง เชื่อปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง เชื่อมาก

4.21 – 5.00 หมายถึง เชื่อมากที่สุด

จากตารางที่ 9 พบว่า ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างในระดับเชื่อมากที่สุด ได้แก่ เชื่อในเรื่องของการทำดี ได้ดี ($\bar{X} = 4.46$) เชื่อในเรื่องของการทำชั่ว ได้ชั่ว ($\bar{X} = 4.41$) เชื่อในการทำบาป เช่น การฆ่าสัตว์ เป็นกรรมชั่ว ($\bar{X} = 4.40$) เชื่อในหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ($\bar{X} = 4.40$) เชื่อในเรื่องการทำบุญ เป็นกรรมดี ($\bar{X} = 4.32$) กรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งกาย วาจา ใจ ($\bar{X} = 4.27$) กฎแห่งกรรมเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ ($\bar{X} = 4.23$) และเชื่อในพระพุทธเจ้ามีจริง ($\bar{X} = 4.21$)

ตารางที่ 10 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมของระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
กฎแห่งกรรม	4.25	0.58	เชื่อมากที่สุด
ผลของบาปบุญ	4.09	0.69	เชื่อมาก
เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า	4.30	0.71	เชื่อมากที่สุด
รวม	4.21	0.55	เชื่อมากที่สุด

หมายเหตุ ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา หากจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง เชื่อน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง เชื่อน้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง เชื่อปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง เชื่อมาก

4.21 – 5.00 หมายถึง เชื่อมากที่สุด

จากตารางที่ 10 พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความเชื่อในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาพบว่าด้านเชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาได้แก่ ด้านกฎแห่งกรรม ($\bar{X} = 4.25$) ซึ่งมีระดับความเชื่อมากที่สุด และด้านผลของบาปบุญ ($\bar{X} = 4.09$) โดยมีระดับความเชื่อในระดับเชื่อมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 11 : แสดงค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการกระทำ ความดีตามแนว พระพุทธศาสนา	ความถี่แยกตามระดับความบ่อยครั้ง					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปล ผล
	เป็นประจำ สม่ำเสมอ (5)	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ (4)	ไม่บ่อย นักแต่มี โอกาสที่ ปฏิบัติ (3)	นานๆ สักครั้ง หนึ่ง (2)	ไม่เคย (1)				
<u>ศีล 5</u> 1. ละเว้นจากการ ฆ่าสัตว์	149 (37.2)	185 (46.3)	48 (12.0)	14 (3.5)	4 (1.0)	400 (100.0)	4.15	0.84	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
2. ละเว้นจากการ ลักทรัพย์	274 (68.5)	86 (21.5)	12 (3.0)	8 (2.0)	20 (5.0)	400 (100.0)	4.47	1.02	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ
3. ละเว้นจากการ พูดโกหก พูดเพื่อ เจ้อ	78 (19.5)	202 (50.5)	100 (25.0)	18 (4.5)	2 (0.5)	400 (100.0)	3.84	0.80	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
4. ละเว้นจากการ ไม่ดื่มสุราและ ของมึนเมา	144 (36.0)	98 (24.5)	93 (23.2)	42 (10.5)	23 (5.8)	400 (100.0)	3.75	1.21	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
รวม							4.26	0.90	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ
<u>อริยสัจ 4</u> 5. ข้ำพเจ้า ประกอบอาชีพ อย่างสุจริต	308 (77.0)	75 (18.8)	13 (3.2)	2 (0.5)	2 (0.5)	400 (100.0)	4.71	0.60	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 11 (ต่อ) : แสดงค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการกระทำ ความดีตามแนว พระพุทธศาสนา	ความถี่แยกตามระดับความบ่อยครั้ง					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปล ผล
	เป็นประจำ สม่ำเสมอ (5)	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ (4)	ไม่บ่อย นักแต่มี โอกาสที่ ปฏิบัติ (3)	นานๆ สักครั้ง หนึ่ง (2)	ไม่เคย เลย (1)				
<u>อริยสัจ 4</u> 6. ข้าพเจ้ามี ความคิดที่ละเว้น จากสิ่งทุกอย่าง เช่น การไม่พยายาม มุ่งร้าย และไม่ เบียดเบียนผู้อื่น	226 (56.5)	144 (36.0)	26 (6.5)	4 (1.0)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.48	0.66	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ
7. ข้าพเจ้ามีความ พยายามที่ละเว้น จากการทำบาปที่ จะเกิดขึ้น	237 (59.3)	133 (33.2)	27 (6.7)	3 (0.8)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.51	0.66	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ
8. ข้าพเจ้าเข้าใจ เหตุแห่งการเกิด ทุกข์และหาทาง ดับทุกข์ที่จะ เกิดขึ้น	135 (33.8)	182 (45.5)	77 (19.2)	4 (1.0)	2 (0.5)	400 (100.0)	4.11	0.78	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
						รวม	4.71	0.59	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ
<u>อิทธิบาท 4</u> 9. ข้าพเจ้ามีความ พอใจในงานที่ กระทำอยู่	161 (40.2)	168 (42.0)	59 (14.8)	6 (1.5)	6 (1.5)	400 (100.0)	4.18	0.85	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 11 (ต่อ) : แสดงค่าเฉลี่ยระดับการกระทำที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการกระทำ ความดีตามแนว พระพุทธศาสนา	ความถี่แยกตามระดับความบ่อยครั้ง					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปล ผล
	เป็นประจำ สม่ำเสมอ (5)	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ (4)	ไม่บ่อย นักแต่มี โอกาสที่ ปฏิบัติ (3)	นานๆ สักครั้ง หนึ่ง (2)	ไม่เคย เลย (1)				
อิทธิบาท 4	150 (37.5)	198 (49.5)	51 (12.7)	1 (0.3)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.24	0.67	เป็นประจำ สม่ำเสมอ
10. ข้าพเจ้า มีความเพียร พยายาม ไม่ย่อท้อต่อ ความลำบากต่อ งานที่ทำ	172 (43.0)	176 (44.0)	45 (11.2)	7 (1.8)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.28	0.73	เป็นประจำ สม่ำเสมอ
11. ข้าพเจ้า ตรวจสอบ และไตร่ตรอง งานที่ได้รับ มอบหมาย	122 (30.5)	220 (55.0)	56 (14.0)	2 (0.5)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.16	0.66	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
12. เวลาทำงาน ข้าพเจ้าฝึกฝืน การทำงานด้วย ความมีสติ ไม่ ฟุ้งซ่าน ตลอดจน อุทิศใจให้แก่สิ่ง ที่ทำ									
						รวม	4.43	0.69	เป็นประจำ สม่ำเสมอ

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 11 (ต่อ) : แสดงค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการกระทำ ความดีตามแนว พระพุทธศาสนา	ความถี่แยกตามระดับความบ่อยครั้ง					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปล ผล
	เป็นประจำ สม่ำเสมอ (5)	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ (4)	ไม่บ่อยนัก แต่มี โอกาสที่ ปฏิบัติ (3)	นาน ๆ สักครั้ง หนึ่ง (2)	ไม่เคย เลย (1)				
<u>โอวาท</u> <u>พระพุทธเจ้า 3</u> 13. ข้าพเจ้าละ เว้นจากการทำชั่ว	213 (53.2)	158 (39.5)	27 (6.8)	2 (0.5)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.46	0.64	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
14. ข้าพเจ้านั่ง สมาธิ และทำ จิตใจให้บริสุทธิ์	77 (19.3)	106 (26.5)	147 (36.7)	51 (12.7)	19 (4.8)	400 (100.0)	3.43	1.08	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
15. ข้าพเจ้า กระทำความดี เมื่อมีโอกาส	213 (53.3)	161 (40.2)	24 (6.0)	2 (0.5)	0 (0.0)	400 (100.0)	4.46	0.63	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ
16. ข้าพเจ้ายึด หลักศีล 5 ในการ ดำเนินชีวิต	153 (38.3)	142 (35.5)	82 (20.5)	17 (4.2)	6 (1.5)	400 (100.0)	4.05	0.94	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ
รวม							4.32	0.70	เป็น ประจำ สม่ำเสมอ

หมายเหตุ คะแนนรวม/ จำนวนรวม (N)

ระดับความบ่อยครั้ง หาจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง ไม่เคยเลย

1.81 – 2.60 หมายถึง นาน ๆ สักครั้งหนึ่ง

2.61 – 3.40 หมายถึง ไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสที่ปฏิบัติ

3.41 – 4.20 หมายถึง ค่อนข้างสม่ำเสมอ

ระดับความบ่อยครั้ง หาจากค่าเฉลี่ย (\bar{X}) (ต่อ)

4.21 – 5.00 หมายถึง เป็นประจำสม่ำเสมอ

จากตารางที่ 11 พบว่า ระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง ในระดับความบ่อยครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ ได้แก่ ข้าพเจ้าประกอบอาชีพอย่างสุจริต ($\bar{X} = 4.71$) ข้าพเจ้า มีความพยายามที่ละเว้นจากการทำบาปที่จะเกิดขึ้น ($\bar{X} = 4.51$) ข้าพเจ้ามีความคิด ที่ละเว้นจากสิ่งที่ไม่ดี เช่น การไม่พยายามมุ่งร้าย และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ($\bar{X} = 4.48$) ละเว้นจาก การลักทรัพย์ ($\bar{X} = 4.47$) ข้าพเจ้ากระทำความดี เมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 4.46$) ข้าพเจ้าตรวจสอบ และ ไตร่ตรองงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.28$) และข้าพเจ้ามีความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่อ ความลำบากต่องานที่ทำ ($\bar{X} = 4.24$)

ตารางที่ 12 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของ
กลุ่มตัวอย่าง

ระดับการกระทำความดีตามแนว พระพุทธศาสนาแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
ศีล 5	4.26	0.90	เป็นประจำ สม่ำเสมอ
อริยสัจ 4	4.71	0.59	เป็นประจำ สม่ำเสมอ
อิทธิบาท 4	4.43	0.69	เป็นประจำ สม่ำเสมอ
โอวาทพระพุทธเจ้า 3	4.32	0.70	เป็นประจำ สม่ำเสมอ
รวม	4.43	0.51	เป็นประจำ สม่ำเสมอ

หมายเหตุ ระดับความบ่อยครั้ง หากจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง ไม่เคยเลย

1.81 – 2.60 หมายถึง นาน ๆ สักครั้งหนึ่ง

2.61 – 3.40 หมายถึง ไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสดำเนินปฏิบัติ

3.41 – 4.20 หมายถึง ค่อนข้างสม่ำเสมอ

4.21 – 5.00 หมายถึง เป็นประจำสม่ำเสมอ

จากตารางที่ 12 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของ
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาในระดับเป็นประจำ
สม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.43$) หากพิจารณาแต่ละด้านระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา
พบว่า ด้านที่มีระดับความบ่อยครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ ได้แก่ ด้านอริยสัจ 4 ($\bar{X} = 4.71$)
ด้านอิทธิบาท 4 ($\bar{X} = 4.43$) ด้านโอวาทพระพุทธเจ้า 3 ($\bar{X} = 4.32$) และด้านศีล 5 ($\bar{X} = 4.26$)

ตอนที่ 5 ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ

ตารางที่ 13 : แสดงค่าเฉลี่ยในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

ช่องทาง	ความถี่แยกตามระดับความบ่อยครั้งต่อเดือน					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
	บ่อยครั้ง มากที่สุด (5)	บ่อยครั้ง (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)				
สื่อบุคคล									
1. พระสงฆ์	42 (10.5)	133 (33.3)	135 (33.7)	58 (14.5)	32 (8.0)	400 (100.0)	3.24	1.08	ปานกลาง
2. แม่ชี	0 (0.0)	39 (9.8)	77 (19.3)	101 (25.2)	183 (45.7)	400 (100.0)	1.93	1.02	น้อย
3. ฆราวาส/ผู้ ธรรมะ	14 (3.5)	74 (18.5)	160 (40.0)	102 (25.5)	50 (12.5)	400 (100.0)	2.75	1.01	ปานกลาง
4. ชมรม/กลุ่มผู้ ปฏิบัติธรรม	28 (7.0)	53 (13.2)	118 (29.5)	122 (30.5)	79 (19.8)	400 (100.0)	2.57	1.15	น้อย
5. เพื่อน	14 (3.5)	67 (16.7)	124 (31.0)	133 (33.3)	62 (15.5)	400 (100.0)	2.60	1.05	น้อย
6. ญาติผู้ใหญ่	43 (10.8)	127 (31.7)	131 (32.8)	52 (13.0)	47 (11.7)	400 (100.0)	3.17	1.15	ปานกลาง
						รวม	2.71	0.74	ปานกลาง
สื่อมวลชน									
7. หนังสือพิมพ์	14 (3.5)	65 (16.3)	141 (35.2)	107 (26.7)	73 (18.3)	400 (100.0)	2.60	1.07	น้อย
8. นิตยสาร	21 (5.3)	50 (12.5)	139 (34.7)	123 (30.7)	67 (16.8)	400 (100.0)	2.59	1.07	น้อย
9. ภาพยนตร์	21 (5.3)	54 (13.5)	137 (34.2)	122 (30.5)	66 (16.5)	400 (100.0)	2.61	1.08	ปานกลาง
10. วิทยุ กระจายเสียง	36 (9.0)	72 (18.0)	121 (30.2)	108 (27.0)	63 (15.8)	400 (100.0)	2.78	1.18	ปานกลาง
11. วิทยุ โทรทัศน์	44 (11.0)	128 (32.0)	117 (29.2)	79 (19.8)	32 (8.0)	400 (100.0)	3.18	1.12	ปานกลาง
						รวม	2.75	0.85	ปานกลาง

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 13 (ต่อ) : ค่าเฉลี่ยในระดับการเปิดรับสื่อธรรมชาติต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

ช่องทาง	ความถี่แยกตามระดับความบ่อยครั้งต่อเดือน					จำนวน รวม (N)	คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
	บ่อยครั้ง มากที่สุด (5)	บ่อยครั้ง (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)				
<u>สื่อสมัยใหม่</u>	47	120	112	66	55	400	3.10	1.22	ปานกลาง
12. อินเทอร์เน็ต	(11.8)	(30.0)	(28.0)	(16.5)	(13.7)	(100.0)			
13. ซีดีธรรมชาติ	32	50	116	104	98	400	2.54	1.21	น้อย
	(8.0)	(12.5)	(29.0)	(26.0)	(24.5)	(100.0)			
14. ซีดีซีธรรมชาติ	22	63	106	111	98	400	2.50	1.18	น้อย
	(5.5)	(15.8)	(26.5)	(27.7)	(24.5)	(100.0)			
รวม							2.71	1.01	ปานกลาง
<u>สื่อหนังสือ</u>	72	135	100	60	33	400	3.38	1.18	ปานกลาง
<u>ธรรมชาติและแผ่น</u>	(18.0)	(33.8)	(25.0)	(15.0)	(8.2)	(100.0)			
<u>พับธรรมชาติ</u>									
15. หนังสือธรรมชาติ									
16. แผ่นพับธรรมชาติ	22	74	127	105	72	400	2.67	1.13	ปานกลาง
	(5.5)	(18.5)	(31.7)	(26.3)	(18.0)	(100.0)			
รวม							3.02	1.0	ปานกลาง

หมายเหตุ คะแนนรวม/ จำนวนรวม (N)

ระดับความบ่อยครั้งต่อเดือน หาจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง บ่อยครั้ง

4.21 – 5.00 หมายถึง บ่อยครั้งมากที่สุด

จากตารางที่ 13 พบว่า ช่องทางในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะที่มีระดับความบ่อยครั้ง ในการเปิดรับในลำดับที่ 1 ได้แก่ ด้านหนังสือธรรมะ และแผ่นพับธรรมะ อาทิ หนังสือธรรมะ ($\bar{X} = 3.38$) และแผ่นพับธรรมะ ($\bar{X} = 2.67$) ลำดับที่ 2 ได้แก่ ด้านสื่อมวลชน อาทิ วิทยุโทรทัศน์ ($\bar{X} = 3.18$) วิทยุกระจายเสียง ($\bar{X} = 2.78$) และภาพยนตร์ ($\bar{X} = 2.61$) ตามลำดับ ลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้านสื่อบุคคล อาทิ พระสงฆ์ ($\bar{X} = 3.24$) ญาติผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 3.17$) และฆราวาส/ผู้รู้ธรรมะ ($\bar{X} = 2.75$) และด้านสื่อสมัยใหม่ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.10$) โดยทั้ง 3 ลำดับมีระดับ การเปิดรับสื่อธรรมะอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด

ตารางที่ 14 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมของระดับการเปิดรับสื่อธรรมะในแต่ละช่องทางของกลุ่มตัวอย่าง

ช่องทาง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
หนังสือธรรมะ	3.02	1.00	ปานกลาง
สื่อมวลชน	2.75	0.85	ปานกลาง
สื่อบุคคล	2.71	0.74	ปานกลาง
สื่อสมัยใหม่	2.71	1.01	ปานกลาง

หมายเหตุ ระดับความบ่อยครั้งต่อเดือน หากจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง บ่อยครั้ง

4.21 – 5.00 หมายถึง บ่อยครั้งมากที่สุด

จากตารางที่ 14 พบว่า ค่าเฉลี่ยของช่องทางในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ พบว่า ช่องทาง ในการเปิดรับสื่อธรรมะผ่านหนังสือธรรมะ ($\bar{X} = 3.02$) มาเป็นลำดับ 1 สำหรับสื่อมวลชน ($\bar{X} = 2.75$) เป็นช่องทางในการเปิดรับสื่อธรรมะในลำดับ 2 และสื่อบุคคล ($\bar{X} = 2.71$) สื่อสมัยใหม่ ($\bar{X} = 2.71$) เป็นช่องทางในการเปิดรับสื่อธรรมะลำดับ 3 ตามลำดับ แต่ค่าเฉลี่ยของช่องทางใน ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด

ตอนที่ 6 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน

ตารางที่ 15 : แสดงค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของกลุ่มตัวอย่าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน	ความถี่แยกตามระดับการรับรู้					จำนวนรวม (N)	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)				
ครอบครัว									
1. ครอบครัวของข้าพเจ้าชอบพาไปวัดและทำบุญ	72 (18.0)	146 (36.5)	126 (31.5)	39 (9.7)	17 (4.3)	400 (100.0)	3.54	1.03	มาก
2. ครอบครัวของข้าพเจ้าสอนการสวดมนต์ไหว้พระ	70 (17.5)	119 (29.7)	127 (31.7)	51 (12.8)	33 (8.3)	400 (100.0)	3.36	1.15	ปานกลาง
3. ครอบครัวของข้าพเจ้าสอนและนำข้าพเจ้าเรื่องสมาธิภาวนา	64 (16.0)	73 (18.2)	146 (36.5)	74 (18.5)	43 (10.8)	400 (100.0)	3.10	1.20	ปานกลาง
4. ครอบครัวของข้าพเจ้าเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ	95 (23.8)	164 (41.0)	93 (23.2)	38 (9.5)	10 (2.5)	400 (100.0)	3.74	1.00	มาก
						รวม	3.44	0.92	มาก
วัด									
5. วัดเป็นศูนย์กลางในการศึกษาหลักคำสอน	78 (19.5)	143 (35.7)	140 (35.0)	35 (8.8)	4 (1.0)	400 (100.0)	3.64	0.93	มาก
6. วัดในชุมชนของข้าพเจ้ามีความน่าเชื่อถือ	33 (8.2)	168 (42.0)	135 (33.8)	49 (12.2)	15 (3.8)	400 (100.0)	3.39	0.94	ปานกลาง

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 15 (ต่อ): แสดงค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของกลุ่มตัวอย่าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน	ความถี่แยกตามระดับการรับรู้					จำนวนรวม (N)	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)				
<u>วัด</u> 7. วัดเป็นสถานที่ในการอบรมสั่งสอนให้ข้าพเจ้าเป็นคนดี	65 (16.3)	164 (41.0)	116 (29.0)	45 (11.2)	10 (2.5)	400 (100.0)	3.57	0.97	มาก
8. วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจทางข้าพเจ้า	83 (20.7)	155 (38.8)	118 (29.5)	34 (8.5)	10 (2.5)	400 (100.0)	3.67	0.98	มาก
รวม							3.57	0.76	มาก
<u>สถานศึกษา</u> 9. อาจารย์ของข้าพเจ้ามักอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับหลักศีลธรรม	41 (10.2)	140 (35.0)	153 (38.3)	55 (13.7)	11 (2.8)	400 (100.0)	3.36	0.94	ปานกลาง
10. สถานศึกษาของข้าพเจ้ามักจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	16 (4.0)	113 (28.3)	165 (41.2)	79 (19.7)	27 (6.8)	400 (100.0)	3.03	0.95	ปานกลาง
11. ข้าพเจ้ามีโอกาสในการศึกษาวิชาที่เกี่ยวกับศีลธรรม	13 (3.3)	127 (31.7)	160 (40.0)	61 (15.2)	39 (9.8)	400 (100.0)	3.04	1.00	ปานกลาง

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 15 (ต่อ): แสดงค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของกลุ่มตัวอย่าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน	ความถี่แยกตามระดับการรับรู้					จำนวนรวม (N)	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)				
<u>สถานศึกษา</u>	62	199	120	17	2	400	3.76	0.78	มาก
12. สถานศึกษาของข้าพเจ้าส่งเสริมให้นักศึกษากระทำความดี	(15.5)	(49.7)	(30.0)	(4.3)	(0.5)	(100.0)			
รวม							3.30	0.72	ปานกลาง
<u>ชุมชน</u>	75	169	115	38	3	400	3.69	0.91	มาก
13. ชุมชนที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่มีวัดตั้งอยู่ใกล้ๆ	(18.7)	(42.3)	(28.7)	(9.5)	(0.8)	(100.0)			
14. วัดในชุมชนของข้าพเจ้าเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักผ่อนของคนในชุมชน	60	148	140	45	7	400	3.52	0.94	มาก
	(15.0)	(37.0)	(35.0)	(11.2)	(1.8)	(100.0)			
15. ชุมชนของข้าพเจ้ามีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	39	136	129	73	23	400	3.24	1.04	ปานกลาง
	(9.7)	(34.0)	(32.2)	(18.3)	(5.8)	(100.0)			
16. ชุมชนของข้าพเจ้ามีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดี	41	151	130	57	21	400	3.34	1.02	ปานกลาง
	(10.3)	(37.7)	(32.5)	(14.2)	(5.3)	(100.0)			
รวม							3.45	0.82	มาก

หมายเหตุ คะแนนรวม/ จำนวนรวม (N)

ระดับการรับรู้ หาจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 15 พบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการรับรู้ในระดับมาก ด้านครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวของข้าพเจ้าเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.74$) ครอบครัวของข้าพเจ้าชอบพาไปวัดและทำบุญ ($\bar{X} = 3.54$) ด้านวัดมีระดับการรับรู้มาก ได้แก่ วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจทางข้าพเจ้า ($\bar{X} = 3.67$) วัดเป็นศูนย์กลางในการศึกษาหลักคำสอน ($\bar{X} = 3.64$) และวัดเป็นสถานที่ในการอบรมสั่งสอนให้ข้าพเจ้าเป็นคนดี ($\bar{X} = 3.57$) สำหรับด้านสถานศึกษาที่มีระดับการรับรู้มาก ได้แก่ สถานศึกษาของข้าพเจ้าส่งเสริมให้นักศึกษาทำความดี ($\bar{X} = 3.76$) และด้านชุมชนที่มีระดับการรับรู้มากของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชนที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่มีวัดตั้งอยู่ใกล้ๆ ($\bar{X} = 3.69$)

ตารางที่ 16 : แสดงค่าเฉลี่ยรวมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของกลุ่ม
ตัวอย่าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น พุทธศาสนิกชน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	SD	การแปลผล
ครอบครัว	3.44	0.92	มาก
วัด	3.57	0.76	มาก
สถานศึกษา	3.30	0.72	ปานกลาง
ชุมชน	3.45	0.82	มาก

หมายเหตุ ระดับการรับรู้ หากจากค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 16 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของ
กลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับการรับรู้มาก ได้แก่ วัด (\bar{X} =3.57) ชุมชน (\bar{X} =3.45) และครอบครัว
(\bar{X} =3.44) ตามลำดับ

ตอนที่ 7 ผลการพิสูจน์สมมติฐาน

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนใน เขตกรุงเทพมหานคร ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ 3 ข้อ ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปรากฏดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมี ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดี ตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1.1 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับ หลักคำสอนแตกต่างกัน

ตารางที่ 17 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของ ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศแตกต่างกัน

เพศ	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า t	ค่า p
ชาย	185	9.935	1.690	1.698*	0.046
หญิง	215	10.237	1.868		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย และ เพศหญิงมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.1.2 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกัน

ตารางที่ 18 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่า 20 ปี	10.000	3.256	2.470*	0.017
20 – 25 ปี	10.440	1.792		
26 – 31 ปี	9.779	1.825		
32 – 37 ปี	10.000	1.732		
38 – 43 ปี	9.457	1.501		
44 – 49 ปี	10.484	1.480		
50 – 55 ปี	9.783	1.783		
มากกว่า 56 ปี	10.522	1.377		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกันพบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.1.3 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกัน

ตารางที่ 19 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกัน

การศึกษา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่าปริญญาตรี	9.462	2.083	4.155*	0.016
ปริญญาตรี	10.263	1.700		
สูงกว่าปริญญาตรี	9.810	1.900		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกันพบว่า กลุ่มการศึกษาต่าง ๆ มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.1.4 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกัน

ตารางที่ 20 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน

รายได้	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่า 5,000	10.235	1.091	0.297	0.938
5,001 – 10,000	9.844	1.780		
10,001 – 20,000	10.112	1.990		
20,001 – 30,000	10.157	1.892		
30,001 – 40,000	10.058	1.259		
40,001 - 50,000	10.421	1.742		
มากกว่า 50,000	9.962	1.571		

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกันพบว่า กลุ่มรายได้ต่าง ๆ มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.1.5 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกัน

ตารางที่ 21 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
รับราชการ	9.846	1.725	3.570*	0.002
พนักงาน บริษัทเอกชน	10.234	1.764		
รัฐวิสาหกิจ	9.000	2.408		
ธุรกิจส่วนตัว	10.188	1.807		
พ่อบ้าน แม่บ้าน	9.364	1.677		
นักศึกษา	10.674	1.267		
อื่นๆ	9.200	1.874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกันพบว่า กลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.2 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2.1 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 22 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศแตกต่างกัน

เพศ	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า t	ค่า p
ชาย	185	4.181	0.566	0.786	0.735
หญิง	215	4.225	0.545		

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย และ เพศหญิงมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.2.2 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความเชื่อแตกต่างกัน

ตารางที่ 23 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่า 20 ปี	3.447	0.402	4.050*	0.000
20 – 25 ปี	4.195	0.601		
26 – 31 ปี	4.145	0.438		
32 – 37 ปี	4.303	0.553		
38 – 43 ปี	4.290	0.490		
44 – 49 ปี	4.215	0.515		
50 – 55 ปี	4.199	0.552		
มากกว่า 56 ปี	4.350	0.482		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกันพบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังปรากฏตารางที่ 24

ตารางที่ 24 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 25 ปี	26 – 31 ปี	32 – 37 ปี	38 – 43 ปี	44 – 49 ปี	50 – 55 ปี	มากกว่า 56 ปี
		3.447	4.195	4.145	4.303	4.290	4.215	4.199	4.350
ต่ำกว่า 20 ปี	3.447	-	0.748*	0.698*	0.856*	0.843*	0.768*	0.752*	0.903*
20 – 25 ปี	4.195		-	0.050	0.108	0.095	0.020	0.004	0.155
26 – 31 ปี	4.145			-	0.158	0.145	0.070	0.054	0.205
32 – 37 ปี	4.303				-	0.013	0.088	0.104	0.047
38 – 43 ปี	4.290					-	0.135	0.151	0.060
44 – 49 ปี	4.215						-	0.016	0.135
50 – 55 ปี	4.199							-	0.151
มากกว่า 56 ปี	4.350								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกันพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี
มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุ 20 – 25 ปี
26 – 31 ปี 32 – 37 ปี 38 – 43 ปี 44 – 49 ปี 50 – 55 ปี และมากกว่า 56 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
โดยประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาน้อยกว่า
ผู้ที่มีอายุ 20 – 25 ปี 26 – 31 ปี 32 – 37 ปี 38 – 43 ปี 44 – 49 ปี 50 – 55 ปี และมากกว่า 56 ปี

สมมติฐานที่ 1.2.3 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 25 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกัน

การศึกษา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.327	0.502	0.783	0.458
ปริญญาตรี	4.204	0.525		
สูงกว่าปริญญาตรี	4.172	0.640		

จากตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกันพบว่า กลุ่มการศึกษาต่าง ๆ มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.2.4 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 26 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน

รายได้	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่า 5,000	4.358	0.750	2.232*	0.039
5,001 – 10,000	4.214	0.478		
10,001 – 20,000	4.128	0.596		
20,001 – 30,000	4.204	0.472		
30,001 – 40,000	4.095	0.501		
40,001 - 50,000	4.496	0.604		
มากกว่า 50,000	4.327	0.532		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกันพบว่า กลุ่มรายได้ต่าง ๆ มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.2.5 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความเชื่อ
ในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 27 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชน
ในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
รับราชการ	4.427	0.455	3.306*	0.003
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.192	0.520		
รัฐวิสาหกิจ	4.143	0.492		
ธุรกิจส่วนตัว	4.206	0.553		
พ่อบ้าน แม่บ้าน	4.474	0.495		
นักศึกษา	3.994	0.761		
อื่นๆ	4.017	0.364		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา
ของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกันพบว่า กลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีระดับความเชื่อ
ในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่าง
เป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังปรากฏตารางที่ 28

ตารางที่ 28 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	รับราชการ	พนักงาน บริษัทเอกชน	รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจ ส่วนตัว	พ่อบ้าน แม่บ้าน	นักศึกษา	อื่นๆ
		4.427	4.192	4.143	4.206	4.474	3.994	4.017
รับราชการ	4.427	-	0.235	0.285	0.222	0.046	0.433*	0.401
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.192		-	0.050	0.013	0.281	0.198	0.176
รัฐวิสาหกิจ	4.143			-	0.063	0.331	0.149	0.126
ธุรกิจส่วนตัว	4.206				-	0.268	0.212	0.189
พ่อบ้าน แม่บ้าน	4.474					-	0.479	0.457
นักศึกษา	3.994						-	0.023
อื่นๆ	4.017							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 28 ผลการเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกันพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่ประกอบอาชีพ
รับราชการมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่
ประกอบอาชีพนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่ประกอบอาชีพ
รับราชการมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่าประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่ประกอบอาชีพ
นักศึกษา

สมมติฐานที่ 1.3 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3.1 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 29 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศแตกต่างกัน

เพศ	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า t	ค่า p
ชาย	185	4.179	0.561	0.921*	0.001
หญิง	215	4.226	0.452		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่จำแนกตามเพศ พบว่าเพศชาย และเพศหญิงมีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.3.2 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 30 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่า 20 ปี	4.034	0.409	5.936*	0.000
20 – 25 ปี	4.092	0.520		
26 – 31 ปี	4.079	0.504		
32 – 37 ปี	4.234	0.486		
38 – 43 ปี	4.368	0.423		
44 – 49 ปี	4.321	0.482		
50 – 55 ปี	4.380	0.431		
มากกว่า 56 ปี	4.628	0.392		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกันพบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ดังปรากฏตารางที่ 31

ตารางที่ 31 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนว
พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 25 ปี	26 – 31 ปี	32 – 37 ปี	38 – 43 ปี	44 – 49 ปี	50 – 55 ปี	มากกว่า 56 ปี
	(\bar{X})	4.034	4.092	4.079	4.234	4.368	4.321	4.380	4.628
ต่ำกว่า 20 ปี	4.034	-	0.058	0.045	0.200	0.334	0.287	0.346	0.594
20 – 25 ปี	4.092		-	0.013	0.142	0.276	0.229	0.288	0.536*
26 – 31 ปี	4.079			-	0.155	0.289	0.242	0.301	0.549*
32 – 37 ปี	4.234				-	0.134	0.087	0.146	0.394
38 – 43 ปี	4.368					-	0.047	0.012	0.259
44 – 49 ปี	4.321						-	0.059	0.307
50 – 55 ปี	4.380							-	0.248
มากกว่า 56 ปี	4.628								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 31 ผลการเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุแตกต่างกันพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุ 20 – 25 ปี มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุมากกว่า 56 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุ 20 – 25 ปี มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาต่ำกว่าผู้ที่อายุมากกว่า 56 ปี

ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุ 26 – 31 ปี มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุมากกว่า 56 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุ 26 – 31 ปี มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาต่ำกว่าผู้ที่อายุมากกว่า 56 ปี

สมมติฐานที่ 1.3.3 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการกระทำ
ความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 32 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา
ของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกัน

การศึกษา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.474	0.408	6.218*	0.002
ปริญญาตรี	4.153	0.450		
สูงกว่าปริญญาตรี	4.274	0.631		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนว
พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกันพบว่า กลุ่มการศึกษาต่าง ๆ
มีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ดังปรากฏตารางที่ 33

ตารางที่ 33 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนว
พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกัน

การศึกษา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.474	4.153	4.274
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.474	-	0.321*	0.199
ปริญญาตรี	4.153		-	0.121
สูงกว่าปริญญาตรี	4.274			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 33 ผลการเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาแตกต่างกันพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนามากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

สมมติฐานที่ 1.3.4 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับการกระทำ
ความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 34 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา
ของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน

รายได้	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
ต่ำกว่า 5,000	4.305	0.505	6.372*	0.000
5,001 – 10,000	4.357	0.427		
10,001 – 20,000	4.085	0.538		
20,001 – 30,000	4.138	0.469		
30,001 – 40,000	4.166	0.466		
40,001 - 50,000	4.299	0.473		
มากกว่า 50,000	4.526	0.405		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนว
พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกันพบว่า กลุ่มรายได้ต่าง ๆ มี
ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ดังปรากฏตารางที่ 35

ตารางที่ 35 : การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนว
พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน

รายได้	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 5,000	5,001 – 10,000	10,001 – 20,000	20,001 – 30,000	30,001 - 40,000	40,001 – 50,000	มากกว่า 50,000
	(\bar{X})	4.305	4.357	4.085	4.138	4.166	4.299	4.526
ต่ำกว่า 5,000	4.305	-	0.052	0.220	0.167	0.139	0.006	0.221
5,001 – 10,000	4.357		-	0.272	0.219	0.191	0.058	0.169
10,001 – 20,000	4.085			-	0.053	0.081	0.214	0.441*
20,001 – 30,000	4.138				-	0.028	0.161	0.388*
30,001 - 40,000	4.166					-	0.133	0.360
40,001 – 50,000	4.299						-	0.227
มากกว่า 50,000	4.526							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 35 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกันพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท

ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท

สมมติฐานที่ 1.3.5 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับการกระทำ
ความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ตารางที่ 36 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา
ของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า F	ค่า p
รับราชการ	4.396	0.435	4.474*	0.000
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.113	0.500		
รัฐวิสาหกิจ	4.170	0.715		
ธุรกิจส่วนตัว	4.321	0.414		
พ่อบ้าน แม่บ้าน	4.452	0.444		
นักศึกษา	4.111	0.511		
อื่นๆ	4.481	0.492		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยระดับการกระทำความดีตามแนว
พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอาชีพแตกต่างกันพบว่า กลุ่มอาชีพต่าง ๆ มี
ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ใดที่มีระดับการกระทำความดีตามแนว
พระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 37 : ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ความสัมพันธ์	ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน	ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา	ระดับการกระทำที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา
ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ	0.083	0.201*	0.181*

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 37 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับการกระทำที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 38 : ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ความสัมพันธ์	ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน	ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา	ระดับการกระทำตามแนวทางพระพุทธศาสนา
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน	0.205*	0.355*	0.220*

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 38 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้หลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับการกระทำตามแนวทางพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทั้งหมด 3 ข้อดังที่ได้นำเสนอทั้งหมด สามารถสรุปผลของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 39 : ผลสรุปการทดสอบสมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

ตัวแปร	ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน	ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา	ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา
ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ	$r(398) = 0.083$, $p = 0.098$	$r(398) = 0.201^{**}$, $p = 0.000$	$r(398) = 0.181^{**}$, $p = 0.000$
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน	$r(398) = 0.205^{**}$, $p = 0.000$	$r(398) = 0.355^{**}$, $p = 0.000$	$r(398) = 0.220^{**}$, $p = 0.000$
เพศ	$t(398) = 1.698^*$, $p = 0.046$	$t(398) = 0.786$, $p = 0.735$	$t(352) = 0.921^*$, $p = 0.001$
อายุ	$F(7,392) = 2.470^*$, $p = 0.017$	$F(7,392) = 4.050^*$, $p = 0.000$	$F(7,392) = 5.936^*$, $p = 0.000$
การศึกษา	$F(2,397) = 4.155^*$, $p = 0.016$	$F(2,397) = 0.783$, $p = 0.458$	$F(2,397) = 6.218^*$, $p = 0.002$
รายได้	$F(6,393) = 0.297$, $p = 0.938$	$F(6,393) = 2.232^*$, $p = 0.039$	$F(6,393) = 6.372^*$, $p = 0.000$
อาชีพ	$F(6,393) = 3.570^*$, $p = 0.002$	$F(6,393) = 3.306^*$, $p = 0.003$	$F(6,393) = 4.474^*$, $p = 0.000$

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

** หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 39 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน และตัวแปรที่มีผลต่อระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา ได้แก่ อายุ รายได้ อาชีพ ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน และตัวแปรที่มีผลต่อ

ระดับการกระทำที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ระดับ
การเปิดรับสื่อธรรมะ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับสื่อธรรมะของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรกับระดับความรู้เกี่ยวกับ หลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนว พระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการ เปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และ ระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อใน พระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา โดยการวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ สำหรับการวิจัยเชิงสำรวจได้เก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้ สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ จำนวนร้อยละ และสถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ t-test, One way Anova และ Pearson Product Moment Correlation ในการสรุปผลการวิจัยและทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในด้านข้อมูลพื้นฐานประชากรและความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดี ตามแนวพระพุทธศาสนาของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ปรากฏดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.7) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 46.3) เด็กน้อย สำหรับช่วงอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ ระหว่าง 20-25 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 33.5) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 26-31 ปี

(ร้อยละ 19.2) และช่วงอายุ 32-37 ปี (ร้อยละ 13.7) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 68.5) รองลงมาเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 25.0) สำหรับรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนมากที่สุดคือ 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 35.7) รองลงมาคือ 20,001-30,000 บาท (ร้อยละ 25.5) และมากกว่า 50,000 บาท (ร้อยละ 13.0) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 50.2) รองลงมาเป็นธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 16.0) และนักศึกษา (ร้อยละ 10.7)

2. ด้านระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับปานกลาง รองลงมาคือ มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนในระดับสูง

สำหรับการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน พบว่า จากคำถามที่วัดระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนจำนวน 15 ข้อ และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามข้อที่ 12 คือ “จิตตะ” คือ การตั้งจิตรับรู้ ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่าน มากที่สุด ส่วนคำถามที่มีลำดับรองลงมาได้แก่ คำถามข้อที่ 4 คือ อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมเกี่ยวกับความจริงอันประเสริฐ และคำถามข้อที่ 3 คือ การละเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม หรือการไม่นอกใจคู่ครองของตน ถือเป็น การรักษาศีล 5 ข้อ 3 อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคำถามความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนถูกต้องจำนวน 10 ข้อ มากที่สุด รองลงมาคือ ตอบคำถามถูกจำนวน 11 ข้อ และตอบคำถามถูกจำนวน 9 ข้อ

3. ด้านระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา พบว่า ด้านเชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านกฎแห่งกรรม ซึ่งมีระดับความเชื่อมากที่สุด และด้านผลของบาปบุญ โดยมีความเชื่อในระดับเชื่อมาก

สำหรับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างในระดับเชื่อมากที่สุด ได้แก่ เชื่อในเรื่องของการทำดี ได้ดี เชื่อในเรื่องของการทำชั่ว ได้ชั่ว เชื่อในการทำบาป เช่น การฆ่าสัตว์ เป็นกรรมชั่ว เชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เชื่อในเรื่องการทำบุญ เป็นกรรมดี กรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งกาย วาจา ใจ กฎแห่งกรรมเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ และเชื่อในพระพุทธเจ้ามีจริง

4. ด้านระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาในระดับเป็นประจำสม่ำเสมอ หากพิจารณาแต่ละด้านระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ด้านที่มีระดับความบ่อยครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ ได้แก่ ด้านอริยสัจ 4 ด้านอิทธิบาท 4 ด้านโอวาทพระพุทธเจ้า 3 และด้านศีล 5

สำหรับระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับความบ่อยครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ ได้แก่ ข้าพเจ้าประกอบอาชีพอย่างสุจริต ข้าพเจ้ามีความพยายามที่ละเว้นจากการทำบาปที่จะเกิดขึ้น ข้าพเจ้ามีความคิดที่ละเว้นจากสิ่งที่ไม่ดี เช่น การไม่พยายามทำร้าย และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ละเว้นจากการลักทรัพย์ ข้าพเจ้ากระทำความดีเมื่อมีโอกาส ข้าพเจ้าตรวจสอบ และไตร่ตรองงานที่ได้รับมอบหมาย และข้าพเจ้ามีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่อความลำบากต่องานที่ทำ

5. สำหรับความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ พบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมมีระดับการเปิดรับสื่อธรรมะในระดับปานกลางผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อหนังสือธรรมะ และแผ่นพับธรรมะ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อสมัยใหม่

ด้านช่องทางในระดับการเปิดรับสื่อธรรมะพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ด้านสื่อบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ญาติผู้ใหญ่ และฆราวาส/ผู้รู้ธรรมะ ด้านสื่อมวลชนที่มีระดับการเปิดรับสื่อธรรมะอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยุกระจายเสียง และภาพยนตร์ สำหรับด้านสื่อสมัยใหม่ที่มีระดับการเปิดรับสื่อธรรมะอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และด้านสื่อหนังสือธรรมะ และแผ่นพับที่มีระดับการเปิดรับสื่อธรรมะอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ หนังสือธรรมะ และแผ่นพับ เป็นต้น

6. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน พบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีการรับรู้ว่ามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ชุมชน ครอบครัว และสถานศึกษาตามลำดับ

สำหรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านครอบครัว มีระดับการรับรู้ในระดับมาก ได้แก่ ครอบครัวของข้าพเจ้าเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ และครอบครัวของข้าพเจ้าชอบพาไปวัดและทำบุญ และในด้านวัดที่มีระดับการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจทางข้าพเจ้ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ วัดเป็นศูนย์กลางในการศึกษาหลักคำสอน และวัดเป็นสถานที่ในการอบรมสั่งสอนให้ข้าพเจ้าเป็นคนดี สำหรับด้านสถานศึกษาที่มีระดับการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาของข้าพเจ้าส่งเสริมให้นักศึกษาทำความดี และในด้านชุมชนที่มีระดับการรับรู้มากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชนที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่มีวัดตั้งอยู่ใกล้ ๆ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ทั้งหมด 3 ข้อ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยปรากฏดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ แตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่เป็นเพศหญิงมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างจากเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุมากกว่า 56 ปี มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากที่สุด เมื่อทดสอบรายคู่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากที่สุด แต่เมื่อทดสอบรายคู่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่ประกอบอาชีพนักศึกษพบว่า มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากที่สุด แต่เมื่อทดสอบรายคู่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

แต่ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุ รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุระหว่าง 38 - 43 ปี มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากที่สุด เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 38 - 43 ปี มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี สำหรับประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้ 40,000 - 50,000 บาท มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่สุด แต่เมื่อทดสอบรายคู่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่สุด เมื่อทดสอบรายคู่พบว่ามีความแตกต่างอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับราชการมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพนักศึกษา

แต่ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ การศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกัน มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่เป็นเพศหญิงมีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างจากเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีอายุมากกว่า 56 ปี มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนามากที่สุด เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 56 ปี มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา มากกว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 26 - 31 ปี ด้านการศึกษาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯพบว่า การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา มากที่สุด เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาทมีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา มากที่สุด เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท และประชาชนในเขตกรุงเทพฯที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา มากที่สุด แต่เมื่อทดสอบรายคู่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ 2 ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธรศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธรศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความเชื่อในพระพุทธรศาสนา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธรศาสนา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า

1. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศหญิงมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างจากเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลที่กล่าวว่า เพศชาย และเพศหญิงมีความแตกต่างกันด้านความรู้ ความคิด ทักษะคิดตลอดจนพฤติกรรม เนื่องจากสังคม และวัฒนธรรมเป็นผู้กำหนดบทบาทให้มีความแตกต่างกัน (พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2544)

2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีอายุมากกว่า 56 ปี มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะมีความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากกว่าช่วงกลุ่มอายุวัยอื่น ๆ เนื่องจากเป็นวัยเกษียณส่วนใหญ่ไม่ต้องทำงาน จึงทำให้คนกลุ่มอายุมากกว่า 56 ปี มีเวลาเข้าหาพระพุทธรศาสนา โดยการศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ตลอดจนนำหลักความรู้จากการที่ได้ศึกษาไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประทุม ฤกษ์กลาง (2552, หน้า 162) ที่พบว่า กลุ่มที่มีอายุ 46 - 55 ปี ถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่ย่างเข้าสู่วัยชรา จึงเริ่มมีความสนใจในพระพุทธรศาสนามากกว่ากลุ่มช่วงอายุอื่น ๆ

3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของคารารัตน์ เชื่อมชิต (2516 อังใน วันชัย มีกลาง, 2530, หน้า 42) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ที่มีการศึกษาสูงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธรศาสนาสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

4. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่ประกอบอาชีพนักศึกษา มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของพิไล จิรไกรศิริ (2543, หน้า 131) ที่พบว่า กลุ่มอาชีพนักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีระดับความรู้ และพร้อมที่จะศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอีกทั้งยังอยู่ในวัยศึกษาค้นคว้าความรู้ ตลอดจนกลุ่มอาชีพนักศึกษาถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาจากหน่วยงานศาสนาต่าง ๆ จึงทำให้กลุ่มอาชีพนี้มีความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนเป็นอย่างมาก

ผลการวิจัยด้านระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา พบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีอายุ รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า

1. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุแตกต่างกันมีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีอายุมากกว่า 56 ปี มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากที่สุด โดยกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 56 ปี มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ที่พบว่า ยิ่งอายุมากขึ้นยิ่งมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนามากขึ้นตามอายุเช่นกัน

2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีรายได้ 40,001 - 50,000 บาท มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชเรมม์และ โรเบิร์ต (Schramm & Roberts อ้างใน กชพร ลิขิตมาสกุล, 2544, หน้า 199) ที่กล่าวว่า รายได้เป็นเครื่องกำหนดกำหนดความต้องการ ความคิด ทศนคติ ตลอดจนพฤติกรรม

3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่ประกอบอาชีพพ่อค้าแม่บ้าน มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากที่สุด โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับราชการ มีระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอาทิตย์ญา โพธิ์สวย (2550) ที่พบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีทัศนคติ และค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยด้านระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพแตกต่างกันมีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า

1. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศหญิง มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างจากเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวันทนี วิชัยคำ (2515 อ้างใน ดวงเดือน พันธุมนาวัน และคณะ, 2540, หน้า 11) ที่พบว่า เพศแตกต่างกันมักจะมีทัศนคติ และการปฏิบัติตนตามธรรมในพุทธศาสนาแตกต่างกัน

2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุมากกว่า 56 ปี มีระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนามากที่สุด โดยกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 56 ปี มีระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนามากกว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 26 - 31 ปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของฟินนี่และลี (Finny & Lee, 1977 อ้างใน ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ, 2540, หน้า 22) ที่พบว่า บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นจะมีการปฏิบัติทางศาสนาที่แสดงความศรัทธาสูง และมีความเชื่อทางศาสนาเหมือนกัน

3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนามากที่สุด โดยกลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนาสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสามารถอธิบายเหตุผลได้ เนื่องจากปัญหาของสังคมที่เป็นความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศชาติในด้านการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนว่า ปัจจุบันสังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสี่ยงถดถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตลอดจนสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น อีกทั้งสื่อได้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน แต่บทบาทในการส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมค่อนข้างน้อย สำหรับแนวการพัฒนาได้แก่ การฟื้นฟูบทบาทของสถาบันในการส่งเสริมศีลธรรม และเป็นที่พึ่งให้แก่ชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) อีกทั้งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับโครงการโตไปไม่โกง เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และธรรมาภิบาล ที่ถูกต้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน โดยเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ระดับนักเรียนอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนสีขาวหรือโรงเรียนต้นแบบ เพื่อให้เด็กในวันนี้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในวันข้างหน้า (หลักสูตรโตไปไม่โกงปั้นเด็กไทยไม่คอร์รัปชัน, ม.ป.ป.)

4. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า รายได้มากกว่า 50,000 บาท มีระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนามากที่สุด โดยกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท มีระดับการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนาสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท ซึ่งสามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า เนื่องจากผู้ที่มีอายุมากกว่า 56 ปี เป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่เข้าสู่วัยชรา จึงเริ่มมีความสนใจในพระพุทธศาสนา ซึ่งในวัยนี้เป็นวัยที่มีฐานะมั่นคง อีกทั้งยังมีเวลาในการเข้าหาพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประทุม ฤกษ์กลาง (2552) ที่พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท มีการกระทำความคิดตามแนวพระพุทธศาสนาสูง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เน้นทำบุญด้วยการบริจาคเงินหรือสิ่งของมากกว่าการเข้าถึงพระพุทธศาสนาด้วยการปฏิบัติ อีกทั้งไม่ต้องดิ้นรนในการหารายได้เพื่อ

ดำรงชีพเหมือนกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท จึงทำให้ผู้ที่มียาได้สูงมีโอกาสในการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

5. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อาชีพอื่น ๆ มีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประทุม ฤกษ์กลาง (2552) ที่พบว่าพุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความสนใจ และปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้พบว่า ระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับระดับการเปิดรับสื่อธรรมะกับระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นจากผลการวิจัยพบความสำคัญของการเปิดรับสื่อหนังสือธรรมะที่มีค่าเฉลี่ยการเปิดรับสื่อธรรมะสูงสุด ซึ่งจะสามารถเป็นแนวทางในการเผยแพร่สื่อธรรมะให้เข้าถึงบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของมณฑล พูลเกิด (2539) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความเชื่อทางศาสนา และความทันสมัยของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครนั้นมีความสัมพันธ์กันซึ่งนักศึกษามีความเชื่อในระดับสูง ศาสนา และพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก การที่จะนำหลักธรรมคำสอนมาเผยแพร่โดยสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นผ่านสื่อมวลชน อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิไล จิรไกรศิริ (2543) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และรายการธรรมะของกรมการศาสนาและวัดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต และสังคม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ (2539) ที่พบว่า ผลของการเปิดรับทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึที่ดีในพระพุทธศาสนา ก่อเกิดความศรัทธา และนำไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ การสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการดำเนินชีวิตตามหลักศีลห้า และสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพของประทุม ฤกษ์กลาง (2552) ที่พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความต้องการข่าวสารด้านหลักธรรมะ และการปฏิบัติธรรม พุทธศาสนิกชนมีการนำข่าวสารพุทธศาสนาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติตาม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนกับระดับการกระทำความดีตามแนว

พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงเดือน พันธุนาวิณ และคณะ (2540) ที่พบว่า การปลูกฝังอบรมทางพระพุทธศาสนาจากครอบครัว วัด สถานศึกษา และชุมชนมีอิทธิพลต่อปริมาณการนับถือศาสนาของเยาวชนไทย และผู้ที่มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนานั้นจะถือเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีเหมือนกัน และยังสอดคล้องกับแนวคิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนที่กล่าวว่า ครอบครัว โรงเรียนหรือวิทยาลัย วัด และชุมชนนั้นมีอิทธิพลในการขัดเกลาเกี่ยวกับตั้งแต่ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมในชีวิต ตลอดจนศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องที่ควร จึงทำให้สังคมเกิดความสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องจากบุคคลมีคุณธรรมเป็นที่ยึดมั่น (Cavanes, 1983 อ้างใน ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ก; ประทุม ฤกษ์กลาง, 2553 ค; สุพัตรา สุภาพ, 2540) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาร์แมน และเวริง (Charman1 & Wareing, 1972 อ้างใน ดวงเดือน พันธุนาวิณ และคณะ, 2540, หน้า 69) ที่พบว่า ปริมาณการได้รับการเรียนรู้ทางศาสนาของวัยรุ่นตั้งแต่เด็กจนโตนั้นมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาของวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ระดับเปิดรับสื่อธรรมะมีความสัมพันธ์กับระดับการทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา โดยระดับการเปิดรับสื่อธรรมะผ่านสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสมัยใหม่และสื่อหนังสือธรรมะ ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีระดับการทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนามากขึ้นนั้นสามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนที่ถูกต้องซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานในการที่จะเพิ่มระดับการทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น กรมการศาสนานั้นสามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีการทำความดีหรือเป็นคนดีได้นั้นผ่านการเปิดรับสื่อธรรมะ ได้แก่ สื่อบุคคล เช่น พระสงฆ์ สื่อมวลชน เช่น วิทยุโทรทัศน์ สื่อสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต และสื่อหนังสือธรรมะ และแผ่นพับธรรมะ

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการศึกษาดำกว่าปริญญาตรีมีระดับการทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนามากกว่าผู้ที่การศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงควรส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรมหรือพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีความรู้ควบคู่กับการสร้างบุคคลากรเหล่านี้ให้เป็นคนดีและสร้างสังคมให้เป็นสังคมที่น่าอยู่ต่อไป

และผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท มีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนามากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นสามารถกระทำได้หลากหลายทางจึงควรส่งเสริมให้หน่วยงานเกี่ยวกับศาสนา เช่น กรมการศาสนา หรือ วัด และพระสงฆ์ที่มีหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นควรเผยแผ่ให้ประชาชนเข้าใจถึงการทำบุญว่าการทำบุญสามารถทำได้ทั้งแบบอามิสบูชา และปฏิบัติบูชา ซึ่งการทำบุญแบบอามิสบูชาจำเป็นต้องใช้จุดปัจจัยในการทำบุญอันเป็นเหตุให้ผู้ที่มีฐานะไม่ดี มีโอกาสน้อยกว่าที่จะได้บุญประเภทนี้ ในขณะที่ผู้ที่มีฐานะดีมีโอกาสมอบบุญประเภทนี้ได้มากกว่า แต่การทำบุญอีกประเภทที่เรียกว่าปฏิบัติบูชานั้น ไม่ต้องใช้จุดปัจจัยในการสร้างบุญ และพระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการทำบุญแบบนี้ ซึ่งวัด และสงฆ์รวมถึงผู้เผยแผ่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา จึงควรให้ความรู้ในเรื่องนี้แก่ประชาชนเพื่อให้เข้าใจเรื่องการทำบุญที่ถูกต้อง นอกจากนี้การทำบุญแบบปฏิบัติบูชายังเป็นการปฏิบัติจริงที่สามารถช่วยอบรมขัดเกลานิสัย จิตใจให้เป็นคนดีได้อย่างแท้จริง (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2552, หน้า 164)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงควรส่งเสริม และพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนได้แก่ ครอบครัว อาชีพ พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแก่นบุตร สำหรับ วัด สถานศึกษา และชุมชน ควรจะส่งเสริมหรืออบรมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งควรส่งเสริมให้คนในสังคมกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา โดยการยกย่องสรรเสริญบุคคลที่ได้กระทำความดีต่อสังคม เพื่อให้คนในสังคมนำไปยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และผลของการกระทำความดีนั้นจะปกป้องรักษา และคุ้มครองผู้ที่กระทำความดี ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัส คนดีนั้นทำให้ผู้อื่นสามารถเป็นคนดีได้ หมายความว่า ความเข้มแข็งในความคิดของคนดีจะสามารถทำให้เกิดความดีในสังคม ความคิดของคนดีจะทำให้ผู้อื่นดีไปด้วย ตลอดจนเปลี่ยนคนเลวเป็นคนดีได้ แต่ความเลวนั้นจะทำให้คนดีกลายเป็นคนเลวก็ยาก แต่สามารถเป็นไปได้ซึ่งสิ่งสำคัญนั้นอยู่ที่ความเข้มแข็งในความคิด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2549)

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อ กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา แต่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของสื่อแต่ละประเภทว่ามีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด เนื่องจากพบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับสื่อ ธรรมะกับระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา เช่น สื่อหนังสือธรรมะและแผ่นพับธรรมะ สื่อบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ ซึ่งมีระดับการเปิดรับสื่อธรรมะในระดับปานกลางแต่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับการเปิดรับสื่อธรรมะมากกว่าสื่อประเภทต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงประสิทธิภาพในสื่อหนังสือธรรมะ และแผ่นพับธรรมะ สื่อบุคคล ในเชิงลึก

2. การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน แต่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประกอบอาชีพ ลักษณะงานที่กระทำกับระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประกอบอาชีพ ลักษณะงานที่กระทำ เพื่อจะทำให้งานวิจัยได้ทราบถึงอิทธิพลในการประกอบอาชีพอะไรบางอย่างที่จะส่งผลกับระดับการเปิดรับสื่อธรรมะ ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบเจาะลึกเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน เช่น วัด เข้ามามีอิทธิพลอย่างไรบ้างต่อระดับความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา และระดับการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

- กชพร ลิขิตมาศกุล. (2544). การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความรู้ ความตระหนักและความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2555, 11 สิงหาคม). รณรงค์ชวนคนไทยงดเหล้า. บ้านเมือง. สืบค้นจาก <http://www.banmuang.co.th/2012/08>.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2540). *หลักสถิติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ และทิฆัมพร เอี่ยมเรไร. (2554). *การสื่อสาร ศาสนา กีฬา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ. (2547). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุมพล รอดคำดี. (2532). *สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จ่านอง อติวัฒน์สิทธิ์, เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล, ประไพร์ วิริยะสมบูรณ์, เสาวคนธ์ สุดสวาสดิ์, สุดา ภิรมย์แก้ว, สุรพันธ์ เพชรธาภา. (2547). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชายน่า ภาวิมล. (2537). *พุทธพาณิชย์ ผลกระทบจากการใช้สื่อมวลชนในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อจำหน่ายพระเครื่องที่มีต่อทัศนคติและความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในเรื่องสัญลักษณ์ของศาสนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน, งานตา วนินทานนท์, ดุษฎี ไชยเหลา, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, อ้อมเดือน สดมณี, อัจฉรา วงศ์พัฒนามงคล, และคณะ. (2540). *ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย การปลูกฝังอบรม และคุณภาพชีวิต* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันจิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ทัศนีย์ จันทร์. (2538). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 9-15* (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- ประมะ สตะเวทิน. (2533). *หลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประมะ สตะเวทิน. (2546 ก). *หลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- ประมะ สตะเวทิน. (2546 ข). *สื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประทุม ฤกษ์กลาง. (2553 ก). *การประชาสัมพันธ์ทางการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ประทุม ฤกษ์กลาง. (2553 ข). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ประทุม ฤกษ์กลาง. (2552). *พฤติกรรมกรเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความต้องการข่าวสาร พุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนชาวไทย* (ทุนสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ประทุม ฤกษ์กลาง. (2553 ค). *ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานธรรมชาติ การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ธรรมชาติ การเป็นคนดี และความสูง ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษากาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ* (ทุนสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พัญนิ เษจรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และ ธีรพันธ์ อนวัชศิริวงศ์. (2541). *แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- พระธรรมปิฎก, พระศรีปริยัติโมลี, ระวี กาวีไล, สมพนธ์ บุญยุคลต์, ไชยวัฒน์ กปิตกาญจน์, จิรพรรณ มัชฌมจันทร์, และคณะ. (2546). *คำว่า จิตวิญญาณ ในร่างพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ มีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาในประเทศไทยอย่างไร* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เครื่องข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย.
- พระธรรมปิฎก. (2543). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก. (2547). *แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา (แก่นธรรมเพื่อชีวิต)*. กรุงเทพฯ: สื่อตะวัน.
- พระเทพเวที. (2531). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระไพศาล. (2552). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต : แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2551 ก). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2550). *พระไตรปิฎก สิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บรรณสิทธิ์ธรรม ธรรมสภา.

- พระพรหมคุณาภรณ์. (2551 ข). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลคำศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 12).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2553). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม)* (พิมพ์ครั้งที่ 25). นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์
การพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *หัวใจพุทธศาสนา ใจความสำคัญของพระพุทธศาสนา* กรุงเทพฯ:
เลียงเชียงเพ็งเพื่อพุทธศาสน์.
- พรทิพย์ วรกิจโกคาทร. (2544). *หลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 19).
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์. (2546). *หลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 20).
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิไล จิรไกรศิริ. (2543). *การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมกับความรู้ ทักษะคิดและการพัฒนา
คุณภาพ ชีวิต และสังคมของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พวงทอง อังกาบ. (2538). *พฤติกรรมการเปิดรับชมรายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- เพ็ญแข ประจันปัจฉินีก และอ้อมเดือน สดมณี. (2529). *การยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิต
ของชาวนบพไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิน ดอกบัว. (2542). *พุทธศาสนากับสังคมไทย* กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- พิน ดอกบัว. (2544). *ศาสนาเปรียบเทียบ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2555). *ความสุข ความทุกข์ของคนไทยในวันนี้*. สืบค้นจาก
<http://www.ryt9.com/s/iq01/1411503>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2555). *ความสุข ความทุกข์ของคนไทยในวันนี้*. สืบค้นจาก
<http://www.ryt9.com/s/iq01/1411503>.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.). *แบบจำลองการสื่อสารขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นจาก
http://e-book.ram.edu/e-book/m/mc111/mc111_03_04.html
- มณฑาวดี พูลเกิด. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับสื่อมวลชน ความเชื่อทางศาสนา และ
ความทันสมัยของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- รัตนวดี เทพช่วยสุข. (2539). การรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *จิต และวิญญาณ*. สืบค้นจาก <http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp>.
- ลัทธิธวัช ปาละรัตน์. (2552). ศรัทธาในพระพุทธศาสนา. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 8(1), 1-3.
- วิรัช ฤทธิรัตนกุล. (2544). *การประชาสัมพันธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสิน อินทสระ. (2554). *ศรัทธากับปัญญาในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ธรรมดา.
- วันชัย มีกลาง. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิชัย ผาสุกกานนท์. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมรายการพระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรภัค ชัยมหวางศ์. (2543). การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสงฆ์และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริประภา พันธุ์รินทร์. (2551). การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชนกับการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช. (2554 ก). *วิธีสร้างบุญบารมี*. (พิมพ์ครั้งที่ 37). กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.
- สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช. (2554 ข). *พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร* กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช. (2540). *หลักพระพุทธศาสนา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ. (2539). *การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมควร กวียะ. (2546). *ทฤษฎีการสื่อสารประยุกต์*. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.

- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 11).
กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าพรินต์ติ้ง.
- สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. (2533). *การสื่อสารกับสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุจิตรา เหลืองชูเกียรติ. (2543). *การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันกับการเปิดรับข่าวสารและความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุปราณี เทียนเล็ก. (2551). *พฤติกรรมกรรมการอ่าน การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือธรรมะประยุกต์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *จำนวนพุทธศาสนิกชนในกรุงเทพมหานคร*. สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/pubs/sns/5510-12.pdf>.
- สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ป.). *การแบ่งพื้นที่เขต*. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/info/>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>.
- สำนักงานวิจัยและสุภาพ. (ม.ป.ป.). *กรอบความเข้าใจเรื่องจิตวิญญาณ*. สืบค้นจาก <http://www.shi.or.th/content/20/1/>.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2555). *เลิกเหล้า หยุดความสูญเสีย เริ่มชีวิตดี ลดองพทุทษขัยันดี*. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/situations/29781>.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2549). *คำสอนพ่อ ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ.
- หลักสูตรโตไปไม่โกงปั้นเด็กไทยไม่คอร์รัปชั่น. (ม.ป.ป.). *คมชัดลึก*. สืบค้นจาก <http://www.komchadluek.net/detail/20110702>.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2550). *สื่อมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. (2554). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรณี ฝูงวรรณลักษณ์. (2537). *การเปิดรับ การคาดหวัง ประโยชน์และความพึงพอใจในรายการ
ธรรมะทางสื่อ โทรทัศน์ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร.*

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย. (2555). *ไทยติด โฟ้ออันดับ 7 ประเทศทุจริตมากที่สุด.*

สืบค้นจาก <http://www.transparency-thailand.org/thai/index.php/2012-05-07-10-50-47/210-7>.

อาทิตย์ญา โพธิ์สว. (2550). *การศึกษาการนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

Chou, Tungshan. (2007). *A lisrel investigation of the relationships among religiousness mental
health and prosocial behavior* (Report Cho07085). Fremmentle,WA: Australian
Association of Education.

Mcleod, M. Jack. (1972). *Current perspectives in mass communication research*. London: Sage.

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร”

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อธรรมะกับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และการกระทำความดีตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลถือเป็นความลับและนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาช่วยตอบแบบสอบถาม

น.ส. ศาวิตี วิศวทวีชัย

ที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้ตอบอยู่ในเขต.....กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลประชากร

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ 1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20 – 25 ปี 3. 26 – 31 ปี
 4. 32 – 37 ปี 5. 38 – 43 ปี 6. 44 – 49 ปี
 7. 50 – 55 ปี 8. มากกว่า 56 ปี
3. วุฒิการศึกษาที่จบ 1. ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี 2. ปริญญาตรี 3. สูงกว่าปริญญาตรี
4. รายได้ของท่านต่อเดือน 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท 2. 5,001 – 10,000 บาท 3. 10,001 – 20,000 บาท
 4. 20,001 – 30,000 บาท 5. 30,001 – 40,000 บาท 6. 40,001 – 50,000 บาท
 7. มากกว่า 50,000 บาท
5. อาชีพ 1. รับราชการ 2. พนักงานบริษัทเอกชน 3. รัฐวิสาหกิจ 4. ธุรกิจส่วนตัว
 5. พ่อบ้าน แม่บ้าน 6. นักศึกษา 7. อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ความบ่อยครั้งในระดับการเปิดรับสื่อธรรมชาติ

ท่านได้มีระดับการเปิดรับสื่อธรรมชาติผ่านช่องทางต่างๆ ต่อไปนี้ต่อเดือนเพียงใด

ช่องทาง	ระดับความบ่อยครั้งต่อเดือน				
	บ่อยครั้ง มากที่สุด	บ่อยครั้ง	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สื่อบุคคล					
1. พระสงฆ์					
2. แม่ชี					
3. หมราวาส/ผู้รู้ธรรมะ					
4. ชมรม/กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม					
5. เพื่อน					
6. ญาติผู้ใหญ่					
สื่อมวลชน					
7. หนังสือพิมพ์					
8. นิตยสาร					
9. ภาพยนตร์					
10. วิทยุกระจายเสียง					
11. วิทยุโทรทัศน์					
สื่อสมัยใหม่					
12. อินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ ต่างๆ					
13. ซีดีธรรมะ					
14. ดีวีดีธรรมะ					
สื่อหนังสือธรรมะและแผ่นพับ ธรรมะ					
15. หนังสือธรรมะ					
16. แผ่นพับธรรมะ					

ตอนที่ 3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชน

ท่านได้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น พุทธศาสนิกชน	ระดับการรับรู้				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ครอบครัวของข้าพเจ้าชอบพาไปวัด และทำบุญ					
2. ครอบครัวของข้าพเจ้าสอนการสวด มนต์ไหว้พระ					
3. ครอบครัวของข้าพเจ้าสอนและนำ ข้าพเจ้าเรื่องสมาธิภาวนา					
4. ครอบครัวของข้าพเจ้าเป็นแบบอย่างใน การประพฤติปฏิบัติ					
5. วัดเป็นศูนย์กลางในการศึกษาหลักคำ สอน					
6. วัดในชุมชนของข้าพเจ้ามีความ น่าเชื่อถือและศรัทธา					
7. วัดเป็นสถานที่ในการอบรมสั่งสอนให้ ข้าพเจ้าเป็นคนดี					
8. วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจทางข้าพเจ้า					
9. อาจารย์ของข้าพเจ้ามักอบรมสั่งสอน เกี่ยวกับหลักศีลธรรม					
10. สถานศึกษาของข้าพเจ้ามักจัดกิจกรรม เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา					
11. ข้าพเจ้ามีโอกาสในการศึกษาวิชาที่ เกี่ยวกับศีลธรรมที่สถานศึกษา					

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็น พุทธศาสนิกชน	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12. สถานศึกษาของข้าพเจ้าส่งเสริมให้นักศึกษาทำความดี					
13. ชุมชนที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่มีวัดตั้งอยู่ใกล้ๆ					
14. วัดในชุมชนของข้าพเจ้าเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักของคนในชุมชน					
15. ชุมชนของข้าพเจ้ามีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
16. ชุมชนของข้าพเจ้ามีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดี					

ตอนที่ 4 ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน

ท่านได้มีระดับความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนมากน้อยเพียงใด

1. การละเว้นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นถือเป็นการยึดหลักเบญจศีลเบญจธรรม

ใช่ ไม่ใช่

2. การนำสิ่งของที่บริษัทกลับมาใช้ส่วนตัวไม่ผิดหลักศีล 5

ใช่ ไม่ใช่

3. การละเว้นจากการประพฤติดินในกาม หรือการไม่นอกใจคู่ครองของตน ถือเป็นการรักษาศีล 5 ข้อ 3

ใช่ ไม่ใช่

4. อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมเกี่ยวกับความจริงอันประเสริฐ

ใช่ ไม่ใช่

5. การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความไม่สมหวัง หรือความไม่พอใจแท้จริง ได้แก่ ชรา มรณะ

ถือเป็นสาเหตุแห่งการเกิดทุกข์ ในอริยสัจ 4

ใช่ ไม่ใช่

6. อริยสัจ 4 ที่ช่วยให้พ้นทุกข์ ได้แก่ มรรคมีองค์ 8

ใช่ ไม่ใช่

7. ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คือ การรักษาศีล 5
 ใช่ ไม่ใช่
8. มรรคมงคล 8 สามารถสรุปได้โดยย่อ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เรียกได้ว่า ไตรสิกขา
 ใช่ ไม่ใช่
9. สัมมาอาชีวะ หมายถึง การประกอบอาชีพตามความต้องการของตนเอง
 ใช่ ไม่ใช่
10. อธิปไตย 4 คือ หลักธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จ
 ใช่ ไม่ใช่
11. “ฉันทะ” หมายถึง ความเพียร ความพยายาม
 ใช่ ไม่ใช่
12. “จิตตะ” คือ การตั้งจิตรับรู้ ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่าน
 ใช่ ไม่ใช่
13. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ได้แก่ การฝึกสมาธิ
 ใช่ ไม่ใช่
14. โอวาท 3 ของพระพุทธเจ้า คือ การละเว้นความชั่ว การทำแต่ความดี การทำจิตใจให้บริสุทธิ์
 ใช่ ไม่ใช่
15. โอวาทปาฏิโมกข์ คือ ประธานของคำสอนทั้งหมด
 ใช่ ไม่ใช่

ตอนที่ 5 ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ท่านได้มีระดับความเชื่อมากน้อยเพียงใด

ระดับความเชื่อในพระพุทธศาสนา	ระดับความเชื่อ				
	เชื่อมากที่สุด	เชื่อมาก	เชื่อปานกลาง	เชื่อ น้อย	เชื่อ น้อยที่สุด
1. กฎแห่งกรรมเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้					
2. กรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งกาย วาจา ใจ					
3. การคิดที่จะกระทำชั่วถือเป็นการทำบาป					
4. เชื่อในเรื่องการทำบุญ เป็นกรรมดี					
5. เชื่อในการทำบาป เช่น การฆ่าสัตว์ เป็นกรรมชั่ว					
6. เชื่อในความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นกรรมชั่ว					
7. เชื่อในเรื่องของการทำดี ได้ดี					
8. เชื่อในเรื่องของการทำชั่ว ได้ชั่ว					
9. เชื่อในรก สวรรค์ มีจริง					
10. เชื่อว่าคนแต่ละคนจะดีหรือจะชั่วไม่เกี่ยวกับชื่อกับกรรม					
11. เชื่อในพระพุทธเจ้ามีจริง					
12. เชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า					

ตอนที่ 6 ระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา

ท่านได้มีระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างน้อยเพียงใด

ระดับการกระทำตามแนวพระพุทธศาสนา	ระดับความบ่อยครั้ง				
	เป็นประจำสม่ำเสมอ	ค่อนข้างสม่ำเสมอ	ไม่บ่อยนักแต่มีโอกาสนักปฏิบัติ	นานๆสักครั้งหนึ่ง	ไม่เคยเลย
1. ละเว้นจากการฆ่าสัตว์					
2. ละเว้นจากการลักทรัพย์					
3. ละเว้นจากการพูดโกหก พูดเพื่อเจ้อ					
4. ละเว้นจากการไม่ดื่มสุราและของมีเมีน					
5. ข้าพเจ้าประกอบอาชีพอย่างสุจริต					
6. ข้าพเจ้ามีความคิดที่ละเว้นจากสิ่งทีทุกข์ เช่น การไม่พยาบาทมุ่งร้าย และไม่เบียดเบียนผู้อื่น					
7. ข้าพเจ้ามีความพยายามที่ละเว้นจากการทำบาปที่จะเกิดขึ้น					
8. ข้าพเจ้าเข้าใจเหตุแห่งการเกิดทุกข์ และหาทางดับทุกข์ที่จะเกิดขึ้น					
9. ข้าพเจ้ามีความพอใจในงานที่กระทำอยู่					
10. ข้าพเจ้ามีความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่อความลำบากต่องานที่ทำ					

ระดับการทำความดีตามแนว พระพุทธศาสนา	ระดับความบ่อยครั้ง				
	เป็นประจำ สม่ำเสมอ	ค่อนข้าง สม่ำเสมอ	ไม่บ่อย นักแต่มี โอกาสก็ ปฏิบัติ	นานๆ สักครั้ง หนึ่ง	ไม่เคย เลย
11. ข้าพเจ้าตรวจสอบและไต่ตรอง งานที่ได้รับมอบหมาย					
12. เวลาทำงานข้าพเจ้าใส่ใจในการ ทำงานด้วยความมีสติ ไม่ฟุ้งซ่าน ตลอดจนอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ					
13. ข้าพเจ้าละเว้นจากการทำชั่ว					
14. ข้าพเจ้านั่งสมาธิ และทำจิตใจให้ บริสุทธิ์					
15. ข้าพเจ้าทำความดี เมื่อมีโอกาส					
16. ข้าพเจ้ายึดหลักศีล 5 ในการดำเนิน ชีวิต					

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ประวัติเจ้าของผลงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวศาวดี วิสารทวิศิษฐ์
อีเมล	wisarttavisit@gmail.com
ประวัติการศึกษา	ปัจจุบันศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาโฆษณา วิชาเอกสร้างสรรค์โฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจาก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย รามคำแหง
ประสบการณ์การทำงาน	ปัจจุบันเป็นฟรีแลนซ์ทำงานด้านการสื่อสารการตลาด และสร้างแบรนด์กับ บริษัท Infindo ประเทศมาเลเซีย ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาด้าน Event and Exhibition เป็นเวลา 3 ปี โดยได้ทำงานที่บริษัท Kingmen C.M.T.I. ดำรงตำแหน่ง Project Executive เป็นบริษัทที่สุดท้ายก่อนเข้า ศึกษาระดับปริญญาโท บริษัท P-Event Agency ดำรงตำแหน่ง Account Executive และ บริษัท Get One Media โดยดำรงตำแหน่ง Event Producer

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิในวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

วันที่ 13 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2556

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) ศพนัด วิเศษทวีตัญญู อยู่บ้านเลขที่ ๑๑/๑๐๗
ซอย 19 ก. ถนน กรุงเทพกรีฑา ตำบล/แขวง สีพูนสิริ
อำเภอ/เขต สีพูนสิริ จังหวัด กรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์ 10250
เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ รหัสประจำตัว.....

ระดับปริญญา ตรี โท เอก

หลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา คณะ บัณฑิตวิทยาลัย

ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ" ฝ่ายหนึ่ง และ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนพระราม 4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110 ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ" อีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ และ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ตกลงทำสัญญากัน โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์หัวข้อ ตามสัมพันธวิธีทางการเปิดรับสื่อสังคม กับผลกระทบเกี่ยวกับค่านิยม ตามสื่อในพระ-พุทธศาสนา และผลกระทบต่อค่านิยมแนวพระ-พุทธศาสนา

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (ต่อไปนี้เรียกว่า "สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์")

ข้อ 2. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิตกลงยินยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยปราศจากค่าตอบแทนและไม่มีกำหนดระยะเวลาในการนำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนา งาน ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยหรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อ 3. หากกรณีมีข้อขัดแย้งในปัญหาลิขสิทธิ์ในสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ระหว่างผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือระหว่างผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือมีเหตุขัดข้องอื่น ๆ เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ อันเป็นเหตุให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่สามารถนำงานนั้นออกทำซ้ำ เผยแพร่ หรือโฆษณาได้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิยินยอมรับผิดชอบและชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทั้งสิ้น

สัญญาที่ทำขึ้นสองฉบับ มีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญาโดยละเอียดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ.....ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ

(นางสาว ศกดิ์ วิสารทวิชัย)

ลงชื่อ.....ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ

(ดร.ชนันนา รอดศักดิ์)
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด

ลงชื่อ.....พยาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิวพร หวังพิพัฒน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลงชื่อ.....พยาน

(จินตนา มงแก้ว)